

somuncubaba

AYLIK İLİM KÜLTÜR VE EDEBİYAT DERGİSİ YIL: 32 • SAYI: 298 • AĞUSTOS 2025 • ISSN:2791-9595

İbrahimîye'nin
Dergâhında
Kardeşlik

✍ Kadir ÖZKÖSE

Gençlerimiz ve
Ertelenen
Evlilikler

✍ Ramazan ALTINTAŞ

H. Hamideddin Ateş
Efendi'nin
Vefâlı Bosna Ziyâretî

✍ Musa TEKTAŞ

İbrahimîye'nin
Huzurunda

✍ Aydın BAŞAR

İbrahimîye İsmail
Hakkı Efendi ve
Sivas Ulu Cami

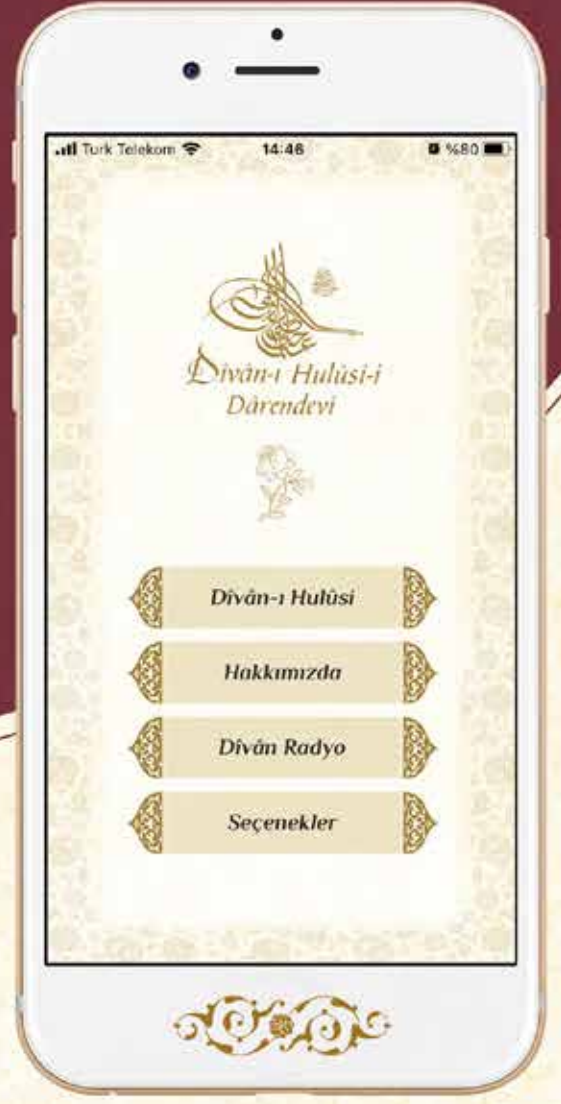
✍ M. Nihat MALKOÇ

ISSN:2791-9595

4 771 102 080076 99267

DİVÂN-I HULÛSÎ MOBİL UYGULAMASI YAYINLANDI!

20.Yüzyıl Mutasavvıf Dîvân Şâiri
Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi'nin
Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eseri
Mobil Uygulamaya Aktarıldı!

- Oku - İncele - Dinle
- Fihrist - Arama
- Sözlük - Kelimeler
- Dîvân Radyo
- Dîvândan Görseller

Android ve IOS
Platformlarından
Ücretsiz
İndirebilirsiniz.

ANDROID & IOS İNDİR

ES-SEYİD OSMAN
HULÛSÎ EFENDİ VAKFI

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi ve Tasavvufî İrşad Zinciri

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi (k.s.), mânevî terbiyesini Mustafa Hâkî Efendi (k.s.) ve Mustafa Takî Efendi (k.s.) gibi büyük Allah dostlarının huzurunda tamamlamış, onların âhirete göçmesiyle birlikte irşad vazifesini üstlenmiştir. Mustafa Takî Hazretleri, 1 Ağustos 1925 tarihinde âhirete irtihal edince; İhramcızâde Hazretleri için irşad nöbetinin teslim alındığı bir dönüm noktası olmuştur.

İhramcızâde Hazretleri, zâhirî görevlerini sürdürürken bâtinî vazifesini de aynı titizlikle deruhte etmiş, zorlu şartlara rağmen tebliğ ve irşad hizmetinden asla geri durmamıştır. Hakîkatin davetçiliğini sürdürmüş, bu mekân halk arasında "vekâle" olarak anılmıştır. Orası gönül deryasında seyredenlerin sığındığı bir liman, mânevî eğitim ocağı olmuştur. Burada gelen dertlilere derman olmuş, arayanlara yön göstermiştir. Orada nice kalpler dirilmiş, nice gönüller tasavvufun nurlu yoluna yönelmiştir. O, yaşadığı mekânları maddeten değil, mânen ihya etmiş; "Şerefü'l-mekân bi'l-mekân" hakîkatini fiilen göstermiştir.

İhramcızâde Hazretleri, sadece bir müşid-i kâmil değil, aynı zamanda halkın içinden bir gönül insanıdır. Sünnet-i seniyyeye bağlılığı, zühd ve takvâsı, nezâketi ve tevâzûu ile gönüllerde taht kurmuştur. Zikirle, fikriyle, hâliyle, irşad halkasını genişletmiş ve halkın her kesimine ulaşmıştır. Onun tasavvuf anlayışı halktan kopuk, mecazlarla dolu karmaşık bir yol değil; sade, içten, yaşanabilir bir hakikat yoludur.

Sözlerinde veciz bir hikmet vardır. "Kardeşlerim" diye başladığı sohbetlerinde, derin mânâlar sade bir üslûpla sunulur. "Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az." sözleriyle irşadın derinliğini özetler, gönülleri lâtif bir muhabbetle okşar. Murâkabe, tefekkür ve istiğrak, onun iç dünyasının tabîî hâlleri olmuş; halkın derdiyle dertlenen, gönüllere ferahlık veren bir mâneviyat büyüğü olarak yaşamıştır.

Bu büyük irşad zinciri, 2 Ağustos 1969'da İhramcızâde'nin Hakk'a yürümesiyle mânevî feyzi ve terbiyesi, halîfesi Es-Seyyid Osman Hulûsî Daredevî Hazretleri ile devam etmiştir. Osman Hulûsî Efendi (k.s.), İhramcızâde'nin nazar-ı rahmetinde kemâle ermiş, onun aşk meşalesini Anadolu'nun dört bir yanına taşımıştır. Hâlidiyye kolunun bu kudsî halkası, yeni halkalar eklenerek Anadolu irfan geleneği içinde derin izler bırakmış, gönüllerde kalıcı tesirler meydana getirmiştir.

Osman Hulûsî Efendi (k.s.), sadece İhramcızâde'nin bir halîfesi değil, onun mânevî mirasının yaşayan bir tecellisidir. Bu iki büyük zat, bir nehir gibi aynı kaynaktan beslenmiş, gönüllere hikmet taşımış, insanların kalbinde bir Asr-ı Saâdet özlemi uyandırmıştır. Her biri, zamanın ve toplumun yozlaşmasına karşı ahlâk, edep ve irfanla direniş gösteren birer hakikat eri olmuştur.

Netice itibarıyla, İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi (k.s.) ve Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s.), sadece müridlerinin değil; Sivas'ın, Darende'nin, Anadolu'nun mânevî atlasında birer kutup yıldızı gibi yer almışlardır. Onların yolu, aşk ile hizmet, muhabbet ile irşad yoludur. Bugün hâlâ Darende merkezli olarak binlerce gönülde onların meşk ettiği aşkın sıcaklığı, sohbetin bereketi ve Allah'a vuslat yolunun izleri yaşamaktadır.

Kurucusu

A. Şemsettin ATEŞ

Yaygın Süreli - ISSN:2791-9595

Yıl: 32 Sayı: 298 - Ağustos 2025

Yayın Tarihi: 01 Ağustos 2025

**Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni**

Dr. Kemal DEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

M. Hulûsi ERDEMİR

Yayın Editörleri

M. Nazmi DEĞİRMENÇİ

Hulusi KESKİNTEPE

Yönetim Yeri: Çamlıca Basın Yayın Eğitim Sağlık

Turizm İnşaat San. ve Ticaret A.Ş

Zâviye Mahallesi Hacı Hulûsi Efendi Caddesi

No: 89

44700, Darende / MALATYA

Tel: (0422) 615 15 54 • Faks: (0422) 615 28 79

www.somuncubaba.net • bilgi@somuncubaba.net

Grafik Tasarım

Es- Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Dergimizi, Web Sayfamız ve Mobil

Uygulamalarımız Üzerinden Okuyabilirsiniz:

android

ios

06

Elbise Cennet Üniformasıdır

 Ali AKPINAR

"Giyinmek güzeldir, fakat takvâ elbisesiyle beden elbisesi birlikte giyilirse en güneze ulaşılmış olur. Onun için insan bilinçli bir şekilde giyim kuşamına dikkat eder. Bu konuda kendi kafasına göre değil, dinin ölçülerine göre giyinir."

10

Gençlerimiz ve Ertelenen Evlilikler

 Ramazan ALTINTAŞ

"Yeryüzünde yaşayan insanların ilk atası olan Hz. Âdem bir eşe sahip olmuş ve bu ilk karı-kocanın çocuklarıyla beraber bir aile yuvası kurulmuştur. Zira Âdem olmadan Havva olmaz; Havva olmadan da Âdem olmaz. Her bir eş, birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları gibi, birbirinin mütemmimidir."

Somuncu Baba Dergisi'nin içeriğinde bulunan yazılar ile ilgili çıkabilecek olan hatalı bilgilerden dolayı dergi herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Yazıların sorumluluğu yazarlarına ilanların sorumluluğu ise reklam verenlere aittir. Dergimizde bulunan fotoğrafların ve görsellerin kullanılması ve kopyalanması yasaktır. Yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Somuncu Baba Dergisi'nin bütün telif hakları Çamlıca A.Ş.ne aittir.

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Prof. Dr. Ali YILMAZ

Prof. Dr. Sebahat DENİZ / Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ

Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN / Prof. Dr. Ali AKPINAR

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AKKUŞ / Prof. Dr. Mehmet SOYSALDI

Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL / Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE

Prof. Dr. Mahmut YEŞİL / Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK

26

H. Hamideddin Ateş Efendi'nin Vefâlı Bosna Ziyâreti

✍ Musa TEKTAŞ

"Vefâ, insana yakışan bir asâlet, dostluğun ve sadâkatin en güzel nişânesidir. Vefânın en güzel örneklerinden biri, günümüzün yaşayan tasavvuf büyüklerinden H. Hamideddin Ateş Efendi'nin, Bosnalı Nakşebendî şeyhi Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin cenaze namazı için Bosna'ya yaptığı ziyâret..."

44

Bir Gönül İnsanı İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi ve Sivas Ulu Cami

✍ M. Nihat MALKOÇ

66

Tevâzû: İnsan Toprağını İşlemek

✍ Bilal KEMİKLİ

"Tevâzû, muhâtabının seviyesine göre davranma, mütekebbir,encil ve hodbin olmama, diyalog içinde olduğu kişi veya gruba değer verme, onları anlama ve önemseme gibi anlamlara gelir. Yerli yerince yapılırsa, nice kapılar açan bir iksirdir tevâzû."

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi ve Tasavvufî İrşad Zinciri.....	1
Kemal DEMİR	
Elbise Cennet Üniformasıdır	6
Ali AKPINAR	
Gençlerimiz ve Ertelenen Evlilikler	10
Ramazan ALTINTAŞ	
İhramcızâde'nin Dergâhında Kardeşliğin Temel Ölçütleri	14
Kadir ÖZKÖSE	
Niyâzî-i Mısırî'de Bazı Tasavvufî Remizlere Dair.....	20
Mahmut KAPLAN	
Bir Olmaya Gelmedik mi?	24
Bestami YAZGAN	
Bizim Zaferimiz	25
Halil GÖKKAYA	
H. Hamideddin Ateş Efendi'nin Vefâlı Bosna Ziyâreti	26
Musa TEKTAŞ	
Berceste Bir Mısra Gibisin.....	36
Vedat Ali TOK	
Aşk İsterse	38
Yusuf DURSUN	
Onu Görüyorum.....	39
Bekir OĞUZBAŞARAN	
Sözün Amelle Örtüşmemesi	40
Enbiya YILDIRIM	
Bir Gönül İnsanı İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi ve Sivas Ulu Cami	44
M. Nihat MALKOÇ	
Yahudilere Karşı Zafer: Hayber`in Fethi	50
Rasul KESENCELİ	
Dünya mı? / Nafîle	55
Ramazan PAMUK	
İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Hazretleri'nin Bir Şiirinde Dört Kapı	56
Fatih ÇINAR	
Kül Gider Gelir	61
Satılmış ŞEN	
Kore'de Destanlar Yazan Kahraman Mehmetçik-II	62
İsmail ÇOLAK	
Tevâzû: İnsan Toprağını İşlemek.....	66
Bilal KEMİKLİ	
Hulûsi Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde Nefsine Uyup Gönül Kırmadan, Gönül Yapmak	70
Oğuzhan AYDIN	
Gidenlerin Ardından	73
Ekrem KAFTAN	
Yâre Yâdigâr	74
Hamit DEMİR	
Tasavvuf-Fıkıh İlişkisi: İbâdetlerle İlgili Âyetler Özelinde...78	
Yusuף HALICI	
İhramcızâde'nin Huzurunda	80
Aydın BAŞAR	
Ateş Böceğinin İzinde	84
Erol AFŞİN	
Seni Söyle Allah'ım	87
Ahmet Sami BENLİ	
"Edep Yâ Hû!" Hitabına Muhatap Olmamak	88
M. Nuri YARDIM	
Zekâyı Geliştirmek.....	92
Ali ÖZKANLI	

بوگون بابنه گلديك مُفلساين
ارماين واصلم نعت عا جزاين
غريب كوي يارين هجران ايچينه
طربو نقيبنده ساكازين
بوز بوز يورده شهري دست گداين
ول باب رضاده عاشقارين
خلوصي دزده دوشمشير
بهمال ياره ميران راغبارين

Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi (k.s.)

1. Bugün bâbına geldik müflisânız
Umarız vasla ni'met âcizânız
2. Garîb-i kûy-ı yâruz hicrân içinde
Tarîk-ı Nakş-bend'e sâlikânız
3. Yüzümüz yok tehî-dest ü gedâyız
Velî bâb-ı rızâda âşıkânız
4. Hulûsî derde düşmüş bî-devâyız
Cemâl-i yâra hayrân râgıbânız

Nesre Çeviri

1. Bugün kapına gelmiş iflas etmişleriz, kavuşma nimetini bekleyen âcizleriz.
2. Sevgilinin semtinden ayrı hicran içindeyiz. Nakşbendî Tarikatı'nın dervişleriyiz.
3. Elimiz boş ve köleyiz, senin yanına varmaya yüzümüz yok. Fakat rıza kapısını bekleyen âşıklarınız.
4. Ey Hulûsî! Devasız derde düşmüşüz ve sevgilinin yüzüne hayran istekfilimiz.

Nesre Çeviren: Prof. Dr. Nihat Öztoprak

Elbise Cennet Üniformasıdır

“Giyinmek güzeldir, fakat takvâ elbisesiyle beden elbisesi birlikte giyinilirse en güzele ulaşılmış olur. Onun için insan bilinçli bir şekilde giyim kuşamına dikkat eder. Bu konuda kendi kafasına göre değil, dinin ölçülerine göre giyinir.”

Giyim kuşam insanın, cennetten getirdiği ve insana özgü bir erdemdir. Örtünme kadın erkek herkese farz olan bir değerdir. Nitekim Yüce Allah Hz. Âdem ile eşinin cennetten çıkarılışını anlatırken bu gerçeği şöyle ifade eder:

“Ey Âdem! Sen ve eşin cennette eğlen ve istediğiniz yerden yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın yoksa zâlimlerden olursunuz. Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı: ‘Rabb’inizin sizi bu ağaçtan menetmesi melek olmanız veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir. Doğrusu ben size öğüt verenlerdenim.’ diye ikisine yemin etti.

Böylece onların yanılmalarını sağladı. Ağaçtan meyve tattıklarında kendilerine ayıp yerleri görüldü, cennet yapraklarından ayıp yerlerini örtmeye koyuldular. Rableri onlara, ‘Ben sizi o ağaçtan menetmemiş miydim? Şeytanın size apaçık bir düşman olduğunu söylememiş miydim?’ diye seslendi.

Her ikisi, ‘Rabb’imiz! Kendimize yazık ettik; bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen biz kaybedenlerden oluruz.’ dediler.

Birbirinize düşman olarak inin, siz yeryüzünde bir müddet için yerleşip geçineceksiniz. Orada yaşar, orada olur ve oradan dirilip çıkarılırsınız, dedi.

Ey İnsanoğulları! Ayıp yerlerinizi örtecek giysilerle sizi süsleyecek elbiseler gönderdik. Takvâ örtüsü ise bunlardan daha hayırlıdır. Allah’ın bu âyetleri öğüt almanız içindir.

Ey İnsanoğulları! Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ananızı babanızı cennetten çıkardığı gibi sizi de şaşırtmasın. Sizin onları görmediğiniz yerlerden o ve taraftarları sizi görürler. Biz şeytanları, inanmayanlara dost kılarız.”¹

“Allah yarattıklarından size gölgeler yapmış; dağlarda sığınacağınız barınaklar var etmiş, sizi sıcaktan koruyacak elbiseler, harpte sizi koruyacak

“Giyinme insanda fitrî bir tutkudur. Onun için ilk insan ve eşi cennet elbiselerinden mahrum bırakılınca, ağaç yapraklarıyla örtünmeye çalışmışlardır.”

zırhlar vermiştir. Size olan nimetini Müslüman olasınız diye işte bu şekilde tamamlamaktadır.”²

“Ey Âdemoğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin; yiyin için fakat israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez.”³

Âyetlerde öne çıkan hususları şöyle özetleyebiliriz:

Giyinme insânî bir değerdir. İlk insan ve eşi cennet elbiseleri içerisinde idiler.

Şeytanın aldatmasının sonucu olarak insanın ilk kaybettiği şey giysileri olmuştur. Demek ki çıplaklık/teşhircilik şeytanın hedeflerinden biridir.

Giyinme insanda fitrî bir tutkudur. Onun için ilk insan ve eşi cennet elbiselerinden mahrum bırakılınca, ağaç yapraklarıyla örtünmeye çalışmışlardır.

Giyinmek güzeldir, fakat takvâ elbisesiyle beden elbisesi birlikte giyiniirse en güneze ulaşılmış olur. Onun için insan bilinçli bir şekilde giyim kuşamına dikkat eder. Bu konuda kendi kafasına göre değil, dinin ölçülerine göre giyinir.

Giyim kuşam cennette de devam edecek olan bir güzelliştir. *"İyi hareket edenin ecrini zâyi etmeyiz. Doğrusu, inanıp yararlı iş yapanlara, işte onlara, içlerinden ırmaklar akan Adn Cennetleri vardır. Orada altın bilezikler takınırlar, ince ve kalın ipekliden yeşil elbiseler giyerek tahtları üzerinde otururlar. Ne güzel bir mükâfat ve ne güzel yaslanacak yer!"*⁴

*"Doğrusu Allah, inanıp yararlı iş işleyenleri, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyar. Orada altın bilezikler ve inciler takınırlar. Oradaki elbiseleri de ipektendir."*⁵

*"Bunlar, Adn Cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler, oradaki elbiseleri de ipektir."*⁶

*"Üzerlerinde ince yeşil ipekli, parlak atlastan elbiseler vardır; gümüş bileziklerle süslenmişlerdir, Rableri onlara tertemiz içecekler içirir."*⁷

Evet, giyinme insana özgü bir erdemdir. Sınırları farklı olsa da tesettür kadın erkek her sorumlu mü'mine farzdır. Nitekim namazın şartlarından biri de setr-i avrettir. Giyinme, ilk insanın cennette giydiği ve cennetten dünyaya getirdiği bir cennet hatırasıdır. Giyim kuşam cennette de devam edecektir. Giyim kuşam insanın çirkinliklerini örten bir iffet perdesidir. Hayat dini İslâm, giyim kuşam konusunda da bir kısım ölçüler koymuştur.

Ölen her Müslüman bu dünyadan öteki âleme uğurlanırken kefenlenir ve tüm vücudu kefene sarılarak defnedilir. Ancak örtünme tabutta ve kabirde değil, dünyada hayatı yaşarken gerekli olan bir husustur. Çoğu zaman hayatında başına hiç örtü almayan hanımların tabutları üstüne bir başörtüsü/tülbent konulmaktadır. Oysa başörtüsüne tabutun değil, yaşayan insanın ihtiyacı vardır.

Onun için kadın erkek olarak her birimiz, dinin tesettür konusunda belirlediği ölçülere uymalı, çocuklarımızı da bu bilinçle yetiştirmeliyiz. Şu yaz sıcağında, teşhirciliğin fütursuzca yaygınlaştığı dünyada Müslümanlar olarak bu konuda da hassasiyetimizi aile boyu ortaya koymalıyız. Unutmayalım ki, havalar sıcaktır, ancak cehennem ateşi çok daha sıcaktır.

Hayat düstûrumuz Kur'ân, yaratılış itibarıyla cezbedici bir özellikte ve güzellikte yaratılmış olan Müslüman hanımları özellikle uyarır:

*"Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, iffetlerini korusunlar. Süslerini, kendiliğinden görünen kısmı müstesnâ, açmasınlar. Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar."*⁸

*"Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına, dışarı çıkarken üstlerine örtü almalarını söyle; bu, onların hür ve namuslu bilinmelerini ve bundan dolayı incitilmemelerini daha iyi sağlar. Allah başışlar ve merhamet eder."*⁹

Herikiâyetteki emrindedoğrudan mü'minlere değil de peygamber vasıtasıyla gelmesi oldukça anlamlıdır. Bu ilâhî buyruğu önce bizzat Hz. Peygamber (s.a.v.) uygulayacaktır. Müslüman hanımların örtünmesi, Peygamber (s.a.v.)'in yönlendirmesiyle ve onun kız ve kadınlarının örnekliliği ile uygulamaya konulacaktır. Nitekim büyük Türk müfessiri Elmalılı şunları söyler:

"Bu âyetler indiği dönemde Câhiliye kadınları hiç başörtüsü kullanmaz değillerdi. Fakat başörtüsünü yalnız enselerine bağlar veya arkalarına bırakırlar, yakaları önden açılır, gerdanları ve gerdanlıkları açığa çıkardı, zînetleri görünürdü. Demek ki, son zamanlarda asrîlik sayılan açık saçıklık böyle eski bir Câhiliye âdeti idi. İslâm böyle açıklığı yasaklayıp başörtülerinin yakalar üzerine örtülmesini emir ile tesettürü farz kılmıştır. Görülüyor ki, bu emirde tesettürün yalnız vâcib oluşu değil, özel bir şekli de gösterilmiştir ki, kadın edeb ve

temizliğinin en güzel ifadesi budur. Bu emir ev içinde veya dışında diye kayıtlanmamıştır. Bu bakımdan mutlaktır.”

Bu açıklamalar ışığında şimdi karar verme zamanı; İslâm kadını olarak Câhiliye âdeti üzere açılıp saçılıp teşhirci mi olacağız, yoksa bize bütün bu güzellikleri bahşeden Yüce Allah'ın ölçüleri doğrultusunda mı hareket edeceğiz? Müslümanlar olarak çocuklarımızı/kızlarımızı Allah ve Rasûl'ünün ölçüleri doğrultusunda giydirip cennete mi hazırlayacağız, yoksa Câhiliye âdeti üzere sokağa salıp cehenneme mi yollayacağız?

Rabb'imiz Peygamberimiz'in hanımlarına onların şahsında bütün mü'min hanımlara şöyle seslenir:

“Ey Peygamber'in hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'tan sakınıyorsanız edâlı konuşmayın, yoksa kalbi bozuk olan kimse kötü şeyler ümit eder; dâimâ ciddî ve ağırbaşlı söz söyleyin. Evlerinizde oturun; eski Câhiliyye'de

olduğu gibi açılıp saçılmayın; namazı kılın; zekâtı verin; Allah'a ve Peygamber'ine itâat edin. Ey Peygamber'in ev halkı! Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister. Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmetini hatırdâ tutun. Şüphesiz Allah haberdâr olandır, her şeyi bütün incelikleriyle bilen ve mesajını ince bir şekilde bildirendir.”¹⁰

Dipnot

**Prof. Dr. Ali AKPINAR, Necmettin Erbakan Üniversitesi.*

1.7/A'râf, 19-27.

2.16/Nahl, 81.

3.7/A'râf, 31.

4.18/Kehf, 30-31.

5.22/Hac, 23.

6.35/Fâtır, 13.

7.76/İnsân, 21.

8.23/Nûr, 31.

9.33/Ahzâb, 59.

10.33/Ahzâb, 32-34.

Gençlerimiz ve Ertelenen Evlilikler

“Yeryüzünde yaşayan insanların ilk atası olan Hz. Âdem bir eşe sahip olmuş ve bu ilk karı-kocanın çocuklarıyla beraber bir aile yuvası kurulmuştur. Zira Âdem olmadan Havva olmaz; Havva olmadan da Âdem olmaz. Her bir eş, birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları gibi, birbirinin mütemmimidir.”

Nikâh, günümüz yasalarına göre on sekiz yaşını doldurmuş, İslâmî hükümlere göre bülûğ çağına ermiş, akli yerinde olarak evlenme ehliyetine sahip, evlenmelerinde dinî ve yasal açıdan bir engel bulunmayan kadın ile erkeğin şâhitlerin huzurunda, birbirleriyle evlenmeleri konusunda karşılıklı rızâlarını ifade etmelerinden ibâret bir akittir. Evlenmenin esas hedefi, mutlu bir aile yuvası kurarak birlikte huzur içinde yaşamak ve nesli devam ettirmektir. Buna rağmen, günümüz gençliğinin en önemli sorunlarından birisi, evlilik yaşını ertelemeleri ve evlenmekten çekinmeleridir. İleri sürülen gerekçelerden ilki, kariyer yapmak; bir diğeri de, evliliğin ekonomik maliyetinin yüksek oluşudur. Gençleri evlenmekten korkutan bir diğer husus da boşanmaların çokluğudur; bu durum güvensizliği artırmaktadır. Gençler bu sebepleri, aile kurmanın önünde bariyer olarak görmektedirler.

Gençlerin bu konularda başta ebeveynler olmak üzere idareciler tarafından iknâ edilmeleri gerekir. Bu konuda devlet evliliği kolaylaştırıcı sosyal imkânlar sunmalı, aileler de önceliği maliyeti artırıcı konfor ve şatafata değil, huzura vermelidirler. Her alanda olduğu gibi bu alanda da dinimizin kolaylaştırıcı ilkelerinden istifade edilmelidir. Önceden eğitimle bunun alt yapısı oluşturulmalıdır. Eğer aile kurmada gösteriş odaklı değil de ihtiyaç odaklı bir yaklaşım sergilenirse sorun kendiliğinden çözülecektir. Bir de gençlerimize, evliliğin, aile kurmanın her yönden yararı müdellel bir şekilde anlatılmalı ve gençler iknâ edilmelidir. Evlenip çoğalmak artık her milletin stratejisinin bir parçası hâline gelmiştir. İşte biz bu makalemizde gençlerimiz için evlenmeyi ertelememelidir, sorusuna cevap arayacağız.

Kur'ân-ı Kerim, insanlık tarihinin Hz. Âdem ve Hz. Havva'dan oluşan bir aile ile başladığını gösteriyor. Yeryüzünde yaşayan insanların ilk atası olan Hz. Âdem bir eşe sahip olmuş ve bu ilk karı-kocanın çocuklarıyla beraber bir aile yuvası kurulmuştur.¹ Zira Âdem olmadan Havva

“Hz. Peygamber (s.a.v.) bizzat evlilik yaşına gelmiş gençlere rehberlik etmiş ve biz Müslümanlara da rehberlik etmenin sorumluluğunu hatırlatmıştır.”

olmaz; Havva olmadan da Âdem olmaz. Her bir eş, birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları gibi, birbirinin mütemmimidir. Yüce Allah, her iki cinsi birbirine cinsî bir cazibe duygusu ile bağlamıştır. Bu anlamda evlilik, gençlerin hayatına düzenlilik ve âhenklilik getirir, onların mahrem yerlerini iffetli tutar ve bakışlarını harama yönelmekten alıkoyar. Bundan dolayı Hz. Peygamber (s.a.v.), “Ey genç topluluğu! Aranızdan evlenmeye gücü yetenler evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan korumak ve iffeti muhâfaza etmek için en iyi yoldur.”² buyurmuştur. Sosyal devletin önemli görevlerinden birisi de evlilik imkânı bulamayan gençleri evlendirmektir. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.v.) bizzat evlilik yaşına gelmiş gençlere rehberlik etmiş ve biz Müslümanlara da rehberlik etmenin sorumluluğunu hatırlatmıştır. Müslümanlar sadece kendi çocukları için değil ümmetin diğer fertleri için

de ön ayak olmalı, gençlerin aile kurmalarına bu şekilde yardım etmelidir. Maalesef bu konuda biz Müslümanlar da üzerine düşen görevi hakkıyla yapmamaktadırlar. Evlilik çağına gelmiş olan gençler, zamanında evlendirilmelidir. İffetin ve mahremiyetin korunması kolay değildir. İnsan ancak hayâ ve iffetini, sâlih ve sâliha eşler sayesinde koruyabilir.³

Evlilik, insan hayatına psikolojik huzur ve rahatlık getirir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Kendileri ile huzur bulasınız diye size kendi türünüzden eşler yaratıp aranızda sevgi ve şefkat duyguları yerleştirmesi de O'nun kanıtlarındandır. Doğrusu bunda iyi düşünen kimseler için dersler vardır."*⁴ Yüce Allah, erkek ve kadınları aynı özden yaratmıştır:⁵ *"Hepinizi bir özden (Âdem'den) yaratan ve erkek için can yoldaşı edinsin diye kendi özünden eşini (Havva'yı) yaratan O'dur."*⁶ Evliliğe adım atan eşlerin birbirlerine karşı gönüllerinde sevgi, saygı ve sadâkat duygularının oluşması aile bütünlüğünün mânevî temînâtıdır. Birbirine yabancı olan bir erkekle kadının hayatlarını birleştirmesi Yüce Allah'ın en büyük mucizelerinden birisidir. Âyette geçen "sevgi ve şefkat duyguları" eş olma hissini yakın zama-

na kadar birbirlerini tanımayan iki ayrı cinsi çok güçlü psikolojik ve biyolojik bağlarla birbirine bağlar. Bu da Yüce Allah'ın bir lütfudur. İyi düşünen kimseler için gerçekten bundan çıkarılacak dersler vardır. Dolayısıyla genç bir adam ya da kadın evlendiğinde, rûhu karışıklıktan ve kaygıdan kurtulur ve vicdanı rahatlar. Bu anlamda evlilik insan ruhunu iyileştirir, sâkinlik, huzur ve dinginlik kazandırır.

Günümüzde ülkelerin nüfuslarında gittikçe düşüşler yaşanmaktadır. Nüfusun düşmesi bir ülkenin geleceği açısından birçok sıkıntının doğmasına yol açabilir. Bu sebeple evlilik çağına gelmiş kız ve erkek gençlerin erken evliliğinin faydalarından biri de göz aydınlığı olacak çocuk sahibi olmaktır. Nitekim Yüce Allah, evliliğin göz aydınlığı getireceğini va'detmiş ve şöyle buyurmuştur: *"Onlar, 'Ey Rabbimiz!' derler. 'Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet; bizi günahattan sakınanlara öncü yap!'"* *"Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet."* duâsındaki mutluluktan, inancı ve yaşayışıyla iyi ve erdemli eşler ve çocuklar kastedilmektedir. Evlenmek sûretiyle çocuk sahibi olmak İslâm milletinin ve toplumunun büyüklüğünü artırır. Bu konuda Hz.

Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Evleniniz, çoğalınız. Çünkü kıyâmet günü sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim.”⁸

Evliliğin, getirdiği avantajları ve faydaları gençlerimize iyi anlatırsak evliliğe engel olacağı düşünülen sorunlar ortadan kalkacaktır.

Öte yandan, evliliğin kariyer yapmayı, akademik başarıyı ve çalışmayı engellediğini söylemek doğru değildir. Aslında tam tersi evlilik, huzur, gönül rahatlığı ve gözlerin doyması gibi bahsettiğimiz faydaları sağladığı için akademik başarıya olumlu yönde katkıda bulunur. Akademik başarının olmazsa olmazları arasında; rahat bir vicdan, zihnî kaygılardan uzak bir düşünce hayatı ve zorluklara karşı mânevî destek veren bir eşin varlığı yer alır. Kafası karışık ve sosyal destek ünitesinden mahrûm olan bir fert istenilen düzeyde akademik hayatta başarılı olamaz. Ayrıca erken yaşta evlenmenin, aile fertlerinin ihtiyaçlarını karşılayamayacağı endişesi de yersizdir. Çünkü evlilik, bereket ve iyilik getirir. Çünkü evlilik dinimizde bir ibâdetdir, âyet ve sünnetle sabittir. Eğer bir genç, Yüce Allah’ın emrine ve Sevgili Peygamberimiz’in tavsiyelerine uyarak, hayrı ümit edip hâlis niyetlerle evlenirse, bu evlilik onun için bir hayır kaynağı olur. Rızık, Yüce Allah’ın elindedir; “Yeryüzünde kıyıdayan hiçbir canlı yoktur ki, rızıkı Allah’ın üzerine olmasın.”⁹ Senin için evliliği kolaylaştıran, senin ve çocuklarının da rızıkını kolaylaştıracaktır. Rızıkların verilmesi biraz da çocuklar yüzündendir: “Sizin de, onların da rızıkını Biz veririz.”¹⁰ Yine bir başka âyette de şöyle buyrulur: “Biz onların da sizin de rızıkınızı veririz.”¹¹ Bu âyetlere göre, açlık ve kaynakların azlığını bahane ederek evlenmemek ya da doğum oranını kontrol etmek insanların en büyük hatasıdır. Yukarıdaki her iki âyette insana şöyle bir uyarı yapılmaktadır: “Ey insan, yiyeceklerle ilgili düzenlemeleri yapan sen değilsin, fakat seni yeryüzüne yerleştiren, sana nimetler veren ve senden sonra geleceklere de nimetler verecek olan Allah’tır.” Tarih bize, bir bölgenin nüfusu ile beslenme kaynaklarının aynı oranda arttığını hatta besin kaynaklarının daha da hız-

la arttığını söylemektedir. Bu sebeple insanın Allah’ın işine ve düzenlemesine karışması doğru değildir.¹² Esas olan ekonomik hayatta âdil ve hakkâniyet ölçülerine göre bir dağılım yapmaktır. Evlilik, kimi gençlerin zannettiği gibi bir yük, başarının önünde bir ayak bağı değildir. Evlilik iyilik ve bereketin de vesilesi olup, Yüce Allah’ın insanlık için koyduğu fitrat kanunlarından ilkidir.

Sonuç olarak, Yüce Allah her şeyi olduğu gibi insanı da çift olarak yaratmıştır. Bu mânâda evlilik, evlenme ehliyetine sahip olan bir erkekle kadının hayatlarını meşrû ölçüler dâhilinde birleştirmesidir. Son dönemlerde evlilik yaşları gittikçe yükselmektedir. Özellikle gençlerimiz kariyer yapmak ya da ekonomik sebepleri bahane göstererek evlilikten uzaklaşmaktadırlar. Bu durum, ülkemiz nüfusu ve ahlâkî durum itibarıyla tehlike arz etmektedir. İslâm evliliği teşvik etmektedir. Yüce Allah evlenip yuva kuracak olanları kendi katından destekleyeceğini va’detmektedir. O hâlde bir Müslüman kariyer yapmak ya da rızık endişesi gibi yersiz endişelerle evlilik meselesini ertelememelidir. Evlilik hem kişinin sükûneti ve hem de toplumsal huzurun sigortasıdır. Bu konuda ailelere ve kamu gücünü elinde tutan makamlara büyük görevler düşmektedir. Gençlerimiz evliliğe teşvik edilmeli, onlara maddî ve mânevî destekler sağlanmalıdır. Unutmayalım. Biz milletimizin geleceğini ya ailede kazanacağız ya da ailede kaybedeceğiz.

Dipnot

* Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ, Selçuk Üniversitesi

1. Bkz. 5/Mâide, 27; 7/A’râf, 23; 20/Tâhâ, 117-119.

2. Buhârî, Nikâh 3; Müslim, Nikâh 1.

3. 70/Meâriç, 29-30.

4. 30/Rûm, 21.

5. 4/Nisâ, 1.

6. 7/A’râf, 189.

7. 25/Furkân, 74.

8. İbn Mâce, Nikâh 1.

9. 11/Hûd, 6.

10. 6/En’âm, 151

11. 17/İsrâ, 31.

12. Mevdûdî, Ebu’l-Â-lâ, Tefhîmu’l-Kur’an, çev. Komisyon, İstanbul: İnsan Yayınları, 1986, III, 97.

İhramcızâde'nin Dergâhında Kardeşliğin Temel Ölçütleri

“Kardeşliğin esasını muhabbet iksiri olarak gören İhramcızâde, Allah'ın kulunu sevmeyi de o kulda kusur görmemeye bağlamaktadır. Başkasında kusur görenin ise kendinde varlık göreceğın söylemektedir.”

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak, ömrü boyunca kardeşlik atmosferini tesis etmenin çabasını gütmüştür. Bir mürşid-i kâmil olarak dervişlerini fenâ fi'l-ihvân bilincine ermeye davet etmiştir. Müslümanların arasında kavga, gürültü, şamata, kin, nefret, yalan, gıybet ve düşmanlığın ortadan kaldırılmasını hedeflemiştir. Allah için birbirlerini sevmelerini, birbirinin yükünü paylaşmalarını, sevinçte ve kederde ortak olmalarını tembih etmiştir. Bu gerçekten hareketle, "Siz birbirinizi Allah için severseniz, gayretullah zuhûr eder, Allahu Teâlâ da sizleri sever." hatırlatmasında bulunmuştur. İslâm kardeşliğindeki sevgi, onların birbirini Allah için sevmeleridir. Allah için gerçekleşen sevgide gayretullah zuhûr edecektir. Gayretullahın zuhûruyla ise Allah bizleri sevecektir. Birbirimizi Allah için sevmenin gereğine bizleri şu sözleriyle davet etmektedir: "Mecnûn'a sordular; "Leylâ nice oldu?" Cevap; "Leylâ gitti adı dillerde kaldı. Benim gönlüm şimdi bir Leylâ buldu. Yürü! Leylâ ki, ben Mevlâ'yı buldum. Leylâ Leylâ derken Allah'ı buldum. Bu hâl ile olun, Gardaşlarım! Bu âlem bir hayaldir. Allahu Teâlâ için birbirinizi sevin. Biz sizi Allahu Teâlâ için seviyoruz. Karıncayı da Allahu Teâlâ için seviyoruz. Dışarı çıkıyorum, bakıyorum, ne görüyorsak Allahu Teâlâ'yı görüyoruz. Sizi de gördük Allahu Teâlâ'yı gördük. Biz Allahu Teâlâ'ya sarılmışız ki, Siz bize sarılıyorsunuz."

Kardeşliğin temeli muhabbettir. Kişi muhabbeti oranında kardeşliğini pâyidâr kılar. Müntesiplerini aynîleşmeye, dervişlerini kardeş olmaya, muhâtaplarına erdemli davranış sergilemeye çalışan mürşid-i kâmiller muhabbetini telkin etmeden önce kendileri muhabbet eri kesilmişlerdir. Sevmeyi beceremeyen nasıl sevebilirsin, nasıl sevebilirsin? Vermeyen almayı nasıl hak edebilirsin, aramayan neden aransın? İşte bu gerçekten hareketle mürşid-i kâmiller çok sevilmişlerse çok sevdikleri içindir; onlar sevgiye dayalı bir yolun temsilcisi olmuşlardır. İşte böylesi bir erdemli hareketi kendi özelinden bize İhramcızâde şu şekilde beyan kılmaktadır: "Siz bizi sevemezsiniz.

"İhramcızâde, elest bezminde tanışık olanlar bu dünyada da birbiriyle kaynaşmış durumdadırlar. Fitratları temiz olanlar nezih birliktelik sağlar, ortak hâlet-i rûhiyeye sahip olanlar birlikte yol almanın çabasını güderler."

Biz sizi seviyoruz ki, bizi seviyorsunuz." O sebeple İhramcızâde çok sevdi, candan sevdi, sevdiklerine varını yoğunu verdi, sevdiklerine kapılarını hiç kapamadı, sevdiklerine yük olmayı değil, onların sırtından yüklerini almayı başardı. O sebeple Sivas'tan yayılan muhabbet hâlesi âdetâ özenle hazırlanan bir kardeşlik destanıdır. Kardeşliğin mayası muhabbettir. Seven sevdiğini her hâliyle benimser. Kardeşlerin birbiriyle hataları yüzünden irtibatı koparması söz konusu olamaz. Gülü seven dikenine katlanır. Kardeşler de birbirlerinin hatalarını gözlerinde büyütmemeli ve kardeşliklerine gölge düşürmemelidir. Rahmet nazarıyla bakanlar hatalarından dolayı kardeşlerini dışlamayı değil hatalarından dönmeleri konusunda iştiyakla yardımcı olmayı tercih ederler. Sebep? Çünkü muhabbeti olan hata görmez, görse de göz yumar.

Kardeşliği perçinleyen etkenlerden ikincisi ortamdır. Dervişlik güzide bir ortamda bulunmanın yansıyış biçimidir. Kaliteli, seçkin ve muteber şahsiyetlerin arasında bulunan eksik, kusurlu, hatalı, yavan ve yoksun kimseler zamanla kemâle ermeye, kıvâma kavuşmaya, müsbet yönde değişmeye ve gelişmeye başlar. İhramcızâde bu usûlün gereğince uzaktan ve yakından gelen dervişleri halka olmaya, dergâh atmosferinde toplanmaya, mânevî neşveyi birlikte edinmeye ve yetişmiş ihvânın, mıknatıs gibi zayıf ihvânı ulaştığı mertebeye çekmeye davet etmiştir. "Semâ aysız, ihvân semaversiz olmaz." derken İhramcızâde, cemâatini âdetâ

semaverle özdeşleştirmiştir. Zikir ve sohbetlerini semaver eşliğinde gerçekleştirmiştir. Semaverin kaynayıp demini alması gibi dervişlerinin de muhabbetle yoğrulmasına, ikramla doymasına, nazarla hakîkate ermesine katkı sağlamıştır. Ay ve yıldızların gökyüzünde ışıltılı parlaması gibi semaver etrafında toplanan dervişlerinin de yıldız şahsiyetler konumuna gelmesine özen göstermiştir.

Tasavvufta fenâ fi'l-ihvân bilincine ermenin üçüncü temel ölçütü hemdil, hemdert ve hemhâl olmaktır. Ortak duygu ve düşünceleri taşıyanlar ancak kardeşlerdir. Kalpleri kopuk olan, ortak dile sahip olmayan, aynı dâvâyâ baş koyamayan, ortak ideallere sahip bulunmayan, ortak karakter ve kimliğe sahip olmayanlar kardeş hâline gelemezler. "Ervah-ı ezelde rûhlar beraber olmuşlar, onun için burada beraberiz." diyen İhramcızâde, elest bezminde tanışık olanlar bu dünyada da birbiriyle kaynaşmış durumdadırlar. Fıtratları temiz olanlar nezih birliktelik sağlar, ortak hâlet-i rûhiyeye sahip olanlar birlikte yol almanın çabasını güderler. Derviş olmak sûretiyle bir dergâhta buluşanlar her türlü kötülük ve çirkinlikten uzaklaşmaya çalışırlar. Derviş olanlar birbirlerine Hak nazarıyla bakarlar. Derviş olanlar iddia makamında değil, hizmet çabasında bulunurlar. Derviş olmayı seçenler kendilerini ön plana çıkarmanın değil kendi nefsanî benliklerinden sıyrılmayı başarmış şahsiyetlerdir. Aynı rüyayı görebilenler, aynı hedefe kilitlenenler, birbirlerinin yoluna kandil ve ışık olanlar, bedenleri kadar kalpleriyle de birbirine kaynaşmış olanlar dervişlik pâyesini elde etmişlerdir. Anne baba bir kardeşler kimi zaman birbirlerine düşüp kavga edebilirken, aynı mürşid-i kâmilin dergâhında yetişen dervişlerin birbirine hasmâne tutum sergilemeleri, seyr u sülûklarını tamamlamadıklarının göstergesidir. Zira kâmil şahsiyetlerin yersiz tavırlara koyulmaları dâvâlarını terk etmeleridir. Kardeşliğin esasını muhabbet iksiri olarak gören İhramcızâde, Allah'ın kulunu sevmeyi de o kulda kusur görmemeye başlamaktadır. Başkasında

kusur görenin ise kendinde varlık göreceğinden bahsetmektedir.

Fenâ fi'l-ihvân olmak ortak ruha bürünmektir. Dervişlikte kardeş olmak benlik duygusundan soyutlanmak, bireysel tavırlardan uzaklaşmak, bencil kimliğe bürünmekten kaçınmak, ben merkezli hareket yerine biz odaklı bir seyre koyulmaktır. "Birbirinizde mahvolun, yok olun. Yok olursanız, Allahu Teâlâ var olur." ikazında bulunan İhramcızâde, kardeşler arasında ihtirasın olamayacağını, kimsenin kardeşine tuzak kuramayacağını, îsâr duygusuyla kardeşlerini kendi nefesine tercih etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Modern dünyada, "İnsan insanın kurdudur." felsefesi payidar kılınırken, İhramcızâde, "İnsan insanın yurdudur." anlayışını egemen kılmanın mücadelesini verdiğini vurgulamaktadır. Buna göre İhramcızâde'nin fenâ fi'l-ihvân öğretisinde ferâgat duygusu, fedakârlık rûhu, paylaşım kültürü, mahviyet çabası, hiçlik hâli, affetmek, hoş görmek ve müsâmaha kültürü kardeşliğin olmazsa olmaz esasları olarak belirgin konuma gelmektedir. İhvân olmanın anlam dünyasını şu tesbitleriyle son derece anlaşılır kılmaktadır: "Gardaşlarım! Ders alan birinin oruç ve namazdan önce gözü kör, kulağı sağır, dili peltek ve eli ayağı kötürüm olmalıdır. Gardaşlarım! İhvân olmak kolay, insan olmak zor. Gidersin bir mürşide ders alırsın eve ihvân dönersin. Ama insan olmak öyle değil. Şeyhimden ders aldıktan sonra, Şeyhimin boyasına boyanmışım. İşte bu sizin gelmeniz, Şeyhimin himmetidir. Himmet verilmez alınır. Himmeti vermeli, almalı. Biz verebiliyor muyuz siz de alabiliyor musunuz?"

Kardeşlikte bir diğer ölçüt kurbiyettir. Kardeş olanlar birbirine uzak, birbirine duyarsız, birinden kopuk, birbirine dış bileyen ve birbiriyle ilişkilerini koparan isimler değildir. Kardeşliğin birbirine olan yakınlığı mekân boyutundan çok kalbî boyuttaki yakınlıklarıdır. Kalpleri birbirinden kopuk olanlar aynı safta namaz kılsalar bile ne kadar cemâat oluşturabilirler ki! Bu gerçeği İhramcızâde ne güzel ifade etmişlerdir;

“Bizi sevenler, Yemen’de de olsa dizimizin dibindedir. Sevmeyen ise, dizimizin dibinde de olsa Yemen’dedir.” Dergâhta konaklamak, şeyhin meclislerine katılmak, şeyhin dizi dibinde oturmak, merkezde bulunmak tasavvufta oldukça önemlidir. Dervişin şeyhine eşlik etmesi son derece gereklidir. Ancak dervişten beklenen bu beraberliğin hakkını vermektir. Vuslatın tadına erenlerin vuslat hâlinin gereklerini yerine getirmesi esastır. Şeyhe yakın olduğu hâlde tarîkat vazifelerini yerine getiremeyen, ihlâs ve samîmiyetten uzak kalanlar, menfaat ve çıkar hesabı güdenler yakinken dergâhın atmosferinden fersah fersah uzaklaşmış nasipsizlerdir. İşi gereği, gündelik hayatın bir sonucu, imkânsızlıkların yol açtığı etkenler, birtakım sorumluluk ve vazifeler gereğince şeyhi ile beraber olamayanlar, dergâhtan uzakta yaşayanlar gönül dünyalarındaki muhabbet ateşiyle her hâl ve durumda o mâneviyat dünyasına hasret ve özlem duyarlar. Uzaklarda, ötelere ve farklı adreslerde bulunsalar da dergâhın rûhuna sâdik kalanlar, intispla

gerçekleştirdikleri ahde sâdik kalanlar, özlem ve iştiaqlarıyla şeyhinin gönlüne aksedebilenler şeyhine asıl yakın olan kimselerdir. Mekânda birlikte olmaktan daha önemli olan rûhî birlikteliğimizdir. Zira İhramcızâde’nin, “Bizim ihvânımızın uzaklığı yakınlığı yoktur, her an onlarla beraberiz.” hatırlatması bu durumu daha da anlaşılır kılmaktadır.

Bir mürşid-i kâmile bende olanlar gerçekte nasipsiz kalmazlar. Derviş olabilenler beden kuyusundan hakikat suyunu çıkararak çoraklaşmış dünyasını yeşertenlerdir. Dervişlik tecrübesi, kişinin eline, diline ve beline sahip çıkmasını sağlar. Dervişler ıvazsız ve garazsız bir şekilde hizmet etmenin çabasını güderler. Tarîkat mensubu olmak hayatı anlamlı kılmak, dünyada da âhirette de mutlu olmanın yollarını aramaktır. Tarîkat terbiyesi kişiye bireysel boyutta olduğu kadar toplumsal boyutta da kaliteyi elde etmesinin yolunu açar. Seyr u sülûk sürecinde pişen, olgunlaşan ve kıvama erenler, fitratlarına sahip çıkarlar, kirlenmeden, kokuşmadan, bozulmadan hayat sürmeyi

beceren isimlerdir. Günümüz insanının en büyük sorunu yalnızlık girdabıdır. Kalabalıklar içerisinde sesini duyuramayan, acısını kimseyle paylaşamayan, dertleşeceği bir dostunu yanında bulamayan modern dönemin insanları strese girmekte, buhrana sürüklenmekte, yalnız yaşayıp yalnız ölmekte, kendi acıları içerisinde bunalmakta ve kayıplara karışmaktadır. Dergâh atmosferinde yetişenler dün olduğu gibi bugün de son derece şanslıdır. Zira müritlerin en büyük destekçisi şeyhleridir. Karşılıksız, beklentisiz, menfaatsiz ve içten bir şekilde müritlerini eğitmenin çabasına bürünen mürşid-i kâmiller insan kazanma sanatını gerçekleştiren bahtiyarlardır. Bir baba şefkatiyle, bir üstat titizliğiyle, bir irşat çabasıyla ve bir muhabbet iksiriyle müritlerinin gönlünde taht kurarlar. Peygamber Efendimiz'in ümmetine düşkünlüğü gibi mürşid-i kâmiller de mânevî evlâdı olarak gördükleri müritlerini yakından takip eder, maddî ve mânevî ihtiyaçlarını giderir, onlara yalnız olmadıkları hissini verir, müritlerini her an ve zeminde kontrol etmenin

derdini güderler. İşte bu hassasiyetin bir yansıması olarak İhramcızâde, "Biz, dünya ve âhirette maddî ve mânevî işlerinizde beraberiz, biriz." derken müritleriyle ne denli birliktelik sergilediğine dikkatimizi çekmektedir. Yine bir başka sohbetlerinde; "Biz, değil ihvânımıza, ihvânımızın kapısındaki kedisine, köpeğine de sahip çıkarız." sözleriyle asosyal değil aktif bir şeyh profilini dikkatimize sunmaktadır.

İhramcızâde dervişliği uzun soluklu bir yolculuk olarak görmektedir. Gününbirlik bir yaşam tarzı değil kadim bir geleneğin gözde temsilcileri olarak müritleriyle birlikte hakikat dâvâsını sürdürdüklerini şu şekilde beyan etmektedir: "Biz, ihvânın ismini geç öğrenir, geç unutturuz." Bu tesbitlerden hareketle diyebiliriz ki, İhramcızâde ihvânına çok önem vermekte, ihvânını çok önemsemekte, ihvânıyla gurur duymaktadır. Hepimize örnek olacak bir yaklaşım tarzıyla kardeşlik rûhunun mayasını şu şekilde temellendirmektedir: "Bizim ihvânımız, devlet malı gibi değerlidir. Her yerde tanınır."

İhvân arasında irtibatın kesilmesinden rahatsızlık duyan İhramcızâde, 27 Zilhicce 1366/12 Kasım 1947 tarihli mektubunda bizleri muhabbet merkezli bir yaşam sürmeye şu şekilde teşvik etmektedir:

*Dîdeden oldunsa nihân
Dilde sen ey cân-ı cihân
Cândan ırağ olma hemân
Ey gül gülzâra buyur.*

O, bu sözleriyle bizlere gözden ırak kalarak gönüllerden uzak düşmemeyi hatırlatmaktadır. İhvân olabilmenin ve ihvân kalabilmenin zorlu sürecini İhramcızâde şu şekilde dile getirmektedir:

“Biz Allahu Teâlâ'nın hiçbir işine karışmadık. Naz makamında dahi olmadık. İhvân vaktin oğlu olmalıdır. İhvân ihvânlığı ile avâma karşı gururlanmamalı ve riyâyâya gitmemelidir. Yolumuzun dört esası vardır. Devâm-ı sohbet, devâm-ı sünnet, devâm-ı zikir ve seyr u sülûk. İhvânda huşû ve huzur birleşmezse zevk alamaz.

İhvân iki kısımdır. Birinin her gün yediği baldır, balı bilmez. Diğeri de şekli ve şemâilini bilmez. Bal baldır, tadından ayrılmaz.

İhvân özürsüz üç hatmi terk ederse ihvânlıktan terk edilir. İhvân Allahu Teâlâ için bakarsa Allahu Teâlâ ona ölmez bir göz verir. Dinlerse, ölmez bir kulak verir. Nasıl insan bütün âzâsını Allahu Teâlâ'ya verirse, Allahu Teâlâ ona ölmez bir vücut verir ve rûh olur. Edeb, ihlâs ve muhabbet bir ihvânda bulunmaz ise, ilerleyemez.”

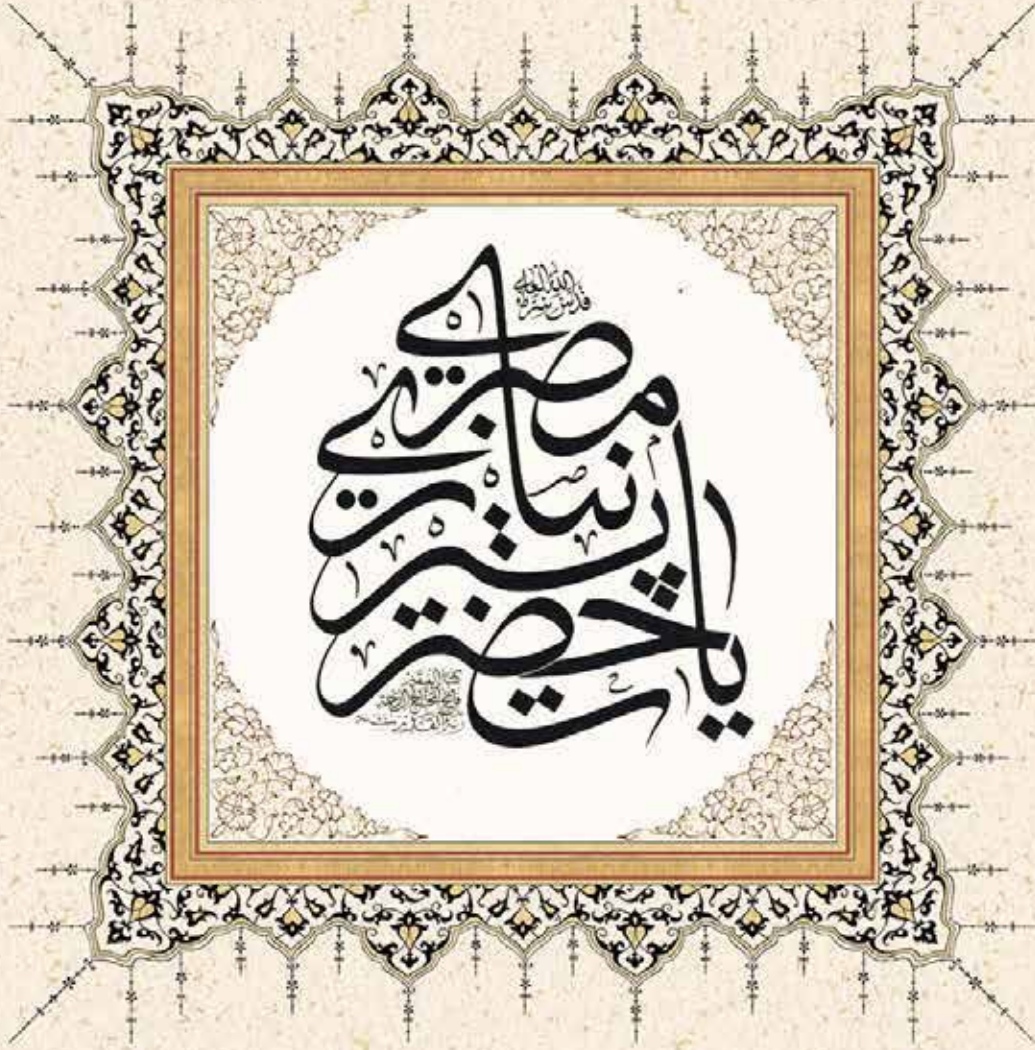
Türkelili Mevlâna Küçük Hüseyin Efendi'nin anlatmasıyla İhramcızâde, Peygamber Efendimiz'in mahşerde ümmetinin çokluğu ile öğüneceğini söyledikten sonra cemâate şöyle seslenir: “Gardaşlarım! Her asrın halîfesi gibi, biz de ihvânımızın çokluğu ile öğünürüz.” Daha sonra evinin önünde havuz yapan ihvânı eve çağırır ve onlarla çay içerken, uzun süren bir râbitadan sonra şunları söylemiştir:

“Gardaşlarım! Siz görevinizi bugün burada çalışarak ve yorularak edâ ettiniz. Allahu Teâlâ her kula bir görev verdi. Bize de bugün bir görev verildi. Allahu Teâlâ meleklerle bu yıl kıtlık olacak buyurdu. Melekler râzı oldular. Bize de bu ahvâl ilhâm olunca râzı olmayıp, 'Ya Rabbi kullarına kıtlık iptilâsını verme.' dedik. Duâmız kabul olundu.”

Özetle İhramcızâde gönlünü açtı, sevdiklerini otağında topladı. Kimseyi incitmedi, kimseyi küçük görmedi, kimseyi dışlamadı. Herkesi kapasitesi oranında yetiştirmeye ve terbiye etmeye çalıştı. Yetiştirdiği ihvânının birbiriyle kenetlenmesini, zor zamanlarda birlikte güzel işler yapmalarına öncülük etti. Kardeşliğe hâlel getirecek tutum ve davranışlardan kaçınmalarını öğütledi.

Dipnot

* Prof. Dr. Kadir ÖZKÖSE, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Yazının geniş dip notlarını, wep sitemizde bulabilirsiniz.

Niyazî-i Mısrî’de Bazı Tasavvufî Remizlere Dair

“Niyazî Mısrî’nin şiirlerinde yer yer şeriatın sınırlarını zorlayan ifadeler bulunmakla birlikte özellikle Risâle-i Es’ile ve Ecvibe-i Mutasavvıfâne’de şeriatın zâhirine sıkı bir bağlılık sergilediği dikkat çeker.”

Tasavvuf edebiyatımızın en çok konuşulan, tartışılan şairlerinin başında gelen Mısırî'nin şiirindeki asıl hava tasavvufî aşk, neşve ve edâdır." Mısırî'nin, Ahmet Yesevî, Yunus Emre çizgisini sürdüren önemli şairlerden biri olarak dikkat çektiği gibi Nesîmî, Elvân-ı Şirâzî, Fuzûlî, Kutupzâde İbrahim, Aziz Mahmûd Hüdâyî, Sinan Ümmî, Gaybî Sunullah, Şemseddin Sivasî gibi şairlerin şiirlerine nazire yazması bunlardan etkilenmiş olabileceğini gösterir. Mısırî'nin mânevî olarak etkilendiği, feyz aldığı şahsiyetlerin başında Hz. Ali, Muhyiddin İbn Arabî ve Mevlânâ'nın geldiği ifade dilmektedir.¹

Âlim bir mutasavvîf olarak hem Arapça hem Türkçe eserler kaleme alan Mısırî'nin Türkçe eserleri daha çok kısa risâleler hâlinindedir. Arapça eserleri: Mevâ'idü'l-'irfân, ed-Devretü'l-'arşiyye fî ahkâmî'l-ferşiyye (Devre-i 'Arşiyye), Tesbi'-i Kasîde-i Bürde, Tefsîru Fâtihati'l-Kitâb, Mecâlîs. Türkçe bazı eserleri: Dîvân, Tuhfetü'l-uşşâk, Mecmua, Risâle-i Es'ile ve Ecvibe-i Mutasavvîfâne (Risâle fi't-tasavvuf), Risâle-i Devriyye, Ta'birâtü'l-vakîât, Şerh-i Esmâü'l-hüsna (Esmâ-i Halvetiyye), Şerh-i Nutk-ı Yunus Emre...²

Niyazî Mısırî'nin şiirlerinde yer yer şeri-atin sınırlarını zorlayan ifadeler bulunmakla birlikte özellikle Risâle-i Es'ile ve Ecvibe-i Mutasavvîfâne'de şeri-atin zâhirine sıkı bir bağlılık sergilediği dikkat çeker. Tasavvuf nedir, sorusuna verdiği şu cevap onun şeriat konusundaki titizliğini göstermektedir.³

"Eger bize iderlerse tasavvufun ibtidâsı nedir? Cevap virürüz ki îmânun altı erkânı vardır ki ol erkân Allah'un varlığına ve birliğine ve meleklerine ve kitâblarına ve rasûllerine ve kıyâmet gününe ve hayır ve şerr Allah'un takdîriyle olduğuna dil ile ikrâr ve gönül ile tasdîkdür. Tasavvufun ibtidâsı budur. Eger su'âl iderlerse ki tasavvufun intihâsı nedir? Cevap virürüz ki tasavvufun intihâsı da bu altı erkân-ı îmâniyeyi dil ile ikrâr ve gönül ile tasdîkdür."

Yine aynı risâlede, "Şerî'ati nâkıs olanun

"Mısırî sufîlerin mezhebi konusundaki sözlerini dört mezhep imamının itikâtlarının aslında aynı olduğunu, birtakım fûrûat konularında ihtilâf ettiklerini ve hiçbir sûfînin onların makamına ulaşamayacağını ifade eder."

hakîkati de nâkıs olur."⁴ diyen Mısırî'nin, sûfîlerin itikâdına dair sorulan bir soruya verdiği cevap onun şeriata olan samîmî bağlılığının ifadesidir; "Bu sûfîler i'tikâdda ve 'ameliyâtda ne mezhedendür? Cevab: Sufîlerün ekşeriyâ 'akâ'id-i İslâmiyetde mezhepleri ehl-i sünnet ve'l-cemâ'atden Şeyhü'l-islâm vel-müslimîn e's-şeyh Ebû Mansûr Maturîdîdirler."⁵

Mısırî sufîlerin mezhebi konusundaki sözlerini dört mezhep imamının itikâtlarının aslında aynı olduğunu, birtakım fûrûat konularında ihtilâf ettiklerini ve hiçbir sûfînin onların makamına ulaşamayacağını ifade ettikten sonra şöyle tamamlar: "İşte sûfîlerün mübtedîlerinün ve müntehîlerinün mezhepleri bu ehl-i sünnet ve'l-

cemâ'at mezhebidür, gayrı degül."⁶ Mısırî, sûfler arasındaki, bir şeyh ne kadar kerâmet sahibi olsa da şeriâtın zâhirine uymuyorsa yanlış yoldadır anlayışını da aynı risâlede vurgulamıştır.

Bu kısa girişten sonra asıl konumuza gelelim. Klâsik şiirimizde kullanılan bazı kelime ve remizler bazı yanlış anlamlara gelebilecek şekilde kullanılabilir. Kelimelerin sözlük anlamlarıyla yetinen, klâsik şiirin dünyasına pek de vâkîf olmayan bazıları özellikle tasavvufî bazı şairlerin şeriata aykırı olduğunu iddia edebilmektedir. Oysa klâsik şiirimizde kelimelerin lûgat anlamlarından ziyâde taşıdıkları mecâzî ve tasavvufî anlamlar üzerinde durulmak icap eder. Şair gönlüne emânet dilen ilhamı açıklarken bu remizlere başvurmak durumundadır.

Zira tasavvufun dili remizlerle örülüdür. Mısırî, yanlış yorumların önüne geçmek için söz konusu risâlesinde tasavvufî şiirlerde geçen şarap, meyhane, kadeh, mahbup, zülûf, hâl ve yanak gibi tasavvufî kelimelerin ve remizlerin ne anlama geldiğini açıklama ihtiyacı duymuş, böylece yaptığı tasavvufî yorumlarla hem sûfî şairleri hem klâsik şairleri tezkiye etmiştir. Sûflerin eşyanın zahirinden batınına ve suretinden manasına nüfuz ettiklerini söyleyerek bu kelimelerin tasavvufî anlamlarını şöyle açıklamıştır:

Şarâbdan murâdları ma'rifetullâhdur; neticesi mahabbetu'llâhdur ve 'aşkdur. 'aşkla mahabbet bir mâ'nâyadır. Ve meyhânedan murâd mürşid-i kâmilün gönüldür ki mahabbetullâh hazînesidür. Ve kadehden murâd tâlibe telkîn

itdüğü ismu'llâhdur yâhud dehânından ma'ârif-i ilâhiyye ile sūdûr iden kelimâtdur. Sâlik dinledükce ol kelimâtun zevkiyle mest ü lâ-ya'kıl olur. Ve mahabûbdan murâd mürşid-i kâmidür. Zira mahbûbı gördükde gönül bir mahabbet itdüğü tenâsüb-i a'zâsı olup her bir nakşı yirlü yirin bulduğıyçün gönül mahabbet ider. İmdi salike mürşid-i kâmilün derûnında ma'ârif-i ilâhiyye yüz gösterüp ol ma'rifetle eşyâyı kemâhî görmeğe başlayup mürşidün her sözünü ve her işini ve her sıfât-ı bâtinâsını ve ma'ârif-i ilâhiyesini bilüp anlamaya başladığı gibi göziyle ol mürşid ol mahbûb-ı sûrîden bin mertebe sevgilü görünür zira ol mahbûb tendür bu mahbûb cândur. Ve zülüfden murâd mürşidün tâlibden yana tenez-zül idüp kelimât-ı câzibe söyledigidür. Ve hâlden (yüzdeki ben) murâd mürşidün istignâ'âleminde

gâh müstagrak-ı bahr-i visâl-i zât oldığı ki ol vakitte gönli irşâddan müstagnî olur. Ve yanğından murâd gâhî tâlibe zamân tâlibün gönlin-den iki cihân fikrini selb idüp belki tâlibe kendü vücûdunu dahı yavı kılduğı hâldur. Ve yüzinde olan hatları (ayva tüyleri, sakal) Kur'ân'a teşbîhden murâd oldur ki yüzden murâd mürşidün gönli yüzidür. Kur'ân'dan murâd ahlâk-ı ilâhiyyedür ki "Tahallaku bi-ahlâki'llâh" hâsıl itmişdür demek ister."⁷

Niyâzî-i Mısırî, "insan âlemin ruhudur; insan, âlem ve Kur'ân birbirinin aynasıdır. İnsan kemâle erdikçe mükemmel bir ayna hâline gelir ve âlemdeki her şey o aynaya yansır. İnsan bir ayna olarak âlemdeki her şeyin bilinme ilkesi ve aracı hâline gelir. Mısırî bunu, "Büyük âlemde bulunan her şey küçük âlemde de bulunur. Çünkü âlem büyük olsa da insanın hakîkatine benzer yaratılmıştır." diyerek insana verdiği değeri ifade eder."⁸

Mısırî'nin son derece önemli olan bu küçük risâlesi tasavvuf şiirimizin anlaşılması yolunda yolumuzu aydınlatan önemli bir eserdir. Şiirleri okurken bu risâlede geçen kelimelerin mecâzî mânâlarına dikkat edilmesi bizi yanlış anlamalardan koruyacaktır.

Dipnot

* Prof. Dr. Mahmut KAPLAN, İstanbul Beykent Üniversitesi

1.Kenan Erdoğan, Niyâzî-i Mısırî Dîvânı, (1989: Akçağ Yayınları,1998), s. CXXIII-CXXVIII

2.M. Aşkar, (2007) Niyâzî-i Mısırî, DİA. s.167-168.

3.Niyâzî-i Mısırî, Risâle-i Es'ile ve Ecvibe-i Mutasavvifâne, Taksim İBB Atatürk Kitaplığı, Ty. Bel.Yz. K 0502, yk. 64a.

4.Mısırî, agr, Yk. 65a

5.Mısırî, agr., Yk.65a.

6.Mısırî, agr., Yk. 65b.

7.Mısırî, agr. Yk. 67b-68a.8.Ekrem Demirli Niyâzî-i Mısırî, Tasavvufî Görüşleri", Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi C. 33, (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.), s.169

Bir Olmaya Gelmedik mi?

Yüceltip Hakk'ın sesini
Er olmaya gelmedik mi?
Kırıp zulmün kafesini
Hür olmaya gelmedik mi?

Yapılırsa aynı hata
Fitne yanar dört tarafta,
Allah için aynı safta
Bir olmaya gelmedik mi?

Düşüp dostluğun izine
Daldık sevgi denizine,
Aziz milletin dizine
Fer olmaya gelmedik mi?

Seher vakti doğarken tan
Kardeşliği önde tutan,
Yarınları aydınlatan
Nur olmaya gelmedik mi?

Düşüp kirli nifaklara
Olmayalım bahtı kara,
Şu mübarek topraklara
Yâr olmaya gelmedik mi?

Yanılsak her defasında
Huzur bulduk vefâsında,
Yoğrulup gönül tasında
Var olmaya gelmedik mi?

Açıp zaman yaprağında
Solarız hayat başında,
Anadolu toprağında
Sır olmaya gelmedik mi?

Bestami YAZGAN

Bizim Zaferimiz

Babadan oğula yağız atlarla,
Eylerden eyere aşmak ne güzel,
Teheccüd vaktinde per kanatlarla,
Seherden sehere taşmak ne güzel!

Şimşek gibi çakıp, su gibi akıp,
Şu nazlı bayrağı burçlara takıp,
Nimetleri bir tarafa bırakıp,
Seferden sefere düşmek ne güzel...

Meydanı titretir Türkün narası!
Madalyadır gazilerin yarası,
Ağustosla ağustosun arası,
Zaferden zafere koşmak ne güzel...

Ömür geçer şehitliğe hasretle,
Müslümanlar müjdelenmiş cennetle,
Dağları, taşları bin bir gayretle,
Nehardan nehara deşmek ne güzel...

Kefenleri başımıza giyerek,
Her yarışa kızıl elma koyarak
Her Türk asker doğar diyerek,
Neferden nefere pişmek ne güzel...

Ne buyurmuş âlemlerin sahibi?
Celil hiç bırakma en son Habîbi,
Tuna gibi, Hazar gibi Nil gibi,
Bahardan bahara coşmak ne güzel...

Babadan oğula yağız atlarla,
Eylerden eyere aşmak ne güzel,
Teheccüd vaktinde per kanatlarla,
Seherden sehere taşmak ne güzel!

Halil GÖKKAYA

H. Hamideddin Ateş Efendi'nin Vefâlı Bosna Ziyâreti

“Vefâ, insana yakışan bir asâlet, dostluğun ve sadâkatin en güzel nişânesidir. Vefânın en güzel örneklerinden biri, günümüzün yaşayan tasavvuf büyüklerinden H. Hamideddin Ateş Efendi'nin, Bosnalı Nakşbendî şeyhi Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin cenaze namazı için Bosna'ya yaptığı ziyâretle hayat bulmuştur.”

Vefâ, gönül bahçelerinde yetişen bir güldür. Vefâlı insanlar duygu, düşünce ve tasavvurda aynı şeyleri gül güzelliğiyle paylaşan kişilerdir. Kin, nefret ve kıskançlık gibi duygular vefâkâr gönüllerde kendilerine yer bulamaz. O gül ki, sevgi suyuyla beslenir, dalları yeni goncalar açar, güzelliklerle süslenir. Vefâyı şiar edinenler, konuşurken doğru söyler, verdiği sözde durur, ettiği yeminlerde vefâlı olur. Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî'deki bir beyitte şöyle dile getiriliyor:

*Doğruluk kârın olsun vefâ şîârın olsun
Sadâkatta vefâda örnek insan ol örnek*

Kur'ân-ı Kerim'de, Yüce Allah (c.c.), kendisinin vefâlı olduğunu dile getirdiği gibi, vefâyı başta peygamberler olmak üzere seçkin kişilerin özelliklerinden ve insanlığın temel iyiliklerinden biri olarak zikreder. Hz. Ebû Bekir'in İslâm tarihindeki vefa hasleti ve öncülüğünü şiirinde Hassan b. Sabit şu şekilde terennüm etmektedir:

*Eğer Sâdık bir dostu anıp üzüleceksen,
Kardeşin Ebû Bekir'i hatırla güzel işleriyle.
O, Peygamberden sonra en iyisiydi yaratıkların,
Ve en âdili, günahattan en sakınan,
O, omuzladığı davaya en vefakâr,
O Peygamberi doğrulayan ilk insan.
O, en tehlikeli anda Muhammed'e yâr.
Düşmanlar dağı çepeçevre sarıp
tırmadığında,
İkinin ikincisiydi, yüksek mağarada.
Ondaki Resûl aşkını görünce bildiler,
Hiç kimse denk olamazdı bu kahramana*

İslâm ahlâkının temel taşlarından biri olan vefâ, sadece geçmişi hatırlamak değil, onu yaşatmak, ona sâdık kalmak ve gerektiğinde bunun gereğini yerine getirmektir. Bu sadâkat; kişilere, değerlere, sözlere ve hatıralara karşı bir bağlılık hâlidir. Bu bağlamda vefânın en güzel örneklerinden biri, günümüzün yaşayan

“Vefâ, sadece geçmişi hatırlamak değil, onu yaşatmak, ona sâdık kalmak ve gerektiğinde bunun gereğini yerine getirmektir.”

tasavvuf büyüklerinden H. Hamideddin Ateş Efendi'nin, Bosnalı Nakşbendî şeyhi Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin cenaze namazı için Bosna'ya yaptığı ziyâretle hayat bulmuştur.

Hak Âşıklarına Saygı ve Sadâkat

Şeyh Halil Hulûsi Brzina Efendi, Bosna topraklarında ilim ve irfanı temsil eden, gönülleri feyizle yoğuran bir mürşid-i kâmil idi. Bosna Savaşı yıllarında bir General ve Gazi olarak gençleri ve gönüllü askerleri organize etmiş, Aliya İzzetbegoviç'in yayında yer almıştır. Onun irfan halkası, sadece Bosna'yı değil, mâneviyat yolculuğunda nice kalbi etkileyen bir silsilenin parçasıydı. H. Hamideddin Ateş Efendi'nin, bu büyük zâtın cenaze namazı için Türkiye'den kalkıp Bosna'ya gitmesi, sadece

“Vefâ sadece güzel bir söz değil, eyleme dönüşmesi gereken bir erdemdir. Gönül dünyamızda yeniden bu duyguyu yeşertmeli, dostlukları, hatıraları, geçmiş ve manevi büyüklerimizi unutmamalıyız.”

bir dostluk ziyâreti değil, aynı zamanda İslâm ahlâkında yüce bir değere işaret eden “vefâ”nın müşahhas bir tezahürüydü. Bu davranış; “Hayatta iken birlikte olunan, yol yürünmüş, muhabbet duyulmuş kimseler vefât ettiklerinde de hatırlanmalı, unutulmamalıdır.” anlayışının ete kemiğe bürünmüş hâlidir. H. Hamideddin Ateş Efendi'nin 19 Temmuz 2025 Cumartesi günü Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Camii'nde düzenlenen cenaze merasimine ve cenaze namazına iştirâki bir vefâ örneğidir.

Modern Zamanda Unutulan Bir Değer: Vefâ

Zaman değişti, hayat hızlandı, dostluklar zayıfladı. Vefâ, modern insanın zihninde romantik bir nostaljiye dönüştü. Oysa İslâm'ın

tavsiye ettiği vefâ; mezarı ziyâret etmekten, bir büyüğün hatırasını yaşatmaya, dostlarının evlâtlarına hürmetten, geçmişteki birliktelikleri unutmamaya kadar geniş bir yelpazeye sahiptir.

H. Hamideddin Ateş Efendi'nin davranışı, bu anlamda bir hatırlatma, bir uyarı ve bir çağrıdır: Değerlere, hatıralara, gönül bağlarına sırt çevirmeyelim. Vefâ, kalbin asaleti; insanlığın özüdür.

Vefâ Sadece Bir Duygu Değil, Bir Davranıştır

Şeyh Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin cenaze namazında saf tutan H. Hamideddin Ateş Efendi'nin bu davranışı, bizlere şunu bir kez daha göstermiştir: Vefâ sadece güzel bir söz değil, eyleme dönüşmesi gereken bir erdemdir. Gönül dünyamızda yeniden bu duyguyu yeşertmeli, dostlukları, hatıraları, geçmiş ve mânevî büyüklerimizi unutmamalıyız.

Zira vefâ ise kalbi diriltir, gönülleri birleştirir.

Saraybosna Nakşbendî Tekkesi Şeyhi ve Bosna Hersek'te savaş dönemindeki Aliya İzzetbegoviç ordularının tugay komutanı General Halil Hulûsi Brzina bir konuşmasında kendini şöyle tanıtmaktadır:

“Mostar yakınlarında doğdum. Belgrat'ta üniversiteye gidip iki yüksek lisans yaptım. Şu anda 23 tekke bağlı bulunuyor. Askerî okulu bitirmeden 1992'deki Bosna Savaşı'nda 5 bin kişilik 7. Kolordu'nun komutanlığını yaptım. Tekbirlerle savaşa gidiyorduk. Sonra kurulan 1. Kolordu'nun komutanlığına getirildim. Dayton Antlaşması'ndan sonra Aliya İzzetbegoviç'ten izin alarak ordudan ayrıldım. Savaş sırasında şeyhlik görevi de devam etti. Perşembe ve Pazar günleri zikir halkaları devam etti. Allah'ın yardımını savaş sırasında yanımda hissettik. 1992'de Travnik yakınlarında namaz kılarak Sırp milisler tarafından 12 havan mermisi atıldı. Atılan havan mermilerinden hiçbiri patlamadı.

28 Aralık 1992’de Saraybosna ablukasını delmek amacıyla üç koldan saldırıya geçtik. Öncü birlikler Sırpaların içine kadar sızdılar. Saraybosna’nın kenar mahallelerine kadar ulaşıldı. Ancak yardım gelmeyince bölgede 14 saat kalabildik. Çetnikler yardımın gelmediğini görünce saldırıya geçtiler. 37 şehit, 68 yaralı verdik. Aldığım yara sonucu omuriliğimde zedelenme oldu. Savaş sırasında 17 yaşında İmam-Hatip Lisesinde okuyan Armin Kovaç şehit düştü. Sırplarla yapılan na’sh değişiminde 40 günlük na’shinin mis gibi koktuğunu gördük. Savaş esnasında postta otururken müritlerimin savaşmasını kabul edemezdim. Onlarla birlikte bulundum. Savaşta ilk şehit düşenler müritlerimdi. Tekkenin bulunduğu yeri biz bulmadık, o yer bizi buldu. Peygamberimiz (s.a.v.)’in Bedir Savaşı’ndan sonra yaptığı gibi savaştan sonra daha büyük şevkle çalışmaya devam ettik. Eğer iyi insan yetiştirmek istiyorsak klâsik eğitim kurumlarının yanında insanın kalbine hitâbeden tekke tarzı eğitim yuvaları da olmak zorundadır.”

Halil Hulûsi Brzina, yine bir sohbetinde şeyhi Hâlid Efendi’nin önceden Halil Brzina olan ismine “Hulûsi” ismini de eklediğini; “Türk dostların olacak.” diye müjdeler verdiğini beyan ederek, “Hâlid Efendi bana Hulûsi ismini vurdu. Allah’a şükür Türkiye’de Orgeneral Hulûsi Akar gibi bir arkadaşım ve Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi’nin mahdûmu Hâmid Hamîdeddin Ateş Efendi gibi bir dostum oldu.” demiştir.

2010 yılındaki Bosna-Hersek ziyaretinde Halil Hulûsi Brzina ile tanışan H. Hamîdeddin Ateş Efendi, 10.08.2011 yılında yazmış olduğu mektubunda şöyle demektedir: “Dîn-i mübîn-i İslâm’a yardımcı olmak bütün Müslümanların asıl görevleri olmalıdır. Aynı istikâmette hizmet eden insanlar olarak, dinimizin emirlerini yaşamaya çalışırken, bu ilâhî güzelliklerin yüzbinlerce insana tanıtılması için gayret göstermek bir mü’min olarak vazîfemizdir.

Sizler bu vazîfenin bilincinde olarak gerek savaş yıllarında gerekse savaştan sonra

özellikle gençleri mânevî bir halkanın etrafında toparlamak için olağanüstü faaliyetler gerçekleştirmişsiniz. Bunu yaparken ihlâsınız ve samîmiyetiniz vesîlesiyle, Allah'ın dinini genç dimağlara aşılatabilmek düşüncenizin sıhhati doğrultusunda, kendinizi Allah yoluna vakfetmişsiniz. Allah (c.c.) da size yardım etmiş. Özellikle Balkanlar'a unutulmaya yüz tutan, tasavvufî kardeşliği tesis etmek için elinizden geleni yapmaya gayret ettiğiniz bu mânevî yolda çalışmışsınız. Allah'ın nusretiyle her şeye rağmen başarılı da olmuşsunuz. Allah yardımcınız olsun."

Daha sonra Halil Hulûsi Efendi de Darende'ye ziyârete gelmiştir. Darende ziyâreti sonrasında yazmış olduğu 30.12.2012 tarihli mektubundaki satırlar şu şekildedir:

"Şahsımıza ve arkadaşlarımıza göstermiş olduğunuz ilgi, samîmiyet, sonsuz misafirperverlik ve kardeşçe sevgiden dolayı

teşekkür etmek istiyorum. Bu şerefine sadece en sevilenlere bahşedildiğinin de farkındayım. Bu yüzden yüce Allah'a bizlere böyle kardeşler ve dostlar nasip ettiği için hamd ü senâlar ediyor ve dostlukla kardeşliğimizi pekiştirmesini niyâz ediyorum."

Sonraki yıllarda karşılıklı ziyâretler devam etmiştir. Halil Hulûsi Efendi bu ziyâretlerinin birinde Zenitsa Bölgesi'nde çok sayıda ihvânı olduğunu ve onların Saraybosna'ya uzak olmalarından dolayı bu bölgeye bir dergâh inşâ edilmesini arzuladıklarını Hamîdeddin Efendi'ye belirtmiştir. Bu doğrultuda Zenitsa'da yaşayan bir gönül dostu bir arazisini bu istikâmette tahsis etmiştir. Proje çizimi yine Halil Hulûsi Efendi'nin ihvanlarından bir mimar tarafından gerçekleştirilmiştir. Vakfımız, inşâatın yapılması ve tamamlanması amacı ile maddî yardımda bulunmuştur. 2014 Ramazan programı kapsamında inşâata gidilmiş ve son hâli hakkında detaylı bilgi alınmıştır. 2015

yılında H. Hamîdeddin Ateş Efendi Hazretleri'nin ziyâretinde inşâat yerinde görülmüş, Hulûsi Efendi Vakfı'nın maddî katkılarıyla inşâat bitirilme aşamasına getirilmiş ve 2018 yılındaki eksiklerin giderilmesiyle tamamlanmış ve açılışı yapılmıştır.

İşte bu dergâh açılışında H. Hamîdeddin Ateş Efendi, Nakşbendî silsilesinin Darende kolunun hüsn-i hatla yazılmış silsilenâmesini Halil Hulûsi Efendi'ye hediye etmiştir. Bu hediyeden memnun olan Halil Hulûsi Efendi kendi silsilelerinin de tasavvufî gelenek üzere hüsn-i hat ile silsilenâme olarak yazılmasını arzu etmeleri üzerine, H. Hamîdeddin Ateş Efendi'nin himmetleriyle Türkiye'de Hattat Emre Özdemir tarafından yazılan silsile Halil Hulûsi Efendi'ye hediye edilmiştir.

Halil Hulûsi Efendi bu ziyâretin birinde H. Hamideddin Ateş Efendi'ye şöyle demiştir: "Efendim, şimdiye kadar Türkiye'de faaliyet gösteren bazı dergâh mensupları buraya geldiler ama âdetâ bizi teslim almak üzere gelmiş gibi bir edâ sergilediler. Sizler ise Osmanlı kardeşliği, Türk vakarı ve İslâm birliği rûhuyla gönlümüze bir güzel birlik esintisi, dergâhımıza kardeşlik rûhu, mensuplarımıza da gerektiğinde yardımcı olarak bizlere önemli bir rûh getirdiniz. Ramazan ve diğer organizasyonlar vesilesiyle buradaki ihtiyaçlı kardeşlerimize yardımcı oldunuz. Yapılacak hizmetlere maddî ve mânevî destekleriniz oldu. Benim yaşım ilerliyor, içimden geçtiği şekliyle siz değerli büyüğümüze bendeki emânetleri teslim etmek istiyorum." Hamid Hamideddin Ateş Efendi ise; "Allah hayırlı ömürler versin. Burada insan yetiştiriyorsunuz. Savaştan sonra gençlerle ilgilenip onlara İslâm ahlâkını benimsetme yolunu seçmişsiniz. Bu samîmî gayretiniz inşaallah semerelerini verecektir. Burada yetiştirdiğiniz gönül ehli kimse sizden sonra hizmetlerinizi ve isminizi devam ettirir. Biz her zaman sizin vefâlı dostunuz kalmaya devam edeceğiz." der.

Vakıf gönüllüleri bir Ramazan dolayısıyla yardım götürdüklerinde Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin ilâhilerinin okunduğu bir ses kaydını Meytaş Dergâhında Halil Hulûsi Efendi'ye dinletirler. Halil Hulûsi Efendi; "Bu sözleri ben önceden dinlemiştim. Eğer dünya kulağıyla duymadıysam mânâ âleminde bu mübarek sözler bana dinletilmiş. Bu sözlere ben âşinayım, bu kutlu kelâmların yabancısı değilim." diyerek yakınlık ifadesinde bulunmuştur.

2013 yılında vakfımızın organizesiyle 200 kişilik bir grupla Bosna-Hersek ziyâreti yapılır. Bu ziyâret esnasında Halil Hulûsi Efendi bizzat ilgilenir ve savaş anılarının geçtiği mekânların gezilmesi esnasında eski hatıralardan bahseder. İlgili ziyâretten sonra H. Hamideddin Ateş Efendi şöyle bir mektupla o ziyâretteki duygularını dile getirir:

Kıymetli Kardeşim Halil Hulûsi Brzina Efendi

Darende, 03 Temmuz 2013

17-21 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirdiğimiz Bosna-Hersek ziyâreti bizi ziyâdesiyle memnun etti. Nazik tavırlarınız, samîmî alâkanız ve içten ilginizden dolayı teşekkürlerimi bildirir, sizlerin şahsında bütün dostlarımızı en kalbî muhabbetlerimle selâmlarım.

2012 yılının Aralık ayındaki sizin Darende ziyâretinizden sonra bir vefâ ve davete icâbet olarak yaklaşık 200 kişilik grubumuzla Bosna Hersek'te Saraybosna Havaalanındaki karşılamanız sizin misafire olan sevginizi gösterecek derecede üst düzeydeydi. Bizim bir talebimiz olmamıştı ancak, Saraybosna Başbakanı'nın makam arabasını bize tahsis etmeniz, havaalanında güllerle karşılamanız, gruptaki herkese çiçekler sunmanız bize olan muhabbetinizin bir nişânesiydi. Gönül ancak, gerçekten sevdiğine kavuşunca coşar. Sizin bütün hâlinizde mânevî bir coşkunluk hissediliyordu.

Bilge Kral Aliya İzzetbegoviç ve aziz şehitlerin kabirlerini ziyâret ederken, Allah için mücâdele edenlerin, o uğurda can verenlerin en yüce mertebelere ulaştığının berraklığını ve beyazlığını gösteren bir manzara ile karşı karşıyaydık. Duâlarla ve Fâtihalarla başta Aliya İzzetbegoviç olmak üzere bütün şehitleri andık. Suyun insan rûhuna olan olumlu etkisinin bir nişânesi olarak Bilge Kral'ın kabri civarında bulunan ay şeklindeki havuz, aslında inanan insanların rûhunun su tabiatlı yumuşak olduğunu anlatıyordu âdeta.

Fatih Sultan Mehmed Han'ın Bosna'nın fethinde otağını kurduğu tepeden Saraybosna'yı temâşâ ettikçe, evleriyle, camileriyle, tekkeleriyle, medreseleriyle, bedestenleriyle şehrin rûhundaki İslâm kokusunu hissettik.

Başçarşı'da birlik duygusunun iman

gücünün ve kardeşlik hissiyatının en yücesiyle, grubumuzun geçişi esnasında Bosnalı kardeşlerimizin İslâm'ın ve Müslümanların kuvvetinden güç aldıklarını ifade edişleri, gönül birliğimizin ne kadar mühim olduğunu birbirimiz için ne kadar elzem olduğumuzu hatırlatıyordu. Fâtih Camii'ndeki Cuma namazında da aslında aynı safta bulunan kardeşler olarak bu birlikteliği yine içtenlikle sergiledik. Sizlerle bu duyguları orada paylaşmıştık ama şimdi sizi özledikçe, yeniden hatırlatıyor, gönüllerin beraber olduğunu biliyor ve kalbî beraberliğimizin devam edeceğine inanıyorum.

Cumhurbaşkanı Bakır İzzetbegoviç ve Reis-ul Ulema Hüseyin Efendi Kavazoviç ile görüşmelerimiz gayet verimli ve samîmîyet içerisinde geçmişti. Her iki devlet büyüğünün de birkaç saat bizi bırakmaması, sohbetin, birlik rûhunun karşılıklı sevgi ve saygının bir nümunesi idi.

İlk gün akşam, tekkedeki sohbet ortamı da bizlere farklı âlemler yaşattı.

18 Mayıs 2013 tarihinde Somuncu Baba ve Hulûsi Efendi Hazretleri'nin anıldığı panel de çok anlamlıydı. Büyüklerimizin evrensel mesajlarının bütün dünya insanlarına yol gösterecek bir istikâmette olduğunu, Boşnakça konuşan akademisyenler her cümlede, her kelimedede haykırıyorlardı.

Gönül coğrafyamızı ihyâ eden büyük zâtlara her devirde ihtiyaç vardır. Onlar kendi zamanlarını diri tutmuş, insanları güzelliğe sevk etmiş, ölmez eserler bırakarak bu dünyadan göçmüşlerdir. Bizler de bu yaşadığımız çağda, onlardan aldığımız mânevî güçle, gayret ediyor, gönüllerin fethi için çalışıyoruz. Bu gerçek kıyâmete kadar devam edecektir. Önemli olan, Allah'ın yoluna insanları yönleltmek ve istikâmet üzere yaşamaları için nasihatlerde bulunarak, yön göstermektir. İşte Somuncu Baba ve Hulûsi Efendi Hazretleri ve bu necip silsilenin evlâtları daima bu irşad faaliyetlerini Allah rızası için yürütmüşler, gönül hastalıklarına tabib, seven kalplere habib olmuşlardır.

19 Mayıs 2013 günü ise, Sırp Savaşı'nda Allah'ın yardımının tecellisi olarak, zor şartlarda bile mücâdele rûhuyla hareket eden inanan gönüller hayat savaşı verirken, "Yaşam Tüneli"nden geçen erzakla hayatlarını idame ettirmelerinin insanlara kattığı tecrübeleri yerinde bizzat yaşayanlardan dinledik. Demek ki, kahır da lütuf da Yüce Allah'tan olduğuna göre teslimiyetle boyun eğip, ilahi takdire rıza gösterenler daima ilahi nusretle mükâfatlandırılırlar. Zaten insan hayatında da bazen karanlık tüneller vardır. Önemli olan lâzım olan mânevî gıdaya ulaşabilmek için aydınlık saçan mürşid-i kâmilin ışığından faydalanıp, nefsin karanlıklarından kurtulabilmek için mücâdele etmeyi öğrenmek ve mânevî ışığın yol göstericiliğini hayata tatbik edebilmektir.

Aynı gün İğman Dağı'ndaki sohbet ortamı bizleri çok memnun etti. İğman Dağı'nı iman dağına çeviren tasavvuf kültürünün yıllar boyunca aynı şekilde devam edeceğine kaniyim. Çünkü sizin etrafınızda öbeklenen gönül erleri, askerî disiplinle tasavvufî disiplinin birleşmesiyle çok güzel bir saygı manzarası ortaya koymuş. Askerlerinizin bize olan saygısı, ortamın huzuruna olan katkıları ve bizim grubumuzun rahatı için yapılabilecekleri her türlü fedakârlıkları görünce 'İşte gerçek kardeşlik bu.' demiştim.

Hâsılı Bosna-Hersak ziyâretimiz dolu dolu ve samîmî bir ortamda gerçekleşti. Zaten sizin Darend'e'ye ve bizlere olan muhabbetiniz, candan bağlılığınız her hâlinizde görünüyordu. Bu vesile ile sizler ve bütün arkadaşlarınıza can u gönülden teşekkür ediyorum.

Sizlerin şahsında bütün arkadaşlarınızın mübarek Ramazan-ı Şerifini tebrik, bütün İslâm âlemine huzur, barış, bereket ve birlik rûhu getirmesini Yüce Rabb'imizden niyaz ederim.

Cenab-ı Allah'a emânet olunuz.

H. Hamidettin ATEŞ

Mütevelli Heyet Başkanı

17 Temmuz 2025 tarihinde dar-ı bekaya irtihal eden Nakşbendî Şeyhi Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin Saraybosna'daki cenaze namazına vakıftan bir heyetle katılan H. Hamideddin Ateş Efendi'nin gönül dostlarına bizzat Bosna'ya giderek ulaştırdığı taziye mesajıyla yazımızı tamamlayalım:

Türkiye/Malatya-Darende'den

Es-Seyyid Hâmid Hamideddin Ateş Efendi'nin Taziye Mesajı

Bosna Hersek Saraybosna Meytaş Tekkesi Mensuplarına

Bosna Hersek savaşındaki önemli mücadelede Bilge Lider Aliya İzzet Begoviç'in yanında 7. Ordu Komutanı olarak görev yapan; Kıymetli dostum General, Gazi ve Saraybosna Meytaş Tekkesi Şeyhi Halil Hulûsi Brzina Efendi'nin âhirete irtihalini teessürle öğrendim. Merhuma Yüce Allah'tan rahmet, Bosna Hersek halkına, Meytaş Tekkesi mensuplarına, ailesine ve gönül dostlarına sabr-ı cemil temennilerimi bildiririm.

Türk ve Osmanlı dostu Halil Hulûsi Efendi, savaş sırasında Kur'an ve İslâm birliğinin ilâhî bereketiyle mânevî yardımlara mazhar olmuş bir kahramandır. Gerek savaş esnasında, gerekse savaştan sonra gönüllerin irşadiyle uğraşmış, savaş yıllarında iken aldığı yaralar sonucu gazilik gibi yüce bir paye ile taltif edilmiştir. İrşad hizmetlerini Meytaş Tekkesinde yürüterek Perşembe ve Pazar günleri kurduğu

19 Temmuz 2025 - Halil Hulûsi Efendi'nin cenaze merasimi BOSNA-HERSEK

zikir halkaları ile Evlâd-ı Fâtihân'ın mânevî yönden gelişmesine çok büyük katkılar sağlamıştır. Yürüttüğü hizmetler ile binlerce gönüle dokunmuş, özellikle gençlerin İslâm ahlâkıyla mücehhez olmasına vesile olmuştur. Tasavvuf kültürünün önemli bir temsilcisi olarak Balkanlarda saygın bir konum elde etmiştir.

Halil Hulûsi Brzina Efendi ile dostluğumuz uzun yıllar öncesine dayanmaktadır. Bosna-Hersek ziyâretimiz esnasında Saraybosna Meytaş Tekkesi'nde birkaç kez kendini ziyâret ettiğimiz gibi kendileri de davetimiz üzerine Türkiye'ye gelmiş, dostlarıyla Darende'de birçok defa misafirimiz olmuşlardır. Bu görüşmeler esnasında Darende'ye olan muhabbetini Vakıf Kurucumuz Es-Seyyid Osman Hulûsi Ateş Efendi'ye olan sevgisini, kendi ismindeki Hulûsi ibaresiyle bir mânevî bağlılığının olduğunu ifade etmiştir. Şahsımıza göstermiş olduğu teveccüh ve alâka her geçen gün artarak bir Türk dostu

olarak kalbî yakınlığımız her daim devam etmiştir. Bir vefâ borcu olarak Darende Şeyh Hâmid-i Veli Camii'nde ve gönül dostlarımızın meclislerinde Halil Hulûsi Efendi'nin rûhuna hediye olmak üzere Kur'ân-ı Kerim ve kelime-i tevhid hatimleriyle duâlar okunmuştur. Dostumuz Halil Hulûsi Efendi bizler ve bütün sevenleri tarafından daima hayırla anılacaktır.

Bu vesile ile merhum Şeyh Halil Hulûsi Brzina Efendi'ye Cenab-ı Allah'tan rahmet diler, Meytaş Tekkesi mensuplarına, ailesine ve cenaze merasimine iştirak eden dostlara muhabbetlerimi sunar, sağlık ve afiyet temenni ederim.

19.07.2025

Es-Seyyid Hâmid Hamideddîn Ateş

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Mütevelli Heyet Başkanı

Berceste Bir Mısra Gibisin

“Şair, bütün bu Dîvân edebiyatına ait terimlerle Allah ve Onun sevgili Rasûlü hakkında övgülerde bulunuyor. Yarattığı dünya ve halk ettiği canlılar Allah'ın dîvânıdır.”

Koca Ragıp Paşa der ya; "Eğer maksûd eserse mısra-ı berceste kâfîdir" diye. Ferit Kam da uzun uzadıya bir na't yazmıyor. İçindeki duyguları, söz kalabalığından ayırıp dört mısra ile sunuyor bize.

Ferit Kam bu dört mısralık şiirinde klâsik edebiyattaki bazı terimleri kullanmak sûretiyle bir na't yazmış. Önce günümüz Türkçesiyle nesre çevirelim:

"Kudret kalemi, senin bir benzerini getirseydi, sen, cihan manzûmesinde beytül-kasîd olurdun. Sen tâ ezelden beri bu sanatta bir mısra-ı bercestesin, bu hâlinle kün fe-kân dîvânında yegâne kaldın."

Dîvân, klâsik edebiyatımızda şairlerin şiirlerini topladığı eserdir. Beytül-kasîd, kasidenin en güzel beytidir. Mısra-ı berceste hâfızalarda hemen yer eden, derin anlamlar taşıyan, güzelliği ile dikkat çeken tek ve seçkin mısra anlamında bir terkiptir. Ayrıca ferd (ya da müfred) de altı üstü olmayan, yani başka beyitlerle bağlantısı olmayan beyit anlamında bir terimdir.

Şair, bütün bu Dîvân edebiyatına ait terimlerle Allah ve Onun sevgili Rasûlü hakkında övgülerde bulunuyor. Yarattığı dünya ve halk ettiği canlılar Allah'ın dîvânıdır.

Ferit Kam, burada Peygamberimiz'e "Allah, eğer senin benzerlerini yaratmış olsaydı bile bu benzerlerinin içinde sen yine farklı olacaktın." diyor. Böylece Hz. Muhammed (s.a.v.)'in yaratılmışların içinde en seçkin olma özelliğini ifade ediyor. Ayrıca bu ifade, Peygamberimiz'in "Mustafâ" adına da işaret ediyor.

"Kaside" kelimesi övgü bildiren şiir anlamında bir terimdir. Bu mânâda Peygamberimiz'in memdûh sıfatlarından "Muhammed" ve "Ahmed" (çok, en çok övülmüş) adlarına da telmihte bulunulmuş.

*Bir mislini getirmiş olsaydı kilik-i kudret
Beytül-kasîd olurdun manzûme-i cihânda
Mısra'ısın ki sun'un berceste tâ ezelde
Ferdîyetinle kaldın dîvân-ı kün fe-kânda*

Kün fe-kân "olan oldu" anlamındadır. "Kün"; "ol" demektir. Allah'ın bir şeyin olmasını arzu etmesi hâlinde "kün" emri yeterlidir. Kün, kâinâtın ve bütün mahlûkatın yaratılış emridir ki şair bunu bir "dîvân"a teşbih ediyor.

Aşk İsterse

Zamansız bir zamanda,
Aşkın nârını gördüm.
Mekânsız bir mekânda,
Varlar varını gördüm.

Alevim kor olanda,
Sürdüm aşkın izini.
İkilik bir olanda,
Okşadım gül yüzünü.

Ne aşk bitsin ne ümit,
Ne de vuslat arzusu.
Uçur beni nur/binit,
Yeter gaflet uykusu.

Aşksız güne gün demem,
Kul-köleyim ben aşka.
Başka kelam edemem
Aşkın adından başka.

Yusuf DURSUN

Onu Görüyorum

Gözümü açıyorum
Onu görüyorum
Gözümü yumuyorum
Onu görüyorum

Uyanık duruyorum
Onu görüyorum
Uykuya varıyorum
Onu görüyorum

Gündüz hayâlimde
Gece düşümde
Yine onu görüyorum

Çocukların o mâsum gülüşünde
Annelerin yavrularını şefkatle öpüşünde
Gene onu görüyorum

Dâimâ onu görüyorum
Hep onu görüyorum

Bu hâl nedir, bilmiyorum...

Bekir OĞUZBAŞARAN

Sözün Amelle Örtüşmemesi

“Allah Rasûlü İslâm'ı anlatmak için elçiler göndereceği zaman onların hem bilgili hem de bildiklerini hayatlarında tatbik eden kimseler olmalarına son derece önem veriyordu. Çünkü Allah erleri, gittikleri yerlerde anlattıklarına aykırı bir yaşam sergileyecek olurlarsa dinleyenler üzerinde olumsuz etki bırakabilirlerdi.”

nsan için en kolay olanı başkasına buyurmasıdır. Oturduğu yerden emirler ve direktifler vererek diğerlerinin yapmasını istemesidir. Bu şekilde kendisinin yapmadığı şeyleri başkalarından istemek nefse çok büyük keyif verir. Nasıl olsa zahmeti çeken kendisi değildir.

İşi başkalarına buyurarak yükün altına girmekten kaçınanlar bir anlamda kendilerini açığız, diğer insanları da saf olarak görürler. Esasında diğerlerinin zekâlarıyla alay etmiş olurlar. Oysa herkes her şeyin farkındadır. Çoğu kez nezâketen ses çıkarılmasa bile bunun anlamı açığızlığın fark edilmediği değildir. Bu sebeple diğer insanların zekâlarını hafife almak son derece yanlıştır. Böyle yapan insanlar başkalarının nefretini kazanırlar.

Esasında insan bildiklerini hayata geçirmekle sorumludur. Bu sebeple bildiği iyi amelleri başkalarından isteyip de yapmayan kişi, bir başka açıdan daha günaha girmektedir. Öğrenmiş olduğu doğruyla amel etmemenin vebâli altındadır. Oysa mü'min öğrendiği güzellikleri hayatında tatbik etmekle yükümlüdür. Bu sebeple çevresine hayrı ve şerri sürekli anlatma durumunda olan hocalar, öğretmenler ile ailesine, işyerindeki çalışanlara ahlâklı olmalarını tavsiye edenlerin daha dikkatli olmaları gerekmektedir. Çünkü Rabb'imiz şöyle buyurmaktadır: *"Sizler Kitabı okuduğunuz hâlde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutup musunuz? Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?"*¹ Dolayısıyla bilmek sadece anlatmayı değil, peşinden de amel etmeyi gerektirmektedir. Bu sebeple bilmesine rağmen kitap yüklü merkepler misali taşıdığı bilgiyle amel etmeyen, sadece başkalarına akıl veren kişi büyük bir vebalin altına girmektedir. Oysa İslâm'ı anlatanların diğer insanlara karşı çok daha fazla dikkatli olmaları gerekmektedir. Onlardan beklenen bütün bu anlattıklarını olabildiğince hayatlarında uygulamalarıdır. Sadece anlatmakla kalmayıp yaşantılarını güzelleştirmeleridir. Bunu yapmayı anlatmakla yetinenlere gelince, hem Allah katında sorumludurlar hem de

"İslâm'ı anlatanların diğer insanlara karşı çok daha fazla dikkatli olmaları gerekmektedir. Onlardan beklenen bütün bu anlattıklarını olabildiğince hayatlarında uygulamalarıdır."

yaşamlarıyla anlattıkları arasında samîmiyet bağı olmadığı için dinleyenler üzerinde müsbet bir etki uyandıramazlar. Anlattıkları birer kuru vaaz olarak kalır. Çünkü söylediklerinden başta kendileri uzaktır.

Böylesi insanların bir zararı daha vardır: İnsanlar onlar üzerinden İslâm'la ilgili değerlendirmelerde bulunurlar. Onlara bakarak dini severler veya dinden uzaklaşırlar. Nitekim hatıralarını okuduğumuz nice insan, dini sevmelerinin veya dinden nefret etmelerinin gerekçesi olarak bazı insanları gösterirler. Bu da göstermektedir ki, anlatılanın hayatta tatbik edilmesi çok önem arz etmektedir. Sadece konuşmak sonuç getirmemektedir. Karşıdaki kişi, anlattığınız şey yanında sizin ne yaptığınızı da bakmaktadır.

Dediklerini kendi hayatında uygulamaya çalışmayan insanın samîmiyetinde, Allah'a olan bağlılığında da sorun vardır. Sorun olmasa, başkalarından yapmalarını istediği güzellikleri kendi hayatında uygulamaya çalışırdı. Bu durumda ya anlattıklarına inanmıyor ya da iman gönlüne yerleşmemiştir. Birincisi söz konusu olamaz. Çünkü inanmadan tavsiye ediyorsa o zaman zaten Müslüman değil demektir. Geriye ikinci şık kalmaktadır. O da imanın gönlüne yerleşmemiş olması. Hz. Peygamber (s.a.v.), İslâm hakkında bilgi sahibi olmak isteyen birine şöyle buyurmuştu: *"Allah'a iman ettim de, sonra da dosdoğru ol!"*² Bu da göstermektedir ki, insan dosdoğru bir hayat sürmek zorundadır. İnanıkları yanında anlattıklarıyla da uyumlu olmak zorundadır.

Bu da bize göstermektedir ki, yapmadan başkalarından istemek en azından riyakârlık ve samîmiyetsizliktir. Çünkü kendisi yapmadığı hâlde başkalarından yapmalarını isteyen insan, talep ettiği şeyi öncelikle nefesine kabul ettirememiş demektir. Anlattığı şeylerin yapılmasını samîmî olarak istemiş olsaydı önce kendi nefsinde tatbik etmeye gayret ederdi. Bu sebeple ikiyüzlüdür.

Allahu Teâlâ son kitabında hoşnud olmadığı durumları isim vererek açıkça beyan eder. Zikrettiği şeylerin bir kısmından aslâ memnun olmadığını ve bunları yapanların rızâsına nâil olamayacağını belirtir. İslâm kendisine sağlıklı bir şekilde ulaştıktan sonra hâlâ inat eden kâfirler ile Müslüman kimliğine bürünen münafıklar böylesi kimselerdir. Bunun yanında, bunlar kadar olmasa bile, başkalarına bir şeyler deyip de kendilerini kenara çekenler de Rabb'imizin buğzettiği kimselerdir. Bir âyette bu husus şu şekilde dile getirilmektedir: *"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niye söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz Allah katında büyük bir öfke sebebidir."*³ Bu âyette başkalarına talkin verirken kendileri salkımı yutanları bekleyen büyük azap haber verilmektedir.

Sadece bu âyet bile insanın kendisine çeki düzen vermesine yeter.

Yapmadan istemenin en çarpıcı örneklerini aile içi hayatımızda görürüz. Anne babalar çocuklarının iyi birer insan olmasını istediklerinden onlara zaman zaman bazı tavsiyelerde bulunurlar. Görevlerini veya kaçınmaları gereken hususları tembihlerler. Ancak pek dikkat etmedikleri husus, çocuklarının onları takip ettiğidir. Ebeveynleri kendilerinden bir takım şeyleri isterken kendileri bunları ne kadar yapmaktadırlar. Gözleri anne babalarının üzerindedir. Gerek sözlerinde ve gerekse fiillerinde tavsiye ettiklerinin hilâfına işler yapıyorlarsa, dediklerinin çocukları üzerindeki etkisi son derece azalır. Meselâ güzel kelimeler kullanma yönünde tavsiye yaparken kendileri buna dikkat etmiyorlarsa, tavsiyeleri boş söz olarak kalır. Aynı şekilde başkalarının dedikodusunu yapmakla vakit öldürdüklerinde veya namazlar hususunda yeterli hassasiyeti göstermediklerinde, çocuklarına ne kadar tavsiyede bulunurlarsa bulunsunlar etkisi olmaz. Doğrusu insan ne zaman kendi nefesine nasîhat etmeye başlar ve bunun gereği için çabalarsa, başkalarına anlattıklarının tesirli olduğunu görür. Gece teheccüd namazına kalkan, pazartesi-perşembe nâfile oruç tutmaya gayret eden ve ağzından hep tatlı ifadeler dökülen bir büyüğün evladına yaptığı nasîhat ile bunlara hassasiyet göstermeyenin yaptığı nasîhatin etkisi elbette aynı olmaz. Bu sebeple insan istediğini önce kendi nefsinde tatbik etmelidir.

Özellikle gençlere nasîhat etme durumunda olan öğretmenler, hocalar ile aile büyüklerinin zamanımız gençlerinin kendi zamanlarındaki çocuklardan çok farklı olduklarını bilmelidirler. Gençler her şeyi çok iyi tartmakta, takip etmekte ve söz söyleyenin ne yapıp ettiğine dikkat etmektedir. Sigara içen doktorun sigara aleyhindeki sözleri ne kadar tesirliyse, toplum içinde yanlışlar yapan insanların etraflarındakilere yaptıkları tavsiyeler de o kadar etkilidir.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'in hayatına baktığımızda, başkalarına iş buyurup kendisini kenara çektiğini ve çalışanları seyrettiğini görmeyiz. O ashâbından bir şey istediye kendisi de işe koyulurdu. Mescid-i Nebevî'nin inşasında, Hendek Savaşı'nda hendekler kazılırken kenarda durarak "Hadi çalışın bakalım!" dediğini görmüyoruz. Ashâbıyla birlikte kasîdeler eşliğinde bizzat çalışmıştır. Onu gören ashâbı daha büyük bir aşka gelerek canla başla gayret etmişlerdir. Esasında Allah Rasûlü'nün örneği sadece bedenî işlerde değildi. O ibâdet dünyasında daha fazla gayretliydi. Dinin emirlerini insanlara aktarır öğretirken talep ettiklerinden daha fazlasını kendisi yapıyordu. Nafile ibâdetlerinin herkesten fazla olduğu hepimizin malûmudur.

Hiç şüphe yok ki, istediklerini fazlasıyla kendisinin de yapması ashâbı üzerinde çok müsbet etkiler bırakıyordu. İslâm'ın gönüllere yerleşmesinde kutlu elçinin bu uğraşısının büyük etkisi oluyordu. Bir taraftan İslâm'ı öğrenmek için gelen insanlara İslâm'ı anlatacaksınız, diğer taraftan toplumdaki her bir sorunla ilgileceksiniz, öte yandan başkalarından yapmalarını istediğinizi hayatınızda tatbik edeceksiniz. Bu çok büyük bir erdemdi ve bunu gören vicdan sahibi herkes gördüğünden etkileniyordu. Doğrusu bu, Allah Rasûlü'nün büyüklüğünün de bir alâmetiydi.

İslâm bugüne kadar onun güzelliklerini hayatlarında tatbik eden kimseler vasıtasıyla tebliğ edilebilmiştir. Allah Rasûlü İslâm'ı anlatmak için elçiler göndereceği zaman onların hem bilgili hem de bildiklerini hayatlarında tatbik eden kimseler olmalarına son derece önem veriyordu. Çünkü Allah erleri, gittikleri yerlerde anlattıklarına aykırı bir yaşam sergileyecek olurlarsa dinleyenler üzerinde olumsuz etki bırakabilirlerdi. Günümüzde de yeryüzünün neresine bakarsanız bakın, İslâm gayr-i müslimler tarafından din olarak benimsenmiş ise bunda dinî hayatlarında güzel bir şekilde tatbik eden muhlis Müslümanların etkisi vardır.

Bu günlerde İslâm'ın yeryüzünde yanlış tanınmasında Müslümanların payının büyük olduğu âşikârdır. Maalesef mü'minlerin yoğun olduğu bölgelerdeki görüntü İslâm'la ilgili yanlış algıların oluşmasına sebebiyet vermektedir. Doğrusu yeryüzüne sunduğumuz Müslümanlığın Allah'ın murâd ettiği manzara olmadığı ortadadır. Bu da gösteriyor ki, Kur'ân ve hadisleri okumak ve anlatmak yetmemektedir. Önemli olan okunanları ve anlatılanları hayata tatbik edebilmektir. Bu yapıldığı zaman bu yüce dinin insanlığa sunduğu mükemmel mesaj daha iyi anlaşılacak ve diğer din mensupları buna kulak verecektir.

Esasında İslâm dünyasında yaşanan problemlerin yanlışlığını ve bunların sebeplerini bilmek için âlim olmaya gerek yoktur. Problem bilinenlerle amel edilmemesindedir. İnsan nefsinin peşine takıldığında dinin buyruklarını kendi hevâ ve hevesine göre yorumlamaya başlar. Sonucu da bugünkü manzara olur. Yoksa günümüzde bir Müslümanın diğer Müslümanı öldürmesinin haram olduğunu bilmeyen mi var? Başkalarının malını gasp etmenin, zulmetmenin dinimizin en çok sakındırdığı yasaklardan olduğundan habersiz biri mi var? Önüne mikrofon uzatacağınız herkes bunlarla ilgili en az on dakika konuşur. Ama "Sonuç nedir?" diye soracak olursanız, sonuç İslâm dünyasının acı hâlidir. Demek ki, okuyup öğrendikleri bu fitnelere sebebiyet verenlerin kalplerinde hiç etki yapmamış, iman gönüllerine yerleşmemiştir.

İnsanın bildikleriyle ve çevresine nasîhat ettikleriyle amel etmesi durumunda ümmetin hiçbir problemi kalmayacaktır. Bu yüzden, anlattıklarımızı kendimiz ne kadar tatbik ediyoruz, ona bir bakalım.

Dipnot

* Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM, Ankara Üniversitesi

1.2/Bakara, 44.

2.Müslim, 62 (38).

3.61/Saff, 2-3.

Bir Gönül İnsanı İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi ve Sivas Ulu Cami

“Hak ve hakikat dostu olan ve ömrünü bu uğurda harcayan İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, Sivas'ta ve çevresinde yaptığı hayır işleriyle bilinir ve tanınırdı. Onun el atmadığı hayır işi yok denecek kadar azdı. Hayır ve hasenât işleri bir mıknatıs misali onu çekerdi.”

Gürün'üyle, Doğanşar'ıyla, Kangal'ıyla, Koyulhisar'ıyla, Yıldızeli'siyle, Hafik'ıyla, Suşehri'yle, Şarkışla'sıyla, Divriği'siyle ve Zara'sıyla Sultan şehirdir Sivas. Şemseddin Sivasî'siyle, Pir Sultan Abdal'ıyla, Âşık Talibî'siyle, İsmetî'siyle, Ruhsatî'siyle, Sefil Selimî'siyle ve herkesin yakından tanıdığı Âşık Veysel'ıyla âşıklar şehridir Sivas.

Sivas bir kadim tarih meşceridir. Bu topraklarda Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet yıllarının izlerini sürebilirsiniz. O Sivas ki, tarihin her döneminde önemini hiç yitirmemiştir, her daim önemli bir yönetim merkezi olmuştur. Hititlerin stratejik kalesi, Kadı Burhâneddin, Danişment, Eretna Beyliği'nin başkenti, Selçuklu Devleti'nin Darü'l A'la'sı, Osmanlı İmparatorluğu'nun eyalet merkezi, Cumhuriyetin temellerinin atıldığı Anadolu'nun birlik ve dirlik yurdudur yiğidolar şehri Sivas. O Sivas ki, 108 gün boyunca Millî Mücadelemizin başkentliğini üstlenmiştir. Hürriyete beşiklik etmiştir. Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi eserlerini bir arada bulunduran şehirdir Sivas. UNESCO tarafından 1987 yılında "Dünya Kültür Mirası" listesine alınan Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası bu şehrin mâziyi yansıtan bir nevi boy aynasıdır. Öte yandan Sarissa antik kenti Sivas'ın görülmesi gereken önemli tarih ve kültür hazinelerindedir. Sebaste, Sipas, Megalopolis, Kabira, Diaspolis (Tanrı Şehri), Talours, Danişment İli, Eyalet-i Rum, Eyalet-i Sivas ve Sivas adlarını almıştır zaman içerisinde.

Sivas Demek, En Çok da Şehrin Sembol Yapısı Olan "Ulu Cami" Demektir

Hemen her şehrin maddî ve mânevî anlamda alâmet-i farikaları mevcuttur. Bunların başında birçok şehrimizde bulunan "Ulu Cami"ler gelir. Sivas'ın bu anlamda birkaç eserinden biri de 12. yüzyılda inşâ edilen Sivas Ulu Camii'dir. Sivas Ulu Cami deyip de geçmemek lâzım. Bu kutlu mâbet Anadolu'nun en eski camilerinden biridir. Şehrin ayakta kalan en eski yapısıdır. Bu kadim caminin tarih içindeki yeri ve önemi büyük önem arz etmektedir.

"İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, Sivas'ın gönül sultanlarından biriydi. O, sözün tam anlamıyla bir mektepti. Onun yanına gelenler, hiçbir zaman boş dönmemişlerdir. O, etrafındakilere hep hayrı ve güzellikleri tavsiye etmiş, bu konuda mükemmel bir rol model olmuştur."

Sivas demek, biraz da şehrin sembol yapısının başında gelen "Ulu Cami" demektir. Ulu camiler Türkiye'de birçok kadim şehrimizde (Tokat, Şanlıurfa, Uşak, Bursa, Van, Amasya, Antalya, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Hatay, Kahramanmaraş, Kars, Kayseri) olsa da Sivas'taki Ulu Cami en bilinenlerinden biridir. Bu mâbet Sivas'la özdeşleşmiştir.

Sivas Ulu Camii, Sivas'ın Uluanak Mahallesi'ndedir. 1212'de I. İzzeddin Keykavus döneminde onarılmıştır. Timur istilâsında tahribata uğramış, 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra Sivas'a hâkim olan Mezit Bey ile Çelebi Mehmet'in ümerasından Bâyezîd Paşa arasındaki çarpışma esnasında kısmen yıkılmıştır. 1525'te onarılan cami, 1579'da Sivas valisi Mahmut Paşa zamanında tekrar onarılmıştır. 1955 yılında İhracızâde İsmail Hakkı Toprak ve halkın yardımı ile büyük onarım geçirmiş ve ibâdete açılmıştır. 2005 yılındaki son onarımla çevre düzenlemesi yapılmış, son cemaat yeri yenilenmiş ve çatı örtüsü değiştirilmiştir.

Sivas Ulu Camii, Danişmentli dönemi mimarî özelliklerine sahiptir. Kesme taş ile inşâ edilen yapı doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı

dır. Camiye, kuzey duvarının ekseninde ve iki yanında bulunan üç kapı ile girilmektedir. Minare, 13. yüzyılın ilk yarısında caminin güneydoğusuna inşâ edilmiş, tuğla örgülü sekizgen kaidelidir. Silindirik gövde, şerefeye doğru düzgün biçimde incelererek yükselir. Kilit örgülü yazı şeritleri firûze renkli sırlı tuğladandır. Şerefe altı mukarnalarının ilk sırası orijinal olup tuğla, çini ve çini mozaik malzeme ile süslenmiştir. Üst sıralar ve şerefe geç dönemlerde onarılarak yenilenmiştir. Söz konusu cami 117 santimetrelilik eğimiyle de dikkatleri üzerine çekmektedir.

Sivas Ulu Camii, Danişmentli Dönemi'nin Önemli Eserlerinden Sayılır

"Danişmentliler 1178'de Selçuklulara bağlanmasına rağmen adlarına yapılan yapılar yüzyılın

sonuna kadar uzanmaktadır. Sivas Ulu Camii'ni de Danişmentli Dönemi'nin önemli eserlerinden saymak mümkündür. Asıl ibâdet alanına, kuzey duvarının tam ortasında asıl ve köşelere yakın yerlerden birer olmak üzere üç ayrı kapı ile girilmektedir. İbâdet alanının kuzey-güney doğrultusundaki kibleye (güney duvarı) dikey uzanan on bir sahnı oluşturan kesme taş örgülü yığma 50 adet kırma ayak birbirine sivri kemerlerle bağlanmıştır. Mihrap eksenine uzanan orta sahnın diğerlerinden biraz daha geniş tutulmuştur.

Ulu Cami, 54.70 x 33.70 metre iç ölçülerindedir. Yapının asıl giriş kapısı ile diğer kapıları süslemesizdir. 1955 yılı onarımında ortaya çıkarılan özgün mihrabın üzerinde, birbirini kesen sekizgenlerden geometrik örgü motifli iç içe iki sekizgenin kenarlarından çıkan kollarla kesilmesi

ile kareler oluşturan süslemeler bulunmaktadır. Onarımda mihrabın süslemeleri taş malzemeyle sade bir şekilde düzenlenmiştir. Üstünde yukarıya doğru gittikçe daralan yedi sıra mukarnaslı kavsaradan başka süsleme elemanı görülmez. Ulu Camii'nin Osmanlı Devrine ait 23 mezardan oluşan bir haziresi bulunmaktadır."

Ulu Cami'nin Danişmendlilerce XII. Yüzyıldan Erken Yapıldığı Düşünölmektedir

"Sivas Ulu Camii'nin, 1955 onarımı sırasında toprak hafriyatında bulunan kitâbelerinden birinde Selçuklu Sultanı II. Kılıcarşlan'ın oğlu Sivas Meliki Kutbüddin Melikşah zamanında Kızılarslan b. İbrahim tarafından 593'te (1197) inşâ ettirildiği belirtilmektedir. Ancak erken dönem Anadolu Türk mimarîsi uzmanları, mimarî özelliklerinden hareketle caminin Danişmendliler tarafından XII. yüzyılın daha erken bir diliminde yapıldığını kabul etmektedirler.

İtinâlı bir kesme taş işçiliği gösteren yapıda enine dikdörtgen planlı harim kısmı, mihrap duvarına dik uzanan on bir neften meydana gelir. Kalın pâyelere oturan geniş sivri kemerler bu nefleri ayırmakta ve ahşap kirişli düz toprak damı taşımaktadır. Harimin kuzey yönünde aynı ende, yatık dikdörtgen planlı, üç girişle donatılmış bir avlu yer alır. Harimin giriş (kuzey) cephesinde bulunan iki küçük mihrap, ayrıca yine bu cephenin önünde araştırmacıların vaktiyle tespit ettiği kemer ayakları, günümüzdeki ahşap direkli muhdes sundurmanın yerinde aslında pâyeli ve kemerli bir son cemaat yerinin bulunduğunu göstermektedir. Yine bu cephenin ekseninde yer alan basık kemerli taç kapıda son derece yalın bir tasarıma gidildiği, süsleme olarak kilit taşındaki rozet kabartması ile yetinildiği görölmektedir. Aynı yalınlığın hâkim olduğu iç mekânda bazı pâyelerle kemerlere konurmuş rozetlerden başka herhangi bir süslemeye rastlanmamaktadır."

Nasıl ki Sivas deyince "Ulu Cami" akla gelir, öyle de "Ulu Cami" deyince de hak ve hakikat dostu, bir gönül insanı olan İhramcızâde İsmail

Hakkı Toprak Efendi akla gelir. Gelin bu mübarek ve muazzez zâtî biraz daha yakından ve tafsilatlı şekilde tanımaya çalışalım:

Bir büyük hak ve hakikat dostu olarak tasavvuf göklerinde ay gibi parlayan İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, 1880 yılında Sivas'ın Sarışeyh (Nalbantlarbaşı) mahallesinde doğmuştur. Babası adliye zabıt kâtibi Hüseyin Hüsnü Bey, annesi ise Medineli Ayşe Hanım'dır. Dedeleri Kâbe örtüsünün yenilenmesi ve değişim vazifesini yaptıkları için 'Ehramcılar' diye de anılmaktadır. Soy olarak Hz. Hüseyin'e dayanmaktadırlar. Nakşbendîlik tarikatının büyüklerinden Seyyid Mustafa Hâkî Hazretleri'nin ihvanıdır. İhramcızâde Rüştîye Mektebinde, Sivas Çifte Minare ile Şifahîye Medreselerinde eğitim görmüştür. Arapça ve Farsçayı anadili derecesinde öğrenmiştir.

Hak ve hakikat dostu olan ve ömrünü bu uğurda harcayan İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, Sivas'ta ve çevresinde yaptığı hayır işleriyle bilinir ve tanınırdı. Onun el atmadığı hayır işi yok denecek kadar azdı. Hayır ve hasenât işleri bir mıknatıs misali onu çekerdi. Bu hususta elinden gelen her imkânı kullanır, kendisinde yoksa olanlarla irtibat kurarak işlerin yürütülmesini sağlardı. Hayırsever zenginler onun sözünü âdetâ emir telâkki ederdi. Bu yönüyle baktığımızda onun için tam bir "vakıf adamı" nitelendirmesini yapabiliriz.

İsmail Hakkı Efendi, çalışmayı ve hayrı çok severdi. Sivas genelinde onun himmetleriyle 100'ün üzerindeki eser imar ve ihyâ edilerek halkın hizmetine sunulmuştur. İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi (k.s.)'nin yapım veya tamine vesile olduğu eserlerden bazıları şunlardır: "Hoca İmam Camii Minaresi, Sivas İmam-Hatip Lisesi, Hayırseverler Camii, Sofu Yusuf Camii, Serçeli Camii, Dikimevi Camii, Zara-Cencin Köyü İçme Suyu, Zara-Cencin Köyü Köprüsü, Tozanlı Köprüsü, Sivas ve çevresinde muhtelif sebil çeşmeleri."

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'nin Sivas'ın kadim bir anıt eseri sayılan Ulu Cami'ye hizmetleri de çok büyüktür. O, zaman içerisinde iyice

eskiyen bu kutlu mâbedi âdetâ yeniden imar ve inşa et(tir)miştir. Sivas'ın yıllardan beri harap ve perişan durumdaki Ulu Cami onun sayesinde tekrar ayağa kaldırılmıştır. O, bu yönüyle tabir caizse Sivas'ın Terzi Baba'sıdır.

Nakşbendî Tarikatı'nın Halidiyye kolu mürşitlerinden olan İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, Sivas'ın gönül sultanlarından biriydi. O, sözün tam anlamıyla bir mektepti. Onun yanına gelenler, hiçbir zaman boş dönmemişlerdir. O, etrafındakilere hep hayrı ve güzellikleri tavsiye etmiş, bu konuda mükemmel bir rol model olmuştur.

"Yâre Yâdigâr", İsmail Hakkı Efendi'nin kaleme aldığı tek eserdir. Bu kıymetli kitap mevlit türünde kaleme alınmıştır. 175 beyitlik bu eser, şeyhi Mustafa Takî'nin "Târîh-i Nûr-ı Muhammedî" adlı eserinin nazma çekilmiş biçimidir. Eserde "Muhammed" redifli 8 beyitlik Türkçe bir kaside ve 8 beyitlik Arapça naat bulunmaktadır.

Bir gönül insanı olan İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Hazretleri, 2 Ağustos 1969 tarihinde Sivas'ta vefat etmiştir. İhramcızâde geride 98 halife bırakmış, kendisinden sonra irşat faaliyetlerinin devam etmesi için makamını Osman Hulusi Ateş Efendi Hazretleri'ne devretmiştir. Mezarı Sivas Ulu Camii'nin bahçesinde yer almaktadır.

Osman Hulûsi Efendi'nin İhramcızâde Hazretleri'ne İntisâbı

Asrımızın ehemmiyetli velilerinden biri sayılan Sivaslı İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi, son dönemin tanınmış mutasavvıflarından Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi Hazretleri'nin mürşidiydi. Hulûsi Efendi'nin kendisine büyük bir sevgisi ve hürmeti vardı. Hulûsi Efendi Hazretleri, İsmail Hakkı Efendi'yi bir sohbet esnasında şöyle anlatmışlardır: "Bir gün Pirimiz İhramcızâde Darende'ye teşrif ettiler. Bizim bahçede oturdular. Çok kalabalık vardı. Bir ara Pir Efendimiz buyurdular ki; 'Biz Darende'ye ilk geldiğimizde bir çocuk bize yol gösterdi. Çocuğa para vermek istedik fakat o parayı almadı, bizden himmet istedi. Biz de ona himmet ettik. İşte o çocuk bu Hulûsi idi. Şimdi, Biz Hulûsi olduk, Hulûsi biz oldu.

Gardaşlarım, Darendemizin kıymetini bilin. Ben Darendenin suyundan bir avuç su, toprağından bir avuç toprak olsam o şeref bana yeter!' diye buyurdular.

Gözümden ve Gönlümden İhramcızâde Hazretleri

İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, gönülleri aydınlatan mânevî bir kandildi. Vaktiyle merhûm İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'yi bir şiirimde anlatmaya çalışmışım. Sözlerimi bu şiirimle hitama erdirmek istiyorum: "Som altın hükmündeydi, hakikat çarşısında/Bahçemizde gonca gül, yârdı İhramcızâde//Utanma duygusunu nakşetti yüreklerle/İffetin atan nabzı, ardı İhramcızâde//İçimizi ısıttı Hakk'a dair sözleri/Buz tutmuş zemheride hârdı İhramcızâde//Dünyanın kiri, pası değmedi üzerine/Gönül dağlarımızda kardı İhramcızâde//İrfan sofalarında kalplere azık oldu/Gönül yaralarını sardı İhramcızâde//Kapısını çalanlar hikmetle döndü

geri/Yokluğun çarşısında var'dı İhramcızâde//Kula kulluk etmedi, eğilip bükülmedi/Hakikat ordusunda erdi İhramcızâde//Bir gönül adamıydı bu dünya gurbetinde/'Akıl nefsin yuları' derdi İhramcızâde//Gonca güller derendi, hakikat bahçesinden/Gönül gözünde ışık, ferdi İhramcızâde//Hoşgörü ve sevgide okyanuslar gibiydi/Öncelikle nefsinin yerdı İhramcızâde//Elif gibi dik durdu zâlimin karşısında/Çelikten bariyerdi, surdu İhramcızâde//Kalpleri aydınlattı imanın ziyâsiyle/Karanlıkta dolunay, nurdu İhramcızâde//Son nefesine kadar hakikati savundu/Nice güzel hayaller kurdu İhramcızâde//Canına minnet bildi iman coğrafyasını/Her şeyden çok severdi yurdu İhramcızâde//İhlâs üzre yaşadı, sebat etti imanda/Şeytana son darbeyi vurdu İhramcızâde" İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi'ye Allah rahmet eylesin. Mekânı cennet olsun.

Yahudilere Karşı Zafer: Hayber`in Fethi

“Peygamber Efendimiz (s.a.v.), ak sancağı artık Hz. Ali'nin elindeydi. Merak dolu bakışlar, birden imrenmeye dönüşmüştü. Demek Allah ve Rasûl'ünün sevdiği ve onun da onları sevdiği zât buydu. Demek Hayber, bu şerefli zâtın eliyle feth olunacaktı. Her bir sahabî aynı duygular içinde İslâm'ın bu bahadırına gıpta ile bakıyorlardı.”

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ile olan anlaşmalarını bozup ihânet eden Yahudiler, Medine'den sürgün edilmiş ve çoğu Hayber'e yerleşmiştir. Burada Peygamberimiz (s.a.v.) ve İslâmiyet aleyhinde çeşitli iftira ve propagandalarına devam etmişlerdi. En büyük ticaret yolu olan Şam ticaret yolu buradan geçmekteydi. Yahudiler ise bu yol üzerinde güç elde ediyor ve ticareti kontrol altına almaya çalışıyorlardı. İşte bütün bu sebepler Hayber meselesinin bir an evvel hâllini gerektiriyordu.

Hayber Gazâsı

628 yılında Muharrem ayının sonlarında Hayber Gazâsına çıkmaya karar veren Peygamber Efendimiz (s.a.v.), ashabına hazırlanmalarını emretti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in emri üzerine Müslümanlar derhal toplandılar. Sayıları 200'ü atlı olmak üzere 1.600 kişiyi buldu. Daha sonra, Peygamber Efendimiz Hayber'de bulunduğu sırada Devs Kabilesinden 400 kişi ve Habeşistan'dan gelen Muhacir Müslümanlar da İslâm ordusuna katılmışlardır. Ayrıca Medine'den hareket eden İslâm ordusunda Rasûl-i Ekrem'in zevcesi Hz. Ümmü Seleme ile birlikte yirmi kadar Müslüman kadın da vardı. Harp esnasında yaralanan mücâhidleri tedavi etmek, onlara yemek pişirmek ve ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul olacaklardı.

Peygamber Efendimiz, ordusu ile Reci' denilen yere vardı ve orada konakladılar. Burası Hayber'le Gatafanlıların yurdu arasında bir yerdi. Buraya gelip konmalarının bir sebebi vardı. Şöyle ki; Hayber Yahudileri Gatafanlılardan yardım istemişler, onlar da bunu kabul edip gerektiğinde gelip kalelerinde İslâm ordusuna karşı müştereken savaşabileceklerini bildirmişlerdi. Rasûl-i Ekrem, bu durumu haber almıştı. Bu yardıma mâni olmak için de, Gatafanlılara, "Şayet Yahudilere yardım etmezlerse, fethedilecek Hayber'in bir yıllık hurma mahsûlünün kendilerine verileceği." teklifinde bulunmuştu. Ancak, onlar kabul etmemişlerdi. İşte buraya gelip konmakla, Gatafanlılardan Yahudilere gelebilecek herhangi bir yardımın önünü kesmiş oluyordu.

"Rasûl-i Ekrem Efendimiz, her sene mahsûl zamanı Abdullah bin Ravâha Hazretleri'ni Hayber'e gönderirdi. Hz. Abdullah, mahsûlâtı yarı yarıya ayırır, sonra da onları istediğini almada serbest bırakırdı. Bu âdilane muâmele karşısında Yahudiler, "Yer ve gök bu adâlet sayesinde ayakta duruyor!" demekten kendilerini alamazlardı."

Nitekim, bu durum karşısında Gatafanlılar, Hayber Yahudilerine hiçbir yardımda bulunamayıp yurtlarında oturmak zorunda kaldılar.

Hayber Önlerinde

Bir gece vakti Hayber önlerine vardı. Gece baskında bulunmak âdeti olmadığından sabahı bekledi. Sabah olunca, Hayberliler, ellerinde ziraat âletleriyle tarlalarına gitmek üzere kalelerinden çıkınca karşılarında İslâm ordusunu buldular. Birden şaşırıp kaldılar ve bağıştılar. Sonra da telâş ve heyecan içinde gerisin geri kaçıp kalelerine sığındılar. Onların bu şaşkınlığını ve gerisin geri pürtelâş kaçıp kalelerine sığındığını gören Rasûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v.), bu durumu hayra yorarak şöyle buyurdu: "Allahü Ekber! Allahü Ekber! Haribet Hayber! (Hayber harap oldu). Biz düşman bir kavmin yur-

duna baskın yapıp girdik mi, korkutulmuş olan o kavmin hâli ne kötü olur!" Hayber Yahudileri aralarında görüştüler, konuştular ve sonunda kalelerinde kalıp müdafaa harbi yapmaya karar verdiler. Savaşacak olan Yahudilerin hepsi en kuvvetli kale olan Natat Kalesi'nde toplandılar. Eşyalarını, aile ve çocuklarını da başka kalelere yerleştirdiler. Çarpışma, Yahudilerin toplandıkları Natat Kalesi'nden mücâhidlerin üzerine ok atılmasıyla başladı. İslâm ordusu da Natat önünde karargâhını kurmuştu. Peygamber Efendimiz ve mücâhidler her sabah silahlanarak Natat Kalesi'nin üst taraflarına geliyor, akşama kadar Yahudilerle çarpışıyor, akşamleyin ise tekrar Reci'e dönüyorlardı. Bu arada Peygamber Efendimiz bir baş ağrısına yakalandı. İki gün mücâhidlerin yanına çıkamadı. Ordunun başına önce Hz. Ebû Bekir'i görevlendirip Yahudilerle çarpışmaya gönderdi. Şiddetli çarpışmalar olmasına rağmen fetih gerçekleşmedi. İkinci sefere ak sancağını Hz. Ömer'e verdi ve mücâhidlerle birlikte çarpışmaya gönderdi.

Yine şiddetli çarpışmalar cereyan etti, ama fetih ona da nasib olmadı. Yedi gün böylece devam etti.

Allah ve Rasûlü Onu Sever, O da Allah ve Rasûl'ünü Sever

Muhasara devam ediyordu. Peygamber Efendimiz, bir gün şu müjdeyi verdi: *"Yarın sancağı öyle birisine vereceğim ki, Allah ve Rasûlü onu sever, o da Allah ve Rasûl'ünü sever. Allah, onun eliyle fethi gerçekleştirecektir."* Mücâhidleri bir merak sardı. Acaba bu büyük şerefe nâil olacak zât kimdi? Her mücâhidin gönlünde uyanan samîmî arzu ve duygu, Hz. Fahr-i Âlemin elinden mübârek ve şerefli sancağı alabilmekti. Geciyi bu ümit ve arzuyla geçirdiler. Sabah olunca merak ve heyecanları daha da arttı. Bu heyecan ve samîmî arzusunu Hz. Ömer, "Kumandanlığı o günkü kadar arzu ettiğim zaman olmamıştır." diyerek dile getirmiştir. Her bir mücâhid aynı arzu, aynı heyecan, aynı ulvî duygular içinde merakla beklerken, sabah namazından son-

ra Peygamber Efendimiz sancağın getirilmesini emretti. Sancak derhal getirildi. Artık bütün dikkatli bakışlar Peygamber Efendimiz'in mübârek elinde bulunan sancağın üzerinde, kulaklar ise mübârek ağızlarından çıkacak ve fâtihi belirleyecek söze pür dikkat kesilmişti. Bu merak ve heyecan dolu manzara karşısında "Ali nerede?" diye sordu. Gariptir ki Hz. Ali o sırada gözlelerinden rahatsızdı, "Yâ Rasûlallah, onun gözleri ağrıyor." dediler. Rasûl-i Ekrem buna rağmen, "Olsun! Çağırın gelsin!" buyurdu. Haberi alan Hz. Ali, derhal huzura çıkıp geldi. Ağrıyan gözleri mübârek duâsıyla şifâ buldu. Peygamber Efendimiz ayrıca onun için, "Allah'ım! Soğğun sıkıntısını bundan gider!" diyerek de duâ etti. Hz. Ali der ki; "O günden sonra ne sıcaktan ne de soğuktan asla rahatsız olmadım."

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), ak sancağı artık Hz. Ali'nin elindeydi. Merak dolu bakışlar, birden imrenmeye dönüşmüştü. Demek Allah ve Rasûl'ünün sevdiği ve onun da onları sevdiği zât buydu. Demek Hayber, bu şerefli zâtın eliy-

le feth olunacaktı. Her bir sahabî aynı duygular içinde İslâm'ın bu bahadırına gıpta ile bakıyorlardı. Sancağını Hz. Ali'ye teslim eden Rasûl-i Ekrem kendisine zırlı bir gömlek giydirdi ve Zülfikâr'ı da beline kendi eliyle bağıladı. Sonra da şu emri verdi: "Allah, sana fetih nasip edinceye kadar çarpış. Sakın arkana dönme." Hz. Ali, mübârek sancak elinde heyecanla ilerliyordu. Bir müddet gittikten sonra, "Yâ Rasûlallah, ben onlarla neyi gerçekleştirmek için çarpışacağım?" diye sordu. Kâinatın Efendisinden şu cevap geldi: "Allah'tan başka ilah ve ibâdet edilecek bulunmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdette bulununcaya kadar onlarla çarpış. Onlar bunu yaptıkları takdirde, can ve mallarını kurtarmış olurlar. Kalblerindekilerin hesabı ise Yüce Allah'a aittir." Bu cevabı alan Hz. Ali, kararlılık ve sevinç dolu bir sesle, "Yâ Rasûlallah, onlar Müslüman oluncaya kadar kendileriyle savaşacağım." dedi. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem Efendimiz şöyle buyurdu: "Onların kalelerinin yanına varıncaya kadar vakar içinde ilerle. Sonra onları İslâm'a dâvet et. Müslüman oldukları takdirde mükellefiyetlerini bildir. Vallahi, senin vasıtanla, Allah'ın onlardan bir tek kişiyi hidâyete erdirmesi, senin için birçok kızıl develere sahip olup, onları Allah yolunda sadaka vermenden daha da hayırlıdır." Peygamber Efendimiz, tarih boyunca yapılacak İslâm fetihlerinin temel hedefini ilan ediyordu.

Teke Tek Vuruşma

Hz. Ali, elinde Hz. Rasûlullah'ın beyaz sancağı ile mücâhidlerin önünde ilerleyip sancağı Natat Kalesi'nin dibine dikti. Onları İslâm'ın esaslarını anlatıp Müslüman olmaya dâvet etti. Fakat Yahudiler Müslüman olmayı kabul etmediler. Çarpışmalar oldu pek çok Yahudi öldürüldü. Bu arada Hayber Yahudilerinin en cesuru kabul edilen Merhab, kardeşinin de öldürülenler arasında olduğunu duyunca, askerleriyle birlikte kaleden çıktı. "Ben, kükreyip geldikleri zaman çoğu kere aslanları bile kılıçla, mızrakla yere seren adamımdır." diye haykırıp övünüyordu. İslâm kahramanı Hz. Ali, duyduklarına aldırış etme-

den şu mukabelede bulundu; "Ben de annemin bana Haydar (arслан) adını taktığı adamım. Cesaretle, ormanlardaki en heybetli arslanlar gibiyimdir. Sizi yaşatmayacak, yere sereceğim." Yapılan teke tek vuruşmada, Yahudilerin en kuvvetli adamı olan Merhab, "Esedullah" (Allah'ın arslanı) ünvanının sahibi olan Hz. Ali karşısında dayanamayıp, kafası Zülfikâr'la ikiye bölünerek yere düştü. Manzarayı gören Hz. Rasûlallah mücâhidleri müjdeledi; "Sevininiz! Hayber'in fethi artık kolaylaştı." Adamlarının teker teker yere serildiklerini gören diğer Yahudiler gerisin geri kaçışmaya başladılar. Artık, düşman bozulmuştu. Ve Rasûl-i Kibriyâ Efendimiz'in beyan buydukları gibi Allah, fethi Hz. Ali eliyle Müslümanlara ihsan etmişti. Kaçışan düşman askerleri arkasından Hz. Ali ile birlikte mücâhidler Natat Kalesi'ne girdiler.

Antlaşma ve Eman

On günü bulan bir muhâsara esnasında kalelerinin birer ikişer düştüğünü gören Yahudiler, çaresiz kalıp sulh istediler. Peygamber Efendimiz bu isteklerini kabul etti. Kendilerinden gelen heyetle Peygamber Efendimiz (s.a.v.) arasında şu maddeler tespit edildi:

1- Yahudilerin Hayber'den çocuklarıyla birlikte çıkıp gitmelerine müsaade edilecek.

2- Beraberlerinde bir hayvan yükünden başka bir şey götürmeyecekler.

3- Menkul ve gayri menkul bütün mallar, yay, miğfer, at, cübbe, zırh, gömlek gibi silahlar ve üzerlerindeki elbiselerinden başka bütün elbise ve kumaşlar teslim edilecektir.

4- Bırakılması gerekenler ne sûrette olursa olsun gizlenmeyecek, gizleyenler ise emân ve himâye taahhüdünün haricinde kalacaklardır.

Bu şartlar çerçevesinde anlaşmaya varılıp sulh yapıldıktan sonra, Yahudiler Hayber'den çıkmak üzere hazırlandılar. Bu sırada Peygamber Efendimiz'e şöyle bir teklif getirdiler: "Biz mal mülk sahipleriyiz. Mülk bakımı ve işletmesini iyi bilir ve başarırız, bırak bizi Hayber topraklarında kalalım! " Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve sahabîler burada duracak durumda değillerdi. Bakıp gözetmeye de müsâit bulunmuyorlardı. Bu sebeple Peygamber Efendimiz (s.a.v.), tekliflerini müsbet karşıladı ve Hayber mahsûllerinin yarı yarıya bölüştürülmesi şartı ile onların tekrar yurtlarında kalmasına müsaade etti. Ancak bu antlaşma, istendiği zaman Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından ortadan kaldırılabilir. Rasûl-i Ekrem Efendimiz, her sene mahsûl zamanı Abdullah bin Ravâha Hazretleri'ni Hayber'e gönderirdi. Hz. Abdullah, mahsûlâtı yarı yarıya ayırır, sonra da onları istediğini almada serbest bırakırdı. Bu âdilane muâmele karşısında Yahudiler, "Yer ve gök bu adâlet sayesinde ayakta duruyor!" demekten kendilerini alamazlardı.

Dünya mı? / Nafile

Gönlün açık olsun, cümleyi sığdır
Kimseyi incitip üzmeye gelmez
Sıyrıl benliğinden, boynunu eğdir
Dik tutup dünyada gezmeye gelmez.

Boşuna yorarsın başını boşa
Eremezsın gökte kanatlı kuşa
Hayatı Âmentü emrinde yaşa
Aldanıp şeytana bezmeye gelmez.

Mevlâm kudretiyle sarmış âlemi
Ervâhı ezelden yazmış kalemi
Karınca da olsa hor görme emi
İncitip canını, ezmeye gelmez.

Kibirden arınıp beri ol kirden
Temizle kendini kötü fikirden
Vazgeçme Allah'ı sakın zikirden
Kalbini bağlayıp çözmeye gelmez

Aklından çıkarma, mezarı gözle
Omuzlarda giden tabutu izle
Kardeşini kırma, bir kötü sözle
Arayı açıp da bozmaya gelmez

Kâinat içinde nedir ki cismin
Nefis bir kaledir, yıkılmaz hasmın
Bir gün salâ ile okunur ismin
Nafile savrulup tozmaya gelmez.

Hilkâti'yim geldim konup göçmeye
Vakti ecel gelip şerbet içmeye
Yardan, arkadaştan, dosttan geçmeye
Ziyetnine kanıp azmaya gelmez.

Ramazan PAMUK

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Hazretleri'nin Bir Şiirinde Dört Kapı

“İsmail Efendi'nin Hakk'a vâsıl olmak için bir arayış içerisinde olan gönüllere dokunuşunun önemli adımlarından biri, şiiri etkili bir şekilde kullanmasıdır. Döneminin şartları gereği eser telif ederek değil daha çok insan yetiştirerek mânevî vazifesini ifa etmiştir.”

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi, Anadolu'nun yakın tarihinde çeşitli hizmet başlıkları ile derin izler bırakmış bir gönül eridir. İsmail Efendi, Sivas Ulu Cami başta olmak üzere tamirine ve inşâsına vesile olduğu birçok cami, Sivas İmam Hatip Lisesi'nin dernek başkanlığını üstlenip İslâmî ilimlerle donanmalarına vesîle olduğu birçok öğrenci, mânevî irşâd adımlarıyla Hakk'ın rızasını arayan birçok insanımıza rehberliği ve yapımına öncülük ettiği köy yolları, köprüler ve çeşmelerle sûfîlerin "İbnü'l-vakt" veya "Ebü'l-vakt" yani "Zamanın Evladı" veya "Zamanın Babası" olma ilkelerini son dönemde etkili bir şekilde icrâ eden müstesnâ velîlerden biridir. İsmail Efendi'nin Hakk'a vâsıl olmak için bir arayış içerisinde olan gönüllere dokunuşunun önemli adımlarından biri, şiiri etkili bir şekilde kullanmasıdır. Döneminin şartları gereği eser telif ederek değil daha çok insan yetiştirerek mânevî vazifesini ifa eden İsmail Efendi'den günümüze Mevlid-i Nebî adlı eseri, mektupları ve birkaç şiiri dışında başka bir eser intikal etmemiştir. Bu çalışmada İsmail Efendi'nin bir şiiri çerçevesinde onun tasavvufî kişiliğini yansıtan dört kapı yani şeriat, tarîkat, mârifet ve hakîkate dair bazı değerlendirmeleri ve insân-ı kâmil düşüncesi üzerinde durulacaktır. Bu çalışmayla maddî ve mânevî sahalardaki hizmetleriyle yakın tarihimizde etkin olmuş bir gönül erinin hayatı anlamlı kılma çabasına temel teşkil eden bazı düşüncelerini tespit etmek amaçlanmıştır.

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak'ın Bir Şiirinde Şeriat, Tarîkat, Mârifet ve Hakîkat Anlayışı ile İnsân-ı Kâmil Düşüncesi

İhramcızâde (k.s.)'nin çalışmaya konu olan şiiri, şu duâ cümleleri ile başlamaktadır:

Kulların içinde yâ Rabbi bizi/ Emrini nehyini bilenlerden et

Gizleyip işâret ettiğin izi/ Bulup da kapına gelenlerden et.

Bu girişte İsmail Efendi'nin, Hz. Peygam-

"İhramcızâde İsmail Efendi'ye göre insân-ı kâmil olma yolunda mü'min, Hakk'ın emir ve yasaklarını (şeriat) eksiksiz yerine getirmeli ve ardından iç âlemini her türlü kötülükten arındırarak (tarîkat yolculuğu ile) Hakk'ın tecellîlerine gönlünü hazır hâle getirmelidir."

ber (s.a.v.)'in "Duâ, ibadetin (kulluğun) özüdür." hadîs-i şerîfinden hareket ederek Hakk'ın azametini gösteren ve kulların âcizliğine işaret eden duâ adımı ile şiire başladığı görülmektedir. Bu adımıyla İsmail Efendi'nin, bir mü'minin hayata bakışını belirleyen ve Zariyat Sûresi'nde işaret edildiği gibi onun yaratılış gayesi olan Hakk'ı tanımak ve O'na lâyıkiyle kulluk etmek ana hedefine değinerek sözlerine başladığı anlaşılmaktadır. Duâsında İsmail Efendi'nin Hakk'a "Ya Rabbi, sana itaat etsin etmesin herkes ve her şey Senin kulundur. Bazı kulların Seni tanımak ve Sana ibâdet etmek konusunda lâyıkiyle hareket edememişlerdir. Bizi bu gâfil zümreden eyleme! Bizi, Senin emir ve yasaklarını bilenlerden ve bu bilgisi ile Sana lâyık kulluk için nefis, şeytan, dünya ve şeytanlaşmış insanlar gibi engelleri aşan kullarından kılarak

nimetlendir." şeklinde hayatının özetini ifade eden bir duâyı dile getirdiği görülmektedir. İlk etapta Hak'tan, dinin aslını oluşturan Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerin bildirdiği emir ve yasakları lütfetmesini (şeriatı) isteyen İsmail Efendi sözün devamında, tarîkatın ana hedefi olan Hakk'ın insana gizlediği ve insanın Hak ile bağlantısını temin eden sırlara talip olduğunu dile getirmiştir. Bu duâsıyla o, Hakk'ın insanın kalbine, ruhuna, sırrına, hafî ve ahfâsına gizleyip Hz. Peygamber (s.a.v.) ve sahâbe-i kirâmın önderliğinde Allah dostlarının sistematik bir hâle getirdikleri mânâ âleminin kapılarını gönüllere açan sırların izini sürmek istediğini en yüce makama arz etmiştir. Bu talebiyle İsmail Efendi, şeriat hassasiyetinin mü'minin temel duruşunu şekillendiren alan ve tarîkat hissiyatının ise bu temel üzerine bina edilen kullukta hassasiyeti temsil eden bir yolculuk olduğu

kabullerini dile getirmiştir. Şiirin ilerleyen kısmında İsmail Efendi;

Pâk edip zâhiri bâtını kamu/ Gözümüz kanıyla alalım vuzû'

Namaza durucak vechine karşı/ Huzûr-ı kalb ile kılânlardan et

şeklindeki ifadeleriyle zâhirî temizleyen şeriaten ve bâtını arındıran tarîkattan nasipdâr olmak istediğini belirterek duâ bilinci ile Hak'tan O'nun dergâhına lâayık bir kul olmak için yardım istemiştir. Dış ve iç âlemin temizliği için Hakk'a kulluğun en büyük göstergelerinden biri olan namaza, namazın huşû ve huzurla kılınmasına vesile olan abdeste işaret eden İsmail Efendi, zâhir şartlarına riayet edilerek alınan bir abdestin, gönül huzuru ile de alınmasını yani bâtin şartlarına da riayet edilerek alınmasını

iki yönlü bir arınmanın en temel şartı olduğunu belirtmiştir. Abdestteki bu hassasiyetin ardından, kelime-i şهادetten sonra İslam'ın beş temel esasından ikincisi olarak zikredilen, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in ayakları şişinceye kadar müdavimi olduğu, kişiyi Hakk'ın rızasına ulaştıracak ve bu yönüyle paha biçilemeyecek bir ibâdete yani namaza sözü getirmiştir. Namazın Hakk'ın rızasına erdirici boyutunu vurgulayan İsmail Efendi, bunun ancak kalp huzuru ile kılınan bir namazla mümkün olabileceğini belirtmiş ve namazdan maksadın gönlü Hakk'a bende kılmak olduğu görüşünü serdetmiştir. Burada İsmail Efendi'nin şariat ve tarîkat ile Hakk'a kulluğu temin etmeye çalışan insân-ı kâmil modelinin bazı özelliklerine işaret ettiği anlaşılmaktadır. Buna göre insân-ı kâmil olma yolunda mü'min, Hakk'ın emir ve yasaklarını (şariatı) eksiksiz yerine getirmeli ve ardından iç âlemini her türlü kötülükten arındırarak (tarîkat yolculuğu ile) Hakk'ın tecellilerine gönlünü hazır hâle getirmelidir. Bu noktadan sonra o, şiirin ana konusu olan insân-ı kâmilin, şariat ve tarîkat kazanımlarının ardından elde etmesini zarûrî gördüğü mârifet ve hakikat tecrübelerine sözü getirmiş ve şunları söylemiştir:

Nefh-i rûh et bize âdem olalım/ Secdemizde bûy-ı likâ bulalım

Topraktaki sırrın nedir bilelim/ Hâk içre cevâhir bulanlardan et.

Şiirin bu kısmında İsmail Efendi'nin tertemiz bir yaratılış ile kendisine varlık lütfedilen insanın, bu saf haline Hakk'ın "Ona ruhumdan üfledim." müjdesi ile kavuştuğunu hatırlatmış ve dünyaya gelip nefis ve diğer engeller nedeniyle kirlenen insanın bu yönünü, Hakk'ın lütfedeceği, tecellîye mazhar olacak bir rûh ile tekrar elde edebileceğini belirtmiştir. İsmail Efendi, bu saflaşmış hâli ile insanın, gerçek mânâda insan denilmeye lâyık olduğunu ifade etmiştir. İsmail Efendi'nin naklinden anlaşıldığına göre insân-ı kâmil, secdelerinde Hakk'ın Zât'ı ile mülâkî olan, her türlü kayıttan sıyrılarak ibâdetleriyle Hakk'ın tecelligâhı hâline

gelen ve rûhlar âleminde Hakk'a verdiği sözü hatırlayıp bu bilinçle kullukta yol alan kim-sedir. İhramcızâde İsmail Efendi, "Topraktaki sırrın nedir, bilelim." ifadesiyle iki hususa işaret etmiş olabilir. İlk olarak insanın temel unsurlarından olan su, hava ve ateşle birlikte insanın bedenine tesir eden toprağın Hakk'ın tecellilerine engel olan boyutuna işaret etmiş ve bu tesirin etkisinden kurtulmak için Hakk'a münâcatta bulunmuş olabilir. İkinci olarak soyadı kanunundan sonra almış olduğu "Toprak" soyadına atıfta bulunarak, Hakk'ın en güzel şekilde yarattığını ifade buyurduğu insan muammasında gizlediği sırların peşinde olduğunu dile getirmiş olabilir. Her iki durumda da İsmail Efendi'nin insân-ı kâmil olma yolunda takip ettiği metot ve işleyişe dair kabulleri görülmektedir. O, bu sözleriyle nefsin zincirlerinden kurtulup Hakk'a vâsıl olmak için bedene gizlenen iletişim merkezlerinin mânâ âlemi ile kuracakları irtibat sevdasında olduğunu gözler önüne sermiştir. Şiirin devamındaki "Hâk içre cevâhir bulanlardan et." ifadesi de bunu teyit etmektedir. Toprak sürülüp işlenmezse yetişmesine vesile olduğu meyve, sebze, türlü çiçekler, ağaçlar ve bağrında sakladığı hazineler/cevherler ortaya çıkmaz. Tıpkı bunun gibi insan da Hakk'ın kendisine gizlediği maddî ve mânevî cevherleri ancak tefekkür, zikir, sohbet, ilim ve tevbe gibi gayretlerle ortaya çıkarabilir. İnsanı sıradan olmaktan çıkarıp onu yaratılış gayesine ulaştıracak bu süreci en büyük nimet olarak gördüğü anlaşılan İsmail Efendi, Hak'tan bu nimete nail olmak için yardım istemiştir.

Ömrün geçici oluşunu ve "Nefsini bilen Rabb'ini bilir." gerçeği ile Hakk'ı tanımak için bu süreyi boşa geçirmemek gerektiğini şiirinin devamında nakleden İsmail Efendi, gönülde mârifet nurunun neşv ü nema bulması için gerekli olan yöntemi zikretmiştir. Buna göre kişi, ömrünü Hakk'a ulaşmak için fırsat/nimet/ganimet bilmeli ve Rabb'ini lâyıkiyla tanıyabilmek için nefsini tanıyıp onun hile ve tuzaklarından kurtularak Hakk'a vâsıl olmak için yol almalıdır: "Azrâil vurucak yeryüzüne kef/Kabzasın dol-

durdun sırr-ı men aref." İsmail Efendi, Hakk'ın insana verdiği halifelik görevi ve onu en güzel şekilde yaratarak kendisini tanıma nimeti ile onu şerefliendirmesini, insana verilen en büyük nimet olarak zikretmiş ve "adam" olarak tavsif ettiği insân-ı kâmillerden olabilmek için Hakk'a yalvarmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla İsmail Efendi, sûreta insan olmayı değil siret (iç âlem) bakımından insan olmayı gerçek insan olabilmek için şart görmüş ve bunu gönülde mârifet nurunun yanmasına bağlamıştır: "Âdem ile verdin cihâna şeref/Bizi gerçek âdem olanlardan et."

Şiirin son dörtlüğünde İsmail Efendi, insân-ı kâmil olan yani Hz. Peygamber (s.a.v.)'in makamında "kulluk/abdiyyet" tecrübesini elde eden bir mü'minin mal ve şöhret ile işinin olmayacağını yani dünya bağından kurtulup Hakk'ın lütfu ile ulaştığı kemâl ile kendinden geçip Hakk'a bende olacağını söylemiş ve en büyük hedefi olan Cemâlullâh'a ulaşabilmek için abdiyyetin gereği olan duâsı ile O'na yönelmiştir:

Kul olan neylesin mal ile câhı/ Yetmez mi bulduğu kemâlullâhı

Hakkı'ya nasip et Cemâlullâhı/ Ölmeden ön anı ölenlerden et.

Mahlâsını zikrettiği bu son mısralarda İsmail Efendi, insân-ı kâmilin temel vasıflarından birinin de ölmeden önce ölmek sırrına ulaşmak yani ancak hakîkî ölüm gelmeden mecâzî ölüme tecrübe etmek olduğunu belirterek şiirini sonlandırmıştır.

Sonuç

İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi, çalışmaya konu olan kısa ama derinlikli şiirinde öncelikle Hak'tan, dinin özünü teşkil eden Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîflerin (şeriatın) bilgisini talep etmiştir. Bu adımıyla o, Hakk'a vâsıl olma yolculuğunun temelinde şeriat hassasiyetinin bulunduğunu göstermiştir. Bu bağlamda abdest ve namaz gibi iki özel ibâdetle dikkat çeken İsmail Efendi, bu ibâdetler özelinde ibâdet kalitesinin yükselmesi için riâyet

edilmesi gereken zâhir şartları, hemen ardından da bâtın ilkeleri zikrederek tarîkat yolunun amacını dillendirmiştir. Şiirin ilerleyen noktalarında İsmail Efendi'nin kişinin nefsinin tanıyarak Hakk'ı tanımak için gereken ilk adımı atacağını bu işleyişle mârifet sırrına ulaşarak Hakk'a lâyıkiyle kul olmak için dur durak bilmeksizin şuurlu bir kulluğun içerisinde kendisini bulacağını belirterek mârifet nurunun gönülde parlamasının kazanımlarını sıralamıştır. Hakk'ın en büyük nimetleri olan O'nun Cemâl'ini seyredirmek ve O'nun lütfedeceği kemâl ile bezenmek lütuflarını kazanmak için hakikat deryasından inciler toplamak gerektiğini "Topraktaki sırrın nedir bilelim/Hâk içre cevâhir bulanlardan et." duâsı ile dillendirmiştir. "Nefsini bilen Rabb'ini bilir." ve "Ölmeden önce ölünüz." gibi veciz sözlerle görüşlerini destekleyen İsmail Efendi'nin bu sıraladığı sistemle mü'min için ideal hedef olarak öngördüğü "insân-ı kâmil" mertebesinin sınırlarını çizdiği anlaşılmaktadır. Ona göre insân-ı kâmil, Hakk'ın lütfu ile şeriat, tarîkat, mârifet ve hakikat deryalarını aşarak Hakk'a vâsıl olan, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in makamı olan "kulluk/abdiyyet"e ulaşan ve gönüllü Hakk'ın tecellîleri ile dolup varlık iddiasını Hakk'ın varlığında yok eden kimsedir. İsmail Efendi'nin bu şiirinde tarif ettiği insân-ı kâmil, İbnü'l-Arabî'nin (öl. 638/1240) Fusûsu'l-Hikem adlı eserinde detaylı bir şekilde dile getirdiği Hz. Peygamber (s.a.v.)'in kademi üzere Hakk'a vâsıl olan insân-ı kâmil düşüncesini hatırlatmaktadır. Netice itibarıyla belirtmek gerekirse İsmail Efendi'nin düşüncelerini temellendirirken kullandığı âyet-i kerîmeler, kelâm-ı kibâr olarak naklettiği veriler, zâhir-bâtın, tecellî, gönlü saflaştırmak, nefsin tasallutundan kurtulmak ve kâmil insan olmak için gerekli gördüğü diğer şartlarla da İbnü'l-Arabî'nin izini süren bir sûfî olduğu anlaşılmaktadır.

Dipnot

* Dr. FâtiH ÇINAR, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. Yazının geniş dipnotlarını web sitemizin makaleler bölümünde bulabilirsiniz.

Kül Gider Gelir

Karabulutları tutunca ağrı,
Başlar bir sađanak sel gider gelir.
Sevdalı suların yarılır bağrı,
Uzak kıyılara sal gider gelir.

Üstünde toprağın altında göğün,
Aldırma biriksin dert yığın yığın.
Meseldir, aşılmaz denilen dağın,
Üstünden bir cılga yol gider gelir.

Daha erişmeden onbeş yaşına,
Kavak yeli değmedi mi başına?
Rüzgâr böyle deli esmez boşuna,
Kucađında bir bağ gül gider gelir.

Baygın renkler döner bir gün sarıya,
Ateş düşer büyüttüğün koruya.
Bu vadide ne kalır ki geriye,
Akıbet bir avuç kül gider gelir.

Satılmış ŞEN

Kore'de Destanlar Yazan Kahraman Mehmetçik-II

Kore'deki Türk Tugayı, moral ve mâneviyatını diri tutmak için olağanüstü gayret gösteriyordu. Özellikle General Tahsin Yazıcı'nın çabaları takdire değerdi. General Yazıcı, millî ve mânevî değerlere büyük önem veriyor ve ön plânda tutuyordu. Generalin, düşmanla girilen çok çetin ve yıpratıcı savaşlarda ezan okutması ve tekbirler getirtmesi dikkat çekiciydi. Cuma ve Bayram namazlarını, Tugay İmamı Yüzbaşı Muhsin Örtülü'nün arkasında subay ve askerlerle birlikte kılmaya ayrı bir özen göstermişti. Zaten Mehmetçik, yoğun geçen çarpışmalara rağmen mümkün olduğunca beş vakit namazını aksatmamaya, duâ ve ibâdetini ihmâl etmemeye gayret ediyordu. Askerlerimiz, Kore'ye gelişte, gemide geçen 23 günlük yolculuk esnasında bile ibâdetinde kusur etmemiş, mescit hâline getirilen bir mekânda cemaatle namaz kılmışlardı.

Kore'de İlk Bayram Namazı

Tugayımız, Kore'deki ilk bayramını ve bayram namazını 6 Temmuz 1951'de kılmıştı. Bayram namazına nöbetçiler dışındaki bütün tugay katılmıştı. Mehmetçik, sabah namazından önce abdestini almış ve namaz kılınacak yere büyük bir huşû içerisinde toplanıp saf tutmuştu. General Tahsin Yazıcı'nın, çarpışmaların tam orta yerinde kılınan ilk bayram namazıyla ilgili izlenimleri gerçekten çok çarpıcıdır:

Tugay için ulvî bir sabahı. Dini zayıf olanların bile gözlerini, kalplerini Allah'ın büyüklüğü, dinin kudreti ve sevgisiyle doldurutan; imansızları, yalnız muhteşem dekoruyla imana getirmeye yeten bir sabahı o. Şafak sökerken herkes kalkmış, bir hazırlık yolundaydı. Taarruz günleri, ekseriyetle o zamanda hazırlığa başlanırdı. Sessizliğe dikkat edilmesine rağmen şurada burada silah, teçhizat şakırtıları işitilirdi. Bazı asabî ve haşin hareketlere rastlanır, yüzler sertleşip gerilirdi. Ötede beride bazı erlerin helâlleştikleri görülürdü. O sabahki hazırlık, Allah'ın huzuruna çıkış hazırlığıydı. Ne silah şakırtısı, ne asabî ve haşin hareket, ne gergin yüz, hiçbirisi yoktu. Bunların yerini saygılı bir sükût, sakin hareketler, nurlanmış yüzler almış olarak herkes imaniyle baş başa hazırlanıyordu. Günah ol-

"Kahraman Mehmetçikler, çatışmalardan fırsat buldukça ellerine kâğıt, kalem alıp ailelerine ve sevdiklerine hasret yüklü mektuplar yazmayı dahi maletmiyorlardı."

masın korkusuyla az ve ciddî sözler kullanılıyordu. Subaşlarında abdestler alınıyor, herkes ilk duâsını yaparak namazgâha gelmek üzere toplanıyordu. Geri bölgede olduğumuz hâlde tam emniyet yoktu. Etrafta çete faaliyetleri oluyordu. Altı yedi bin kişinin oluşturacağı geniş ve derin namaz saflarını emniyete almak, çepeçevre nöbetçiler kordonuyla çevirmek lüzumu görülmüş, buna göre tertibat alınmıştı. Hava silahları mürettebatı, silah başı etmişler, havayı dinleme ve gözetleme hâlinde idiler.

O kadar insanın, kendisine tam bir iman ve ihlâsla ibâdete hazırlandığını gören büyük Allah, kulları tarafından alınan emniyet tertibatını kuvvetlendirmek için ilâhî bir emniyet tertibi lütfunu esirgememiş, bu sûretle azametini bizleri bir kere daha şahâdet ettirmişti. Temmuz ayı olmasına rağmen namazdan önceki saatlerde, namaz zamanında, namazı müteakip bayramlaşma ve dağılma zamanında ortalığı öyle bir kalın sis tabakası sarmıştı ki, ne havadan ne karadan yabancı, hain gözlerin yakından bile bir şey görmelerine imkân kalmamıştı. Nihayet namaz vakti gelmiş, saflar ayaklanmış, hocanın "Allahu ekber!" nidasıyla eller bağlanarak Allah'ın huzuruna geçilmişti. Namaz diğer bir hocamızın güçlü duâsıyla sona erdi. Duânın sonunda kısa bir konuşmayla bayramlaşma başladı. Erlerin subaylarıyla, birbirleriyle güler güz ve gözlerindeki derin mânâlarla kucaklaşmaları gönülleri okşuyor, dolduruyor, gözleri yaşartıyordu. Sonra birlikler yavaş yavaş yerlerine yollandılar. Kalın sis devam ediyordu. Havanın o gün kapalı geçeceği hissini ve öğleden sonraki merasimin belki de yağmurlu olacağı endişesini veriyordu. Aradan çok geçmeden sis hafifledi. Âdetâ güneş de Allah adına o aslan evlatlarını kutsuyordu.

Radyodan Dinlenen Süleymaniye Mevlidi

Cephede çarpışan Mehmetçik'i mânevî ve psikolojik bakımdan kuvvetlendirmesi düşüncesiy-le, hemen her gün belli saatlerde Ankara ya da İstanbul'dan yarım saat veya bir saatlik radyo yayımları yapıyordu. İleri hatlardaki mevzilerde mücâdele veren Mehmetçiklere kadar ulaştırılan bu programlarda daha çok dinî ve millî konulara yer veriliyordu. Bu anlamda 10 Aralık 1950'de İstanbul Süleymaniye Camii'nde öğle namazının arkasından, Kore şehitlerinin rûhlarına ithâfen yapılan Mevlid-i Şerif programı oldukça anlamlı olmuş ve büyük bir yankı meydana getirmişti. Yaklaşık 70 bin mü'minin iştirak ettiği mevlit merasimi ilk defa radyodan canlı olarak yayımlanmış ve aynı anda binlerce kilometre uzaklıktaki Mehmetçik'e de ateş hattında dinleme imkânı sunulmuştu. Program, erinden generaline bütün askerlerimizi derinden etkilemiş, hissiyat ve mâneviyatlarını galeyana getirmişti. General Tahsin Yazıcı, merasimle ilgili duygularını sığağı sığağına, mevlidi tertipleyen Türkiye Anıtlar Derneği İstanbul Şubesi'ne gönderdiği mektubunda şöyle dile getirecekti:

"Müslüman Türk rûhumuzun coşkun fazilet kaynağında kaynaşan ulvî duygularımızın hareketiyle, gayret ve fedakârlıklarla, 10 Aralık 1950 tarihinde İstanbul'un Süleymaniye Camii'nde ter-

tip edilen muhteşem mevlidin muhtelif tablolarını içine alan çok değerli albümü bana göndermekteki lütufkârlığınızdan dolayı sizlere teşekkürlerimi sunarım. O mevlidin ihtişamlı tablolarını Kore'de iken, bir sahra sinemasının perdesinde huşû ile aynı zamanda mânevî zevkle görmüş, kendimde ölçü olarak bunun millettaşlarımız ve o zaman Kore'deki evlatlarımız üzerinde yarattığı mânevî heyecan ve tesirin büyüklüğünü düşünerek ve görerek tertiple-yenlerini tanımadığımdan, duyduğum sevgi, tebrik, şükran hislerim içimde saklı kalmış idi. Bu defa o mevlidin fedakâr şube idarecileri, sizleri tanıma-makla içimde saklı kalan o duygularımı geç dahi olsa huzurunuzla arz etmekle taze bir sevinç ve zevk duyuyorum. Büyük duygularınızın tercümanı olan o hayırlı teşebbüsünüzün yarattığı tesirlerle, Kore Harekâtı başarılarında sizlerin de büyük bir şeref hislerinizin bulunduğunu samîmî bir ifadeyle bildirmekten ayrı bir zevk alıyorum. Sizleri, faziletinizle tanımaktan duyduğum memnuniyetimi hürmetle-rimle birleştirerek sunar, çok sağ olun derim."

Kore'den Yazılan Hasret Mektupları

Kore Savaşı'nın sonuna yaklaşmıştı. Fakat yine de çetin çatışmaların ardı arkası kesilmiyordu. Mayıs 1953'de düşman kuvvetlerinin Küçük Wegas'a on misli kuvvetle yaptıkları hücumlar, Kore'deki Türk Tugay'ının kahramanca mücâdelesi ve direni-

şı neticesinde durdurulmuş ve her defasında geri püskürtülmüştü. Ama düşman çok inatçıydı; saldırılardan ve son çırpınışlarından kolay vazgeçeceği benzemiyordu. Kahraman Mehmetçikler, çatışmalardan fırsat buldukça ellerine kâğıt, kalem alıp ailelerine ve sevdiklerine hasret yüklü mektuplar yazmayı da ihmal etmiyorlardı. Türk Tugay'ında görevli Yüzbaşı M. Tarcan'ın anılarında, kısa dinlenme anlarında bile bölüğündeki askerlerin moral ve motivasyonlarını kontrol etmek amacıyla teftişe çıktığında Mehmetçikleri sık sık mektup yazarken gördüğünü ifade etmişti.

Bir defasında merak edip askerlerin mektuplarında neler yazdığını öğrenmek istemişti. Askerlerden birisini yanına çağırarak, bir sakıncası yoksa mektubuna göz gezdirmek istediğini bildirdi. Mehmetçik, biraz utansa da annesine yazdığı aşağıdaki hasret yüklü mektubu, komutanına uzattı. İsmi zikredilmeyen asker, mektubunda duygularını şöyle sözcüklere dökmüştü:

"Sevgili Anacığım,

Bu mektubu sana konaklamakta olduğumuz Wegas denilen tepenin yakınlarından yazıyorum. Biraz sonra bütün bölük oraya hareket edeceğiz. Bir süredir beklemedeydik. Şimdi süngülerimiz iyice bilemiş, silahlarımız yağlanmış bekliyoruz. Ama sakın merak etme, cephe burası. Allah yazmaya görsün. Gerideyim diye sevinirken, bir bakarsın bir gülle gelir, alır götürür. Yüce Allah şimdiye kadar bizden yarımını esirgemedi. Şimdiden sonra da bizimle beraber olacağı muhakkak. Allah'ın izniyle bu kavgaya alınımız açık gireceğiz ve kazanacağız. Hareket edeceğiz galiba, bir hafta sonra yine yazarım. Şubeden kara kâğıt gelirse sakın üzülme, ağılama anam. Şehit anasıyım diye göğsün kabarsın. Hayır duâlarını benden esirgeme anam. Geçenlerde radyo ile sana selâm göndermiştim. Muhtarın radyosundan dinlemişsindir inşallah. Şimdilik Allahaismarladık, ellerinden öper, soranlara selâm ederim."

Yüzbaşı M. Tarcan, diğer bir Mehmetçik'in mektubunu biraz gözleri yaşlı ve mahzûn bir şekilde katladığına şahit oldu. Askerin adı Osman'dı. Mektubu, gelecek harman zamanında evlenmeyi arzu

ettiği, köyündeki yavuklusuna yazmıştı. Komutan, onun da iznini alarak, biraz da içi burkularak mektubunu okudu. Osman, sanki birkaç saat sonra şehitlik mertebesine erişeceğini hissetmişçesine, yavuklusuna veda ederek helâllik dilemişti. Ona karşı su gibi berrak hislerini, hasret ve teselli cümleleriyle dolu şu hazin satırları gözyaşlarına bulayarak kaleme almıştı:

"Kız Fadime'm,

Her seferinde olduğu gibi mektubumu alır almaz köyün koruluğuna çekilerek, bu defa da pınarın başında hem okuyup hem de gizli gizli ağlayayım deme. Yüreğini ferah tut. İnşallah iki aya kalmayacak, vapura binip memlekete döneceğim.

İşte yine o Wegas denilen tepeye bu akşam gidiyoruz. Bu seferki savaş daha da kızışacağı benziyor. Bölüğümüz yaman mı yaman. Bütün uşağı Anadolu köylerinden. Diğer bölüklerdeki arkadaşlar bizim bölüğe Tugay'ın Yıldızı adını verdiler. Fadime'm, benim için meraklanma. Hamdolsun sıhhatteyim. Bu gece, Ramazan'ın birinci gecesi, savaşa tutuştuğumuz Wegas'a gidiyoruz. Ama bu gidiş, başka gidişe benzemiyor. Hepimiz arkadaşlarla helâlleştik. Ne olur, ne olmaz Fadime'm. Eğer şehit olursam, köyedeki uşaklardan gönlün kimi isterse ona var. Başına telleri taktığın gün, köyün koruluğunda dertli pınarın başına git, senden ayrıldığı zamanki o ağacın gölgesine otur. Benim rûhumun sesini, pınarın olduğundan yere dökülen suyun şırıltısıyla rüzgârlı kavak ağaçlarının kımıldattığı yapraklarının fısıltısı arasında duyacaksın. Ondan sonra bir daha oraya gelme.

Haydi Allahaismarladık. Hakkını helâl et. Senin de hakkın helâl olsun. Ağılama Fadime'm, harman zamanı Allah sağlık verirse köyde olacağım."

Kaynakça:

Tahsin Yazıcı, Kore Birinci Türk Tugay'ında Hatıralarım, İstanbul, 1963.

Kore'de Türk Askeri, Hazırlayan: Genelkurmay Askeri tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

Mim Kemal Öke, Unutulan Savaşın Kronolojisi Kore, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1990.

Tevâzû: İnsan Toprağını İşlemek

“Tevâzû, muhâtabının seviyesine göre davranma, mütekebbir, bencil ve hodbin olmama, diyalog içinde olduğu kişi veya gruba değer verme, onları anlama ve önemseme gibi anlamlara gelir. Yerli yerince yapılırsa, nice kapılar açan bir iksirdir tevâzû.”

Bugünlerde kızlarımı düşünerek, bize ait olan kavramları onlara yeniden tanıtmak ve öğretmek, onlarla dertleşmek, hâlleşmek ve tecrübelerimi paylaşmak sadedinde mektuplar yazıyorum. Tıpkı oğlumu düşünerek yazdığım gibi... İşte o mektuplardan birini, Ramazan'ın bize kazandırdığı temel değerlerden biri olan "tevâzû" etrafında kaleme aldığım mektubu okuyucularıyla paylaşmak isterim. Umarım berekete vesile olur. Buyurun...

Sevgili kızım;

Unutulmaya terkedilen ve yanlış anlaşılan kavramlardan birisi tevâzûdur. Bu kavram, bizi "insan" yapan temel değerlerdendir; ancak mânâsını müdrik olamayanlar, sözlükte ifade edildiği gibi "alçak gönüllülük" tâbiriyle bu kavramı anlamaya çalıştılar. Tâbirin içindeki "alçak" kelimesi, ihsas ettirdiği farklı anlamlarıyla muhâtabın zihninde tevâzû kavramının anlamını daralttı; genç kuşakların zihninde "özgüven eksikliği" ve "ezik davranış" olarak kaldı. Oysa kızım tevâzû, içinde özgüveni ve vakarı barındıran bir kavramdır.

Ne demek istiyorum? Şunu ifade etmek istiyorum güzel kızım; unutilan bir ahlâkî değer ve anlamı daraltılan bir kavram olarak tevâzû, etimolojik olarak "bir şeyi yerli yerine koymak" anlamında Arapça veda'a fiilinden türemiş; tefâ'ül bâbında karşılıklı davranış ifade eden bir mânâ kazanarak, insanın muhâtabının seviyesine göre davranmak şeklinde bir mânâ kazanmıştır. Açıklamam biraz ağır mı geldi? Şöyle söyleyeyim kızım, tevâzû muhâtabının anlayacağı dilde konuşmak, onun idrakine göre davranmaktır. Herkesin anlayışı, ekonomik ve sosyal statüsü farklıdır... Yaratılıştan gelen, sonradan kazanılan farklılıklar var. Bu farklılıklarla her insan "biricik" ve "özeldir". İşte sevgili kızım, gerçek anlamda tevâzû insanların biricikliğinin ve özelliğinin ayırımına varmaktır. Sen biriciksin, çok özelsin; ama o da biricik ve o da çok özel...

Ben bu kavramın "alçak gönüllülük" olarak tercüme edilmesinden kaynaklanan bir anlam

"Tevâzû samîmîyetle buluştuğunda çok kıymetli bir cevhere dönüşür, gönüller fethedersin. Fakat gösterişe dayalı mütevâzılıklar ise, kelimenin tam anlamıyla kibirdir ve seni alçaltır."

daralmasına sahip olduğu kanaatindeyim; alçak kelimesi, evvelce de dediğim gibi özgüven eksikliği ve ezik davranış, dolayısıyla da bazılarının "enayilik" olarak tarif ettikleri bir duruma indirgenmiştir... Hayır, tevâzû insanı enayilik derecesine indirmez. Elbette kelimenin ihtivâ ettiği mânâyı idrak edemeyen bazı âcizlerin davranışları, eziklik ve enayilik gibi insanı zelil duruma bırakan kavramları ihsas ettirebilir. Kimileri de

tevâzû sahiplerinin hâlini idrakten yoksun oldukları için öyle lanse edebilirler... Ne olursa olsun, tevâzû, muhâtabının seviyesine göre davranma, mütekebbir, bencil ve hodbin olmama, diyalog içinde olduğu kişi veya gruba değer verme, onları anlama ve önemseme gibi anlamlara gelir. Yerli yerince yapılırsa, nice kapılar açan bir iksirdir tevâzû... Yerli yerince.

Sevgili kızım, bazıları da öyle aşırıya kaçır ki... Sûretâ tevâzû hâlinde, ama hakîkatte her sözün-

de ve her davranışında kibir, bencillik ve hodbinlik akan insanlar görürsün. Bu durumda olanlar için tevâzû, sözlüklerdeki gibi, "alçak"lıktır; alçaldıkça alçalır. Burada asıl mesele nedir bilir misin? Samîmî olmaktır; samîmî davranmak, samîmî konuşmak... Tevâzû samîmîyetle buluştuğunda çok kıymetli bir cevhere dönüşür, gönüller fettedersin. Fakat gösterişe dayalı mütevâzılıklar ise, kelimenin tam anlamıyla kibirdir ve seni alçaltır. Demem o ki kızım, tıpkı yemeğin içine koyduğumuz tuz gibi, sınırı (miktarı) çok iyi ayar-

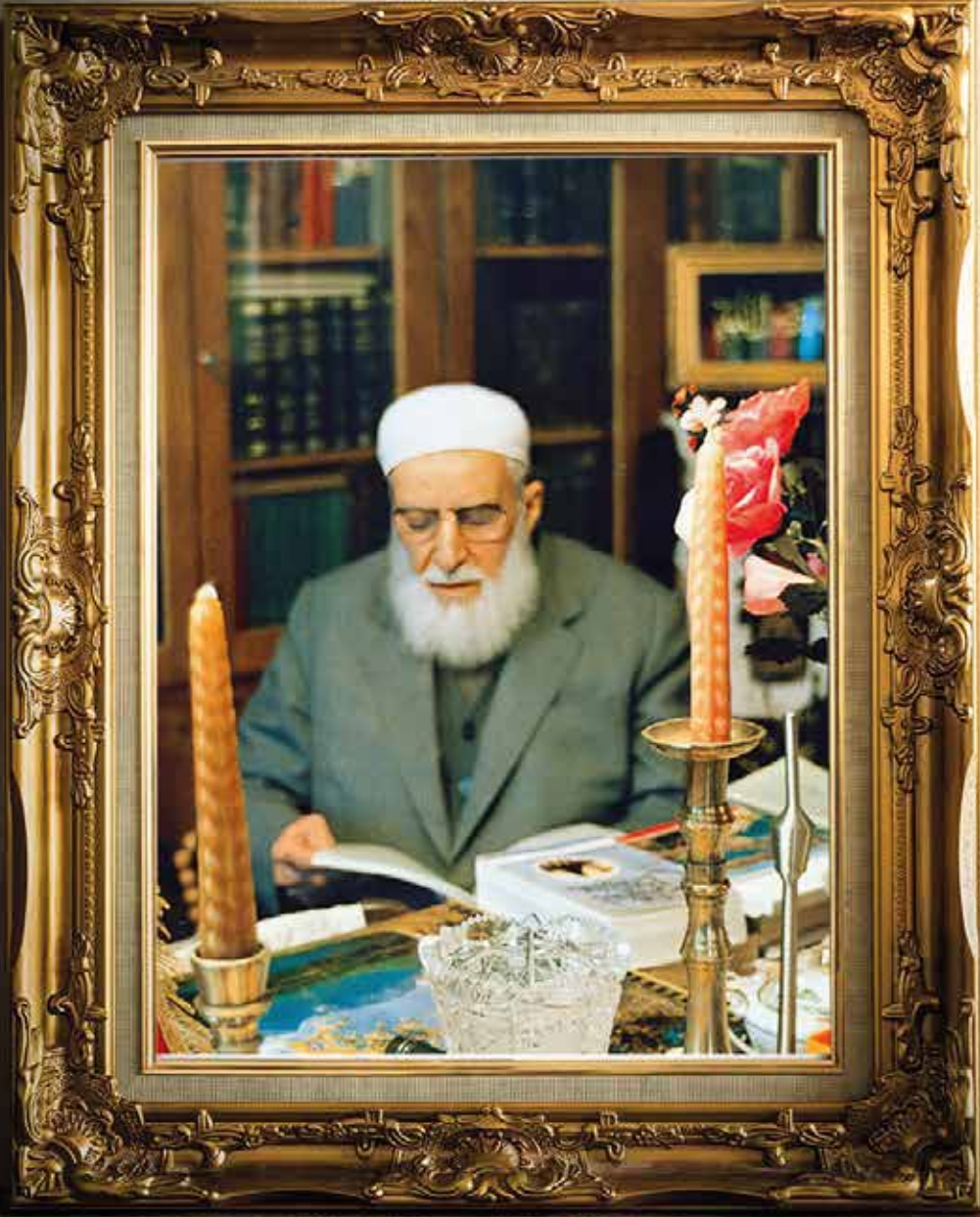
lanması gereken bir mânevî hâldir tevâzû ne çok ne az... Kıvamında kullanmalı tuzu. Tevâzû sahibine bizim kültürümüzde mütevâzî denilmiştir... Mütevâzî insan, tevâzû sahibi, yerli yerince davranan, kibirlenmeyen, alçalmayan, vakarını koruyan insandır. Şu hadiseyi anlamak için çok uğraştım... Anladım mı? Doğrusu bilemiyorum, ama vakarla tevâzû'nun nasıl iç içe olduğuna işaret eden hadise, ufkumuz olan Hz. Peygamber (s.a.v.)'den intikal eden bir hadis-i şeriftir. Rivâyete göre, huzura bir adam gelir... Hz. Peygamber (s.a.v.)'in huzuruna çıkan bu adamcağız, korkudan titremekte, çekinmektedir. Bu hâli görünce Peygamber Efendimiz, "Sakin ol!" buyurur; "Sakin ol, ben bir kral değil, Kureyş'ten kuru et yiyen bir kadının oğluyum!" "Kuru et yiyen bir kadının oğlu..." Huzura çıkan kişinin sosyo-kültürel durumuna vâkıf değiliz; ama belli ki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in huzuruna çıkmayı kralların huzuruna çıkmak gibi anlamış, teşrîfât beklemiş ve o makamın mehabetiyle titremiş, çekinmiş. Hz. Peygamber (s.a.v.), onu varlığın saf hâliyle, bir ananın oğlu olma durumuyla kavıyor, ta başa gidiyor, içinden geldiği aileye ve anneye vurgu yaparak onu rahatlatıyor. Bu demektir ki kızım, tevâzû, kim ne olursa olsun, hangi makamda ve mevkide bulunursa bulunsun, hangi ekonomik güce sahip olursa olsun, hangi hünerin ve sanatın mucidi olursa olsun, o ilk hâle, "varlığın saf hâli" dediğim bir ananın evlâdı olma durumuna muvafık bir şekilde ona yaklaşmaktır. Korkmayacaksın, ama muhâtabının mevkî ve makamını da dikkate alarak, makamın mehabetine uygun olarak, onun vakarını da koruyarak bir "ana evlâdı" olarak onunla iletişime geçeceksin... İşte tevâzû budur. Birilerinin anladığı gibi eziklik ve enayilik değil, insan vakarını ve onurunu koruyarak sohbet edebilmektir.

Evet, tevâzû ile kullandığım vakar ve vakûr kavramlarını sorabilirsin... Bu kavramlar etrafında sana ayrı bir mektup yazmayı isterdim; ama işaret edilecek öylesine çok konu var ki... Kısaca izah edeyim. Vakar, ağırbaşlı olmak demektir. Vakûr ise kişinin sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan sahip olduğu itibarı korumasını bilendir.

Kişinin mevkî ve makamına göre davranması... Tevâzû, mütevâzî, vakar ve vakur kavramlarını birlikte düşünmek lâzım. Çünkü tevâzû, eğer sınırı bilinmez ise, insanı zillet ve meskenete düşürür; herkesin maskarası, önemsiz gördüğü, ezik kişiliğe sebebiyet verir. Tevâzûda sınırı koruyan vakardır; yerini, yurdunu bilecek, muhâtabını tanıyacak ve ona anladığı dilden konuşacaksın. Bu bakımdan mütekebbire, kendini olduğundan çok yukarıda gören veya göstermeye çalışana karşı tevâzû, onun benlik duvarlarını yıkacak şekilde vakarlı davranmaktır. Bilmem anlatabildim mi? Sevgili kızım, tevâzû vakarla birleşince, kişiye lâyıkiyle muamele edersin. Güzel kızım, bu bahiste söz uzar gider... Sana en azından bu vesileyle bizim ahlâkî değerlerimize ait ve erdemli kişiliğimizi inşa eden bazı kavramları hatırlatma imkânım oldu. Ama son olarak bu bahiste benim çokça sevdiğim bir beyti de hediye etmek isterim... Ne demişti şair? Adını bilemediğimiz şair şu beyti söylemişti:

*Mazhar-ı feyz olamaz düşmeyicek hâke nebât
Mütevâzî olanı rahmet-i rahmân büyütür.*

Evet, tohum, toprağa düşmeseydi, berekete vesile olamazdı... Gıdamızın, gözümüzün ve gönlümüzün zenginliği olan âlem yeşilliğe, meyveye, sebzeye, buğdaya kavuşamazdık. Tohum tevâzû'nun sembolü olan toprakla buluştu, hayat kaynağımız olan yeryüzü bereketini saçtı. Sen de kızım, tohum olmayı bil; sözünle, sohbetinle, işinle ve gücünle insan toprağını mayala. Velhâsıl tevâzû, insan toprağını samîmî bir şekilde işlemek, onu verimli hâle getirmek için çaba sarf etmektir. Baki selâm ve muhabbetlerimle sevgili kızım.

Hulûsi Efendi'nin "Nasîhat" Şiirinde
**Nefsine Uyup Gönül
Kırmadan, Gönül Yapmak**

Lügatler, “gönül” kelimesini “dil” kelimesiyle birlikte kullanır ve bu terimler genellikle yürek veya kalp anlamında kullanılır. Ancak, yürek, bedene nispeten olan bir et parçasıdır, genellikle göğsün sol tarafında bulunur. Gönül ise mânevî bir boyuttur. Gönül ile yürek arasındaki farklar açıktır: Yürek, fiziksel yapıdaki bir organdır, ancak gönül, mânevî anlamda derinlik ve anlayışa işaret eder. İnsanın akıl üstü bilgilere ulaşma yeteneği veya bu tür bilgilerin insanda doğuşu; dünya nimetleri ve geçici arzuların ötesine geçen sūfî kişilerde Allah’ın tecellisi ve ilgili bilgilerin kaynağıdır. Gönül, insan için kâinatın yaratılış sırrını içinde barındıran bir ilâhî armağandır. Kâinatın yaratılış amacı sevgidir, sevginin filizlendiği yer ise gönüldür. Gönül gayet aziz tutan Osman Hulûsi Efendi (k.s.) bir beytinde şöyle buyurur:

*Nefsine yan çıkıp da Kâ'be'yi yıksan dahi
İncitme gönül yıkma ger uslu ger deli ol*

(Nefsine uyararak, nefsin için Kâbe'yi yıksan bile, akıllı veya deli tavırlarıyla kendine hâkim ol, sakın ola ki gönül incitme, gönül yıkma. Bu, Kâbe'yi yıkmaktan tehlikelidir.)

Tasavvuf edebiyatı, gönül ve gönül temizliği üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda, 20. yüzyılın önemli tasavvufî şairlerinden biri olan Hulûsi Efendi’nin şiirleri, zengin hayal gücü ve düşünce yoğunluğu ile gönül kavramını hissetmemize ve anlamamıza yardımcı olur. Hulûsi Efendi’nin şiirlerinde gönle büyük bir yer ayrılmıştır. Gönül, tekâmülün ve mânevî yükselişin gerçekleşebileceği bir mertebedir. Bir inci gibi, gönül, mânânın sûretine sahip, mânâ incisinin ta kendisidir. Yani gönül, mânevî bir mekândır ve içinde kâinatın yaratılış sırrı gizlidir. Bu nedenle, gönül, bir bilgi hazinesi, ilâhî bir bilgi madenidir. Allah’ı esma ve sıfatıyla tanımak, yani mârifetullah, gönül vasıtasıyla gerçekleşir. Bu bilgi, kalpte saklanan birlik incisidir. Bu yolla, Müslüman, birliğe ulaşır. Dolayısıyla, gönül aynı zamanda birlik sırrının saklandığı bir mekândır. Gönül için kullanılan başka bir isim ya da nitelik “Kâ’betu’llah”tır.

“Allah, mekândan münezzehtir, kâinata sığmaz, ancak mü’minin kalbinde yer alır. Bu nedenle, gönül, Allah’ın evi olarak kabul edilir. Gönül Beytullah olduğunda, Allah ona nazar eder, onu aydınlatır, ilâhî bilgilere âşina kılar.”

Allah, mekândan münezzehtir, kâinata sığmaz, ancak mü’minin kalbinde yer alır. Bu nedenle, gönül, Allah’ın evi olarak kabul edilir. Gönül Beytullah olduğunda, Allah ona nazar eder, onu aydınlatır, ilâhî bilgilere âşina kılar. Allah’ın gönle tecellisi, gönülün maddî arzularından arınmasına bağlıdır. Gönül için mesafe, zaman ve mekân kavramları geçersizdir. Gönül, ilâhî bir bakış

noktasıdır ve sadece Allah'a aittir. Başka sevgiler gönülde yer bulursa, yaratılışın sırrına aykırı olur. Çünkü gönül, Allah'ın evi olduğundan, onu yıkmak büyük bir günah olur. İnsanın kalbi yani gönlü; Allah'ın gözlediği kutsal bir yerdir. Bu nedenle onu incitmek büyük bir hatadır. Hz. Mevlâna'nın dediği gibi, eğer basîret sahibiysen, kalp Kâbe'sini tavaf et. Topraktan yapılmış olan Kâbe'nin gerçek manası kalptir. Unutma ki eğer Allah'ın gözettiği bir kalbi incitirsen, onu kırarsan, Kâbe'ye yaya olarak gitmen bile kalbi incitmenin günahını telâfi edemez.

Hulûsi Efendi'nin gönlü, merhamet dolu bulutlar gibi, değerli inci ve mercanlarla dolu bir gül bahçesidir. İlâhî ilhamlar, onun gönül çoğrafyasına ansızın doğan şiirlerle doldurmuş, bazen sohbet ortamlarında, bazen seher vaktinde, bazen de hiç beklenmedik bir anda gelmiştir. Hulûsi Efendi, tasavvufî düşünceleriyle gönülleri daima etkilemiş, onlara hizmet etmiş yüce bir şahsiyettir. Ona göre, gönül; aşkın kaynağı, mânevî ilhamların ve duyguların zuhûr ettiği yerdir. Allah'ın sırlarının yansıdığı aynadır. Samîmî bir kalp, sahibini Allah'ı her an kalbinde

zikretmeye ve O'na tam bir imanla yönelmeye teşvik eder, mânevî güç ve destek sağlar. Tüm bunların özü, insanın Hakk'ın huzuruna samîmî bir şekilde ulaşmasıdır. Hulûsi Efendi, bu ebedî sevgiyle dolu gönül aynasında, Allah'ın yaratıklarına sevgiyle bakmış ve insanlara hizmeti, Hakk'a hizmet olarak görmüştür. İnsanlığa şefkat ve yardım konusunda Hz. Peygamber (s.a.v.)'i örnek alarak, O'nun yolunu takip etmiştir. Allah'ın ve Peygamber (s.a.v.)'in rızasını kazanmak için, insana ve çevreye karşı duyarlı olmuş, gösterdiği hassasiyetle samîmîyetini hayatının her alanına yaymıştır. Hayatı incelendiğinde, insanlar arası ilişkilere büyük önem verdiği ve bu konularda son derece hassas olduğu görülmüştür. İhlâs ve samîmîyetin bir yansıması olarak, insanlara yardımsever ve hoşgörülü bir şekilde yaklaşmış, içinde bulunduğu topluma güven verici bir atmosfer sunmuş ve gönüllerde barışı sağlamıştır.

Dipnot

*Prof. Dr. Oğuzhan AYDIN, Ankara Gazi Üniversitesi

Gidenlerin Ardından

Sanki ukbâ meclisinden çağrı gelmiş herkese
Hep giderler hiç tereddüt etmeden hem bû sese

Dâvet Allah'tan gelen bir emr-i mutlak âkıbet
Dalmış olmak fayda etmez cümle zevk û enfese

Cân verirken çok azâblar vermesin âh Rabb'imiz
Kendi yerleştirdi zîrâ cânımız ten mahbese

Aldığından verdiği râzıyız hep dâimâ
Kadr ü kıymet yoktur ammâ kâinât bir medrese

Bizden evvel cân verenler söndürüp tüm âteşi
Rabb'imizden yer ayırtsın ismi cennet adrese

Tek ümîdim rahmetindir son nefesten önce âh
Çare yoktur gitmemekten başka Kâfî gel dese

Ekrem KAFTAN

Yâre Yâdigâr

“İsmail Hakkı Efendi'nin tek eseri olan mevlidin bahir sonlarında Arapça manzûm salâvat ifadeleri ve bahir aralarında Arapça na't-ı şerifler yer almaktadır. Her bahirde 11'li hece ölçüsü kullanılmakla beraber kafiye ve redifler farklıdır.”

1872 yılında Sivas'ta dünyaya gelen İhramcîzâde İsmail Hakkı Efendi, Çifte Minareli Medrese'de eğitim aldıktan sonra askerî rüşdiyeyi bitirmiştir. Şifâiyye Medresesi'nde tahsilini tamamlamış, çeşitli kurumlarda memur olarak çalışmıştır. Tokatlı Nakşebendî-Hâlidî şeyhi Mustafa Hâkî Efendi'ye intisap eden İsmail Hakkı Efendi, şeyhinin vefâtının ardından Mustafa Takî Efendi'nin riyâsetinde seyr u sülûkunu tamamladıktan sonra 1925 yılında postnişin olmuştur. Sivas'ta eğitim kurumları, mescid ve tekkelerin yapımı ve îtmârında aktif rol alan İsmail Hakkı Efendi, 2 Ağustos 1969 tarihinde vefât etmiş, na'şî Ulu Cami hazîresine defnedilmiştir.¹

Şairliği ile pek bilinmeyen İsmail Hakkı Efendi rüyasında gördüğü güzel yüzlü bir zâtın işaretleriyle bir mevlid kaleme almış ve adını Yâre Yâdigâr olarak belirlemiştir.² 175 beyitten oluşan ve İsmail Hakkı Efendi'nin tek eseri olan mevlidin bahir sonlarında Arapça manzum salâvat ifadeleri ve bahir aralarında Arapça na't-ı şerifler yer almaktadır. Her bahirde 11'li hece ölçüsü kullanılmakla beraber kâfiye ve redifler farklıdır. Mevlidin sonunda duâ içerikli beyitler ve bir kasîde bulunmaktadır. Bu mevlid-i şeriften seçilen bazı beyitler kısa açıklamalarla yazımıza konu edilecektir.

*Hem o Nebî-i âhir zamâne
Ümmetlik ile verdin nişâne*

(Ey Allah'ım! Bize alâmet olarak, âhir zaman Peygamberine ümmet olmayı verdin.)

Elhamdülillah elhamdülillah/Sen ekrem ettin bizleri eh Şâh beyitinin ardından gelen bu dize-
de İsmail Hakkı Efendi, gizli bir nidâ ile Cenâb-ı Allah'a seslenmekte ve insanoğlunun diğer yaratılmışlardan üstünlüğüne işaret eden ayetteki tekrîmden³ ilham alarak daha özel bir üstünlüğe atıf yapmaktadır. Buna göre nasıl ki yaratılmışlar içerisinde insanoğlu Allahu Teâlâ'nın emir ve yasaklarına muhâtap olmakla diğerlerinden ay-

“İsmail Hakkı Efendi, gizli bir nida ile Cenâb-ı Allah'a seslenmekte ve insanoğlunun diğer yaratılmışlardan üstünlüğüne işaret eden ayetteki tekrîmden ilham alarak daha özel bir üstünlüğe atıf yapmaktadır.”

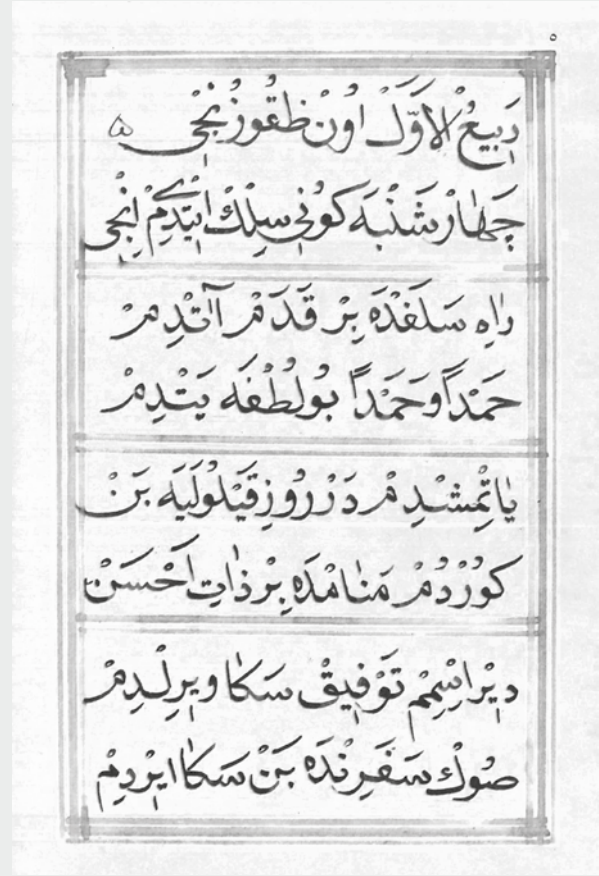
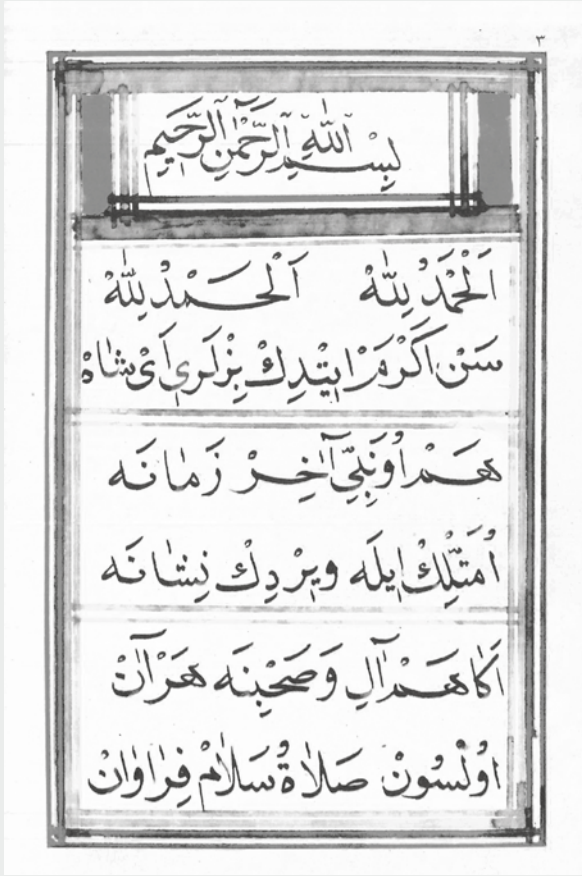

rılıyorsa insanlar arasında da âhir zaman Peygamberine tâbî olanlar diğerlerinden şan, şeref ve fazîlet bakımından üstündürler.

*Mevlûd-i pâk-i Rasûlullâh'ı
Görsem n'olurdu ol yüzü mâhî*

(Ne olurdu, Allah Rasûlü'nün temiz doğumunu ve onun ay gibi yüzünü görseydim?)

Hemen her na't şairi gibi İsmail Hakkı Efendi de rüyada Peygamber Efendimiz'i görmenin

hasretini çekmektedir. Zira "Rüyasında beni gören, gerçekten beni görmüştür. Çünkü şeytan hiçbir şekilde benim suretime giremez."⁴ hadis-i şerifinde beyan edildiği üzere rüyada Rasûlullah'ı görmek, gerçekliğinden şüphe edilmeyecek bir hakîkattir.

Yağmur duâsı gibi bir âfet için

Andan istişfâ' ederler bütün

(Bir âfet için yağmur duâsı edildiği gibi insanların tamamı ondan şefâat diler.)

Bu beyitte İsmail Hakkı Efendi, sıkıntıya düşen insanların, arasındaki ihtilâfları unutarak bir araya gelmelerine atıf yapmakta, yağmur duâsına çıkan insanlarla kıyâmet günü hesabın görülmesini bekleyenleri birbirine benzetmektedir. Zira kıtlık âfetinin üzerlerinden kalkmasını ümit eden insanların hep birlikte duâ etmesi gibi mahşer gününde de hesabın hemen başlaması için insanların tamamı Peygamber

Efendimiz'den şefâat isteyeceklerdir. Şefâat-i uzma adı verilen bu şefâat⁵, tıpkı yağın yağmurun Müslüman-kâfir, sâlih-fâcir ayırt etmeksizin herkesi ıslatması gibi herkese fayda sağlayacaktır. Bu teşbih ve şefâat, aynı zamanda Peygamber Efendimiz'in âlemlere rahmet⁶ oluşunun bir tezâhürüdür.

Ol vakte kadar ism-i Muhammed

Arab'da tesmiye edilmemişti ebed

(O vakte kadar Araplar arasında Muhammed ismi kesinlikle verilmemişti.)

İslâm tarihi kaynaklarında geçtiğine göre Peygamber Efendimiz dünyaya geldiğinde dedesi Abdulmuttalip onun için bir koç kurban etmiş ve insanlara ziyâfet vermiştir. Doğan torununa ne ad verdiği sorulduğunda ise, "Muhammed adını verdim." demiştir. "Bu çocuğa neden babalarından birinin ismini değil de Muhammed adını verdin?" diye sorulduğunda ise, Abdulmuttalip,

şu hikmetli cevabı vermiştir: "İstedim ki onu Yüce Allah göklerde, insanlar da yeryüzünde öv-sün!"⁷ Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sadece ismi bakımından değil sıfatları, fiilleri, hâli ve kemâli bakımından görülmemiş bir güzellikte; sadece Araplar arasında değil bütün insanlar arasında görülmemiş bir özelliكتedir.

*Dünyâ âhiretin izz ü şerefi
Anınla fahr eder umûm selefi*

(Kendisinden önceki bütün peygamberler, dünya ve âhiretin izzet ve şerefi olan Peygamber Efendimiz'le övünürler.)

İsmail Hakkı Efendi, burada, zikretmediğimiz beyitlerde Hz. Peygamber (s.a.v.)'in selefi olan peygamberlerin öne çıkan özelliklerini şahsında topladığından bahsetmektedir. Buna göre Hz. Âdem'in saflığı, Hz. Nûh'un yüceliği, Hz. İsmâil'in dili, Hz. İbrâhim'in dostluğu, Hz. Yûsuf'un güzelliği, Hz. Ya'kûb'un müjdesi, Hz. Eyyûb'ün sabrı, Hz. Dâvûd'un sesi, Hz. Yahyâ'nın dünyaya değer vermeyişi ve Hz. İsa'nın cömertliği Peygamber Efendimiz'in şahsında toplanmıştır. Bu özelliği bakımından Hz. Peygamber (s.a.v.), nübüvvet halkasının hâtemi ve nebîlerin övünç vesilesidir.

*Ketf-i saâdette bir dürr-i meknûn
Görenler oldular bî-tâkat meftûn*

(Mübârek omuzları arasında gizli inci vardı; onu görenler, tâkattan kesilip hayran olmuşlardır.)

İsmail Hakkı Efendi, bu beyitte Peygamber Efendimiz'in omuzları arasındaki nübüvvet alâmeti olan siyah beni, sadefinde gizlenmiş beyaz inciye benzetmiştir. Mekkûn/gizlilik, söz konusu beni herkesin görme imkânına sahip olmadığını ifade ederken siyah ve beyaz arasında bir tezat söz konusudur.

Beytin ikinci mısraında ise âhir zaman peygamberinin geleceğini bekleyen ve onun zâhirât-bâtınî özelliklerini bilen ehl-i kitap âlimlerinin

durumundan söz edilmektedir. Bilinen bir örnek olarak Rahip Bahîrâ, amcası Ebû Tâlip ile Şam'a ticaret için gelen Peygamber Efendimiz'in risâletinden emin olmak için sırtını açmış ve nübüvvet alâmeti olan mührü görmüştür.⁸

*Mecûsî'den Nasarâ'dan Yehûd'dan
Birçokları geçti haç ile puttan*

(Ateşperest, Hıristiyan ve Yahudilerden birçoğu haç ile puttan vazgeçmiştir.)

Peygamber Efendimiz'in dünyaya geldiği Arabistan Yarımadası dinler bakımından oldukça çeşitliliğe sahip bir coğrafyadır. Beyitte bunlardan birkaçına işaret edilmiş, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in davetine tâbî olanların haç ve puttan vazgeçtiği belirtilmiştir. Leff ü neşr sanatına yer verilen bu beytin birinci dizesinde dinler, ikinci dizesinde ise bazı dinlerin kutsal sembolleri zikredilmiştir.

Selâm kabr-i hâkine riyâz-ı ıtır nâkine

Salât et rûh-i pâkine bu mevlûd-i Muhammed'dir...

Dipnot

Dr. Hamit DEMİR, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

1.Reşat Öngören, "İsmail Hakkı Toprak", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Erişim 11 Temmuz 2025).

2.İhramcızâde İsmail Hakkı Efendi, Yâre Yâdigâr (Sivas: Buruciyeye Yayınevi, 2009), 18-42.

3.17/İsrâ, 70: "Andolsun biz Âdemoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık."

4.Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, Sahîhu Müslim (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2022), Rüyâ, 11.

5.Müslim, İman, 322.

6.21/Enbiyâ, 107: "Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

7.Ebu'l-Kasım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin İbn Asâkir, Târîhu Dimaşk (Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1995), 3/32.

8.İbn Hişâm, es-Sîretü'n-Nebeviyye Sîret-i İbn Hişâm, çev. Mehmet Beşir Eryarsoy (İstanbul: Sıyer Yayınları, 2023), 1/250-254.

Tasavvuf-Fıkıh İlişkisi: İbâdetlerle İlgili Âyetler Özelinde

“Mustafa Şeref Aydın bu eserinde, interdisipliner bir metotla sûfîlerin zâhirî amellere taalluk eden âyetleri kendi meşrep ve mânevî hâllerine göre nasıl yorumladıkları ortaya koymaya çalışmıştır.”

slâm medeniyetinin zengin birikimi, sadece zahirî kurallardan ibaret olmayan, insanın kalbine ve ruhuna dokunan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yapının iki temel ayağı olan fıkıh ve tasavvuf, kimi zaman birbirinden ayrı iki alan gibi görülse de aslında aynı hakîkatin farklı cephelerini temsil eder. Mustafa Şeref Aydın'ın kaleme aldığı Tasavvuf-Fıkıh İlişkisi: İbadetlerle İlgili Âyetler Özelinde adlı eser, tam da bu derin bağın izini süren, alanında kıymetli bir araştırmadır.

Eşref-i mahlukât olarak yaratılan insanoğlu, sûfîlerin ifadesiyle dünyaya marifetullahı ulaşmak için gönderilmiştir. Asr-ı Saâdet'te son peygamberin rahle-i tedrisinden geçen sahabede bu ideal zirveye ulaşmıştır. Ancak vahiy döneminden uzaklaştıkça toplumda dünyaya meyil ve bazı çürümüşlükler baş göstermeye başladı. Bunu gören sûfîler, bu duruma karşı tedbir almaya ve bir terbiye metodu geliştirmeye gayret ettiler. Bu meyanda âyet ve hadisleri de geliştirdikleri bu metoda göre yorumlamaya çalıştılar. Aslında ilimler bağımsız bir hüviyet kazandıktan sonra daha ziyâde kelâmcılar inanca, fakihler bedenın zâhirî amellerine, sûfîler de bedenın bâtını olan kalbe ait amellere yönelik âyetler üzerinde yorumlarını yoğunlaştırdılar.

Mustafa Şeref Aydın bu eserinde, interdisipliner bir metotla sûfîlerin zâhirî amellere taalluk eden âyetleri kendi meşrep ve mânevî hâllerine göre nasıl yorumladıkları ortaya koymaya çalışmıştır. Bunun yanında fakihliğiyle ön plana çıkan bazı müfessirlerin de sûfîlerin yorumlarıyla bire bir örtüşen ve yakın olan yorumları da verilerek zâhir ve bâtın âlimlerinin yorumları arasında bir mukayese yapmıştır.

Yazar, Kur'ân'ın ibâdetlere dair âyetlerini merkeze alarak, bu âyetlerin fıkıh ilmi açısından bağlayıcılığını ve tasavvuf açısından derin anlamlarını titizlikle inceliyor. Namazın sadece şekilsel bir ibâdet değil, kul ile Allah arasındaki en mahrem bağ olduğunu; orucun yalnızca aç kalmak değil, nefsin arınması için bir fırsat olduğunu; zekâtın

sadece malın eksilmesi değil, kalbin dünya sevgisinden temizlenmesi anlamına geldiğini; haccın yalnızca Kâbe'ye yolculuk değil, insanın iç dünyasında yaptığı büyük bir yolculuk olduğunu güçlü örneklerle ortaya koyuyor.

Eserde dikkat çeken bir diğer yön, yazarın klâsik kaynaklarla modern yaklaşımlar arasında kurduğu köprü. Geleneksel fıkıh metinlerinden ve tasavvufî eserlerden yaptığı alıntılar, güncel literatürle harmanlanarak okuyucuya hem tarihî derinlik hem de çağdaş bir bakış açısı sunuyor. Böylece, asırlardır süregelen tartışmaların ve yorumların bugünün insanı için ne ifade edebileceği gösteriliyor.

Mustafa Şeref Aydın, çalışmasında yalnızca bilgi aktarmakla yetinmiyor; aynı zamanda okuyucuyu düşünmeye, sorgulamaya ve içsel bir yolculuğa davet ediyor. Kitap, "İbâdetler sadece yapılması gereken yükümlülükler midir, yoksa insanın varoluşunu anlamlandırdığı birer kapı mıdır?" sorusunu zihnimize düşürüyor.

Bu eser;

- İlâhiyat fakültelerinde tasavvuf ve fıkıh alanında çalışma yapan öğrenciler için yol gösterici,
- Araştırmacılar için derinlemesine bir kaynak,
- Mâneviyat yolunda ilerlemek isteyenler için rûhu besleyen bir kılavuz niteliği taşıyor.

Sonuç olarak, Tasavvuf-Fıkıh İlişkisi: İbâdetlerle İlgili Âyetler Özelinde, ibâdetlerin zâhirî hükümleri ile bâtınî hikmetlerini birlikte ele alan, okuyucusuna hem ilim hem de irfan vâdeden özgün bir çalışma olarak öne çıkıyor. Tasavvufun derinliği ile fikhin sağlam temellerini bir araya getiren bu kitap, İslâm ilim geleneğine dair bütüncül bir bakış arayan herkes için mutlaka okunması gereken bir eser.

Fecr Yayınları

Tel: (0312) 310 08 60

İhramcızâde'nin Huzurunda

“Su saflığın ve temizliğin sembolüdür. Allah dostları saflıkları ile suya benzerler. Bazı kabirlere gittiğimde içimi tarifsiz bir sükûnet kaplar.”

Güzel dinimizde iyi niyet beslemeye, hüsn-ü zan denilmektedir. Dinimiz mü'min kardeşlerimize hüsn-ü zan beslememizi ve onlar hakkında sû-i zandan kaçınmamızı emretmiştir. Bu konuda CenÂb-ı Allah şöyle buyurur: *"Ey îmân edenler, zannın çoğundan kaçının! Çünkü zannın çoğu günahtır. Tecessüste de bulunmayın!"*¹

Efendiler Efendisi Hz. Muhammed (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Şu üç şeyi taşıyan Müslümanın kalbinde hıyanet ve kin bulunmaz, Allah için ihlaslı amel, bütün Müslümanlara karşı iyi niyetli ve nasihatçi olma ve fikir ve amelde Müslümanlarla birlik olma."*² İyi niyetli insanlar, fitratlarının bir gereği olarak her şeyi iyiye yorarlar; bu onların tabiatıdır. Kötü düşünceli kimseler de her şeyi kötüye yorarlar; bu da onların tabiatıdır. İyi niyetli insan, kalitesini, seviyesini, farkını her yerde gösterir. Girdiği ortama huzur katar, çıktığı ortamdan da huzurla çıkar. Kalbi katılaştırmış içi fesat dolu kimseler hüsn-ü niyet sahiplerinin hâllerinden anlamayabilirler. Kimi insanların her şeyin arkasında bir pürüz aramaları, kimi insanların da her şeyi iyeye güzele yormaları bu yüzdendir. Mutasavvıflar birbirinden etkileyici anlatımlarla ve çok veciz ifadelerle bu hakîkati ifade etmişlerdir.

İhramcızâde'nin Öğüdü

İhramcızâde Hazretleri bu konuda; "Hüsn-i zan sahibi olunuz, sû-i zan cinayettir." diyerek su-i zannın cinayet kadar korkunç bir suç olduğunu ifade eder. İnsanları hüsn-ü zanna davet eden bu güzel yüreğin bir başka muhteşem nasihatı de şöyledir:

"Kardeşlerim! Allah'ın kulunu sevmek, o kulda kusur görmemekle olur. Başkasında kusur gören, kendinde varlık görür. Kimsenin kusurunu aramayın ve görmeyin. Gördüğünüz zaman üzerini örtüp geçin. Başkasında görülen hatadan kişi mahşerde mahcup olur. Başkasının hatası dağ kadar, kendi hatamız mercimek tanesi kadar olsa bile, gözünüzün bebeğine kendi hatanızı tutun, başkasının hatasını görmeyin."

"Kardeşlerim! Allah'ın kulunu sevmek, o kulda kusur görmemekle olur. Başkasında kusur gören, kendinde varlık görür. Kimsenin kusurunu aramayın ve görmeyin. Gördüğünüz zaman üzerini örtüp geçin. Başkasında görülen hatadan kişi mahşerde mahcup olur."

Onun bu güzel öğütlerine bakılacak olursa, insanı çok iyi tanıdığı ve nefsin en zayıf taraflarını çok iyi bildiği anlaşılmaktadır. Bu güzel öğütler ancak bir mânevî doktorun reçetesi olabilir. Aslında onun bu sözleri bütün âriflerin vurguladığı nefse dair çok temel konulardır. İnsan bunları bilip de niyetini düzeltmeden nasıl seyr-ü süluk edebilir?

Onun dünyasında insanlar günahkâr da olsalar onları hor görmek, ayıplamak yoktur. Bu konuda şöyle der: "Biz hiç kimseyi hor görmeyiz. En günahkâr insan tevbe eder, Allah'ın sevdiği kulu olur. İbâdetine güvenen insana varlık gelir ve mahvolur." Burada İhramcızâde ibâdet hususunda bile çok iddialı konuşmamak gerektiğini, insanın ayağının kayabileceğini hatırlatmaktadır.

Hafız Genç

Üslup îtibârî ile gönül dilini benimsemiş çok yumuşak huylu ve tatlı sözlü bir zât olan İhramcızâde'nin insanlara yaklaşımı asla katı bir tarzda değildir. Onun yapıcı üslûbu ile ilgili şöyle bir hatıra anlatılır. Hafız olduktan sonra mutaassıp ailesinden gizli gizli saz çalıp türkü söyleyen bir genç vardır. Kendisi de bir hafız olarak bu durumdan vicdan azabı duymakta ve İhramcızâde'nin bir Allah dostu olarak bu duruma vâkif olacağından endişe etmektedir. Genci mübarek kandillerden birinde İhramcızâde'nin ziyaretine götürürler. Herkes sırayla elini öpüp

ziyâret ederken, İhramcızâde gencin kulağına doğru eğilerek şöyle der: "İnsan hayatı dört mevsimlik bir âleme benzer, bazen ağlar, bazen güler, bazen çalar, bazen söyler. Ama bunlar geçicidir." Verilmesi gereken mesajı yumuşaklıkla böyle tatlı tatlı vermiştir İhramcızâde. Onu kıymetli kılan da zaten böylesi bir olgunluğa ve dışlayıcı olmayan yaklaşıma sahip olmasıdır. Diğer taraftan gencin bu durumuna vâkıf olması ise onun bir kerâmetidir.

Sır Evliyanın

Efendim Allah dostlarının bunun gibi kerâmetleri çoğunlukla olur ve onları ziyâret edenler bunlara rastlarlar. Bu güzel insanların dünyasına girenler bunun gibi birçok şeye şâhit olurlar. Gönülden gelen huzura gönlünü kapatmış olanlar ise kapalı devre bir şekilde yaşar ve evliyanın kerâmetini inkâr ederler. Oysa ki evliyanın kerâmetleri hiç bitmez, vefât ettikten sonra bile devam eder. Üstad Sezai Karakoç ve lilerin tasarruflarını şöyle açıklıyor:

"Veliler hayatlarında da öldükten sonra da mü'minlere tesir etmek, onların gidişlerinde bir iyileşmeye yükselmeye hizmet etmek anlamında tasarruf sahibidirler. Bu görevi de kendile-

rinden sonra, ya yetiştirdikleri, yetiştirdiklerinin yetiştirdikleri ve sonra onların yetiştirdikleri, bir zincir gibi uzayıp giden zâtlar, ya da bizzat eserleri, daha doğrusu hem yetiştirdikleri insanlar, hem eserleri yerine getirir."³

Hatta tasarruf hakkında derler ki; "Evliyalar vefâtlarından sonra âdetâ kınından çıkmış kılıç gibi olurlar." Bu sözün anlamını önceleri çok düşündüm ama bir türlü anlayamazdım. 2000'li yılların başında Mevlâ'm sübjektif bir tecrübeyle bu sözün anlamını bana açtı. Bir konuda sıkıntıya düşmüş ve her zamanki gibi İhramcızâde'nin türbesinde duâ etmiştim.

Ardından sıkıntımın olduğu kuruma gittim. Orada gerekli işlemler yapılırken, hiç tahmin etmediğim bir şekilde mesele çözüme kavuştu. Sanki üzerimden bir ton yük kalkmıştı. Çok sevinmiştim çünkü basit bir olay değildi. Siz olsanız bu olayı nasıl yorumlarsınız bilmem ama kurumdan çıkıp da arabanın kontağını çevirdiğimde radyodaki ilâhînin sözleri şöyleydi: "Sır evliyanın, nimet Hüdâ'nın."

Sevgili okuyucu, Endülüslü bilge İbn Hazm'ın da dediği gibi herkes başkasını kendisi gibi zannedermiş. Yalancı kimse herkesi kendi gibi ya-

lanıcı zanneder, nefesine pay çıkartan kimse de herkesi kendi gibi nefesine pay çıkartıyor zanneder. Sizler bu satırları yazana hüsn-ü zan edersiniz diye umuyorum. Zira bütün bu yaşadıklarım şahsımın değil İhramcızâde'nin huzurunda olmanın bereketidir. Şimdi de onun huzurunda karşılaştığım bazı güzel insanlardan bahsetmek isterim.

Su Gibidir

Su saflığın ve temizliğin sembolüdür. Allah dostları saflıkları ile suya benzerler. Bazı kabir-lere gittiğimde içimi tarifsiz bir sükûnet kaplar. Su renginde göl kıvamında bir sükûnettir bu. Ulu Cami haziresindeki gül yüzlü İhramcızâde'yi her ziyâret ettiğimde bu duyguyu yaşarım. Bu sebepten dolayı da onu hep özlerim.

Bir de onun kabrinin başında duâ ederken gördüklerim vardır. Bir seferinde tefsir hocamız Prof. Dr. Hasan Keskin Hocamı orada görmüş-tüm de sarılıp musâfaha etmiştik. Her ne kadar musâfaha ederek yakınlık göstermesine şâhit olsam da hocamızla uzun yıllar yakın bir iletişimimiz olmadı. On küsûr yıl sonra bir whatsapp grubunda hocamızla tekrardan buluştuk. Artık hocamızla bir abi kardeş gibi dost olduk.

Okul zamanı samimi olamamışız ama aradan yıllar geçtikten sonra bir dostluk oluşmuş. Bu, her şeyin bir vakti olduğunu gösteriyor bize. 2024 yılında hocamın da yardımıyla Kars'a gidip Harakânî Hazretleri'ni ve Kemal Temel'in mezarını ziyâret ettikten sonra Sivas'a geçtim. O gün-lerde Hasan Hocam da Sivas'ta olduğu için yatsı namazında Ulu Camii'nde buluştuk.

Gece saat 24'e doğru Gül Yüzlü'nün yanı başında, hocamızın babası Süleyman Amca'mız ile de tanıştık. Bir bankın üzerinde oturup beş on dakika sohbet ettik. Sanki kırk yıllık tanışmış gibi olduk. Bazı insanlarla kırk gün görüşseniz aklınızda kalmaz, bazılarını bir kere görseniz unutamazsınız. Hâl ehli Süleyman Amca zihnime kazınanlardan oldu. Ben burada bu güzel insanların isimlerini, satırlara rahmet insin diye özellikle

zikrediyorum. Onu tanıdım diyemem, çünkü onu tanımak için Yunus gibi olmak lâzımdır.

*Şeriat, tarîkat yoldur varana,
Hakîkât mârifet andan içerû.
Süleyman kuşdili bilir dediler,
Süleyman var Süleyman'dan içerû.*

İlâhiyat Fakültesinde okurken derste Su Kasidesi'ni okuyup ağlayan Prof. Dr. Hüseyin Akkaya Hocamı da bir seferinde bu kabirde duâ ederken görmüştüm. Allah Rasûlü'nü seven bu güzel insan, duâ ederken durgun bir göl gibi görünüyordu. Benim için Sivas'ın en önemli değerlerinden birisidir. Hafızasında çok sayıda şiir ve beyitler bulunur. Bu konuda Türkiye'deki sayılı isimlerdendir. Bir gün Üsküdar'da çok güzel bir simit almış, birisiyle paylaşmayı gönlümden geçirmiştim ki Hüseyin Hocamla tevâfuk ettik. Birlikte Eminönü vapuruna binip simitleri çayla yedik. Daha sonra Sultan Ahmet'teki bazı kitapçılara uğradık. İlerleyen yıllarda bana gönderdiği "Aynadan Gecedin Şiirler" adlı kitabında Hocam Sevgililer Sevgilisi'ne şöyle yakarıyordu:

*Aynanı kalbime tut geleyim Sana doğru,
Bu dünya gurbetinde gezdirme diyar diyar,
Derin denizlerdeyim ıssız dağ başlarında,
Yem etme kurda kuşa yem etme beni ey Yâr.*

Bu yazıda İhramcızâde Hazretleri'nin bazı öğütlerini ve bir de hatırasını naklettik. Ardından onun huzurunda karşılaştığım bazı güzel insanlardan bahsettik. Rabb'im bizleri velilerin huzurundan ayırmasın.

Dipnot

- 1.49/Hucurât, 12
- 2.İbn Mâce, Mukaddeme, 18
- 3.Sezai Karakoç, Mevlana, İstanbul, 1999, s. 75

Ateş Böceğinin İzinde

“Seslerin arasında sessiz bir iklime geçiş yapmak kolay değildir. Sessizliği anlamak, ona alışmak ve onu tamamen kaybetme korkusu da kolay değildir. Allah cümle hastalarımıza kolaylıklar nasip eylesin. Kimsenin sıkıntısı, hastalığı birbirinden daha ağırdır diyemeyiz, herkesin kendine has zorluğu var.”

Yazın kavurucu sıcaklarda hayata dair yorgun düşerken ağustos böceklerinin tınısına şahit oluyoruz. Hatta o kadar fazla şahit olmaya başladık ki bu defa sinir bozucu seviyelere ulaşmaya başladığını söylemek yanlış olmaz. Ancak bütün bu olan biteni insan olarak değerlendirmede geri kaldığımız için bazı durumların kendi elimizle de meydana geldiğini görmezden geliyoruz.

İnsan vücudu malûmunuz olduğu üzere bir denge üzerine kurulmuş. Meselâ vücut ısısı 36 derecenin altına düşer ya da üstüne çıkarsa çeşitli rahatsızlıklar ortaya çıkıyor. Bir denge konmuş ve vücut ısısının 36 derecede sabitlenmesi için Allah bir sistem kurmuş. Dünyada da bir düzen, denge var. Ama biz insanlar bu dengeyi altüst etme konusunda acımasızca hücum ediyoruz. Ötesini berisini düşünmeden bize ne tür zararlar getireceğini hesap etmeden sadece günümüzü kurtarma derdiyle yaşayıp gidiyoruz. Elimizde bir güç olunca bunu sınırsız bir şekilde kullanabileceğimizi zannediyoruz. Haddimizi bilmiyoruz kimi zaman. Oysa herkesin bir hududu var. Geçemeyeceği bir çizgi var, durması gereken bir yer var.

Günlerdir topraklarımızda yangınları söndürmek için canla başla çalışan insanlar var, nefesimizi kurutan, sağlıklı bir nefes almamızı engelleyen insanlar da var. İkisi de insan ama bir fark var biri iyi, biri kötü. İyinin ve kötünün mâziden gelip âtiye kadar uzanan bir gerçekliği var maalesef. Bize düşen ise iyiliği çoğaltıp, iyiliğin hükümrân olmasını sağlamak. Kötüler hep olacak ama meydana onlara bırakmamak gerek. Bunu anlamak çok zor, havasını teneffüs ettiği bir dünyada nefes alabildiği bir kaynağı yakarak yok edince bu insanların eline ne geçecek? Sürekli kazanma hırsı ile yakıp yok ettiğimiz kaynakları hangi para ile satın alacağız? Öyle ki paranın hükümsüz kaldığı, parayla elde edemeyeceğimiz yığınla şey karşımızda dağ gibi duruyor. Ama öyle bir kibre bürünmüşüz ki zannediyoruz her şeyi paramızla alabileceğiz! Kabillerin sonu yok, bu Kabillerle elbette mücâdele etmek du-

“Hayatın bize sunduğu birçok sürpriz var. Bir ateşböceğinin kanat çırparak vakarışında bile birçok mesaj verebilir. Tabî bunları okuyabilmek lâzım, yorumlayabilmek lâzım. Hayatımıza yayabilmemiz lâzım. Çünkü hayat bir bütündür, etrafa yayılmış binlerce bulmacanın birer tanesi gibi...”

rumundayız. Bana ne, deme lüksümüz yok. Bu dünyada yaşıyorsak güzel bir şekilde yaşamak için elimizden geleni yapmamız lâzım.

Eskiden ben ateşböceklerinin bu kadar fazla olduğunu hatırlamıyorum. Şimdi kendimle ilgili bir duruma da bağlayacağım ama belki birçok sessiz dünyasına çekilmiş insanların ortak bir düşünüyü ifade edeceğim. Doğadaki dengeyi bozan insan, çeşitli avlanmalar ile kuş sürülerinin de sonunu getirmekte maalesef. Bakıyoruz etrafta serçe, keklik vb. kuş sürüleri azalmış. Ateşböceklerini yiyerek onların zararını bertaraf eden bir ekolojik denge sekteye uğratılmış. Allah'ın dünya için kurmuş olduğu düzenin ayarları ile oynarsak elbette dünya da bir şekilde hastalıklı hâle gelir. Kaynakları uçsuz bucaksız zannediyoruz ama inanan bireyler olarak dünyanın gerçek yaşam yerimiz olmadığını, insanın ömrünün bir sonu olduğu gibi dünyanın da bir sonu olduğunu unutmamak lâzım. Hak dediğimiz şey sadece bize ait değil, dünyada nefes alan birçok canlıya ait olan hakkı teslim etmek de adalet duygusu ile olur. Velhâsıl-ı kelâm avlanmaların tamamen yasaklanması gerektiğini düşünüyorum. Dünyadaki bu ekolojik dengenin korunması ve zararlı haşerelerin doğal olarak ortadan kaldırılabilmesi için bunun şart olduğunu da belirtmek lâzım.

Eskiden bu kadar ateşböceği sesini duymuyordum acaba kullandığım işitme cihazı mı bu sesi vermiyordu yoksa bu kadar ateşböceği yok muydu bunun yorumunu sağlam duyan kulakla-

rın sahiplerine bırakıyorum. Ama şimdilerde duyduğuma göre muhtemelen eskiden çok fazla yoktu bu baş şişiren tını ile ötüşen böcekler. Bazen içinde bulunduğumuz olumsuz durumları lehe çevirmek lâzım. Ya da iyi açıdan bakmak lâzım. Meselâ işitme cihazı kullanan bireyler uyduklarında işitme cihazlarını çıkarırlar. Çünkü zarar görmesi söz konusu. Ve işitme kayıpları da ileri ise cihazı çıkardıklarında çevrelerindeki sesi duymazlar. Dolayısıyla cihazını çıkaran insanlar ateşböceklerinin o dayanılmaz sesinden uzaklaşmış olurlar bir nevi. Ama bir şey daha var ki işitme sorunu yaşayan insanların yine çözüme kavuşturamadıkları bir şey var ki, çınlama konusu. Belki bu yazımı bir tabip okur da bir şifa yolunu biliyorsa bize bir muştu verir ama henüz ben şahit olmadım. Meselâ çınlama olayı kiminde bir araç sesi, kiminde ateş böceği sesi, kiminde tren sesi gibi değişik sesler ile tezahür edebilir. İşitme cihazını çıkarsalar da bu sesi duymaya devam ederler. Dolayısıyla zihnen yorgundurlar. Bunu karşı taraftaki insanlara anlatamazlar ama. Çünkü görünürde bir yara bere olmadığı için karşısındakinin durumunun gayet iyi olduğunu düşünürler. Oysa

içinde ne fırtınalar kopuyor haberi yok. O yüzden çevrenizdeki bu tür sıkıntılar yaşayan insanlara biraz daha hassas olmakta fayda var.

Seslerin arasında sessiz bir iklimge geçiş yapmak kolay değildir. Sessizliği anlamak, ona alışmak ve onu tamamen kaybetme korkusu da kolay değildir. Allah cümle hastalarımıza kolaylıklar nasip eylesin. Kimsenin sıkıntısı, hastalığı birbirinden daha ağırdır diyemeyiz, herkesin kendine has zorluğu var. Bazen sessizliğin tanımını sorarlar. Lehimize çevirerek şöyle de diyebiliriz:

“Diyelim ki odaklanarak çalışmak, okumak ya da yazmak istiyorsun, komşu gürültüsü yok, dışarıdan gelen korkunç düğün gürültüsü yok, tamamen kendi iç sesin var, kendini soyutlayabilirsin, ondan dolayı acaba başka bir boyuta geçer gibi mi oluyor diye, düşünür insan.”

Hayatın bize sunduğu birçok sürpriz var. Bir ateşböceğinin kanat çırparak yakarışında bile birçok mesaj verebilir. Tabii bunları okuyabilmek lâzım, yorumlayabilmek lâzım. Hayatımıza yaya bilmemiz lâzım. Çünkü hayat bir bütündür, etrafa yayılmış binlerce bulmacanın birer tanesi gibi...

Seni Söyler Allah'ım

Tane tane düşen kar
Seni söyler Allah'ım.
Çağlayıp coşan sular
Seni söyler Allah'ım.

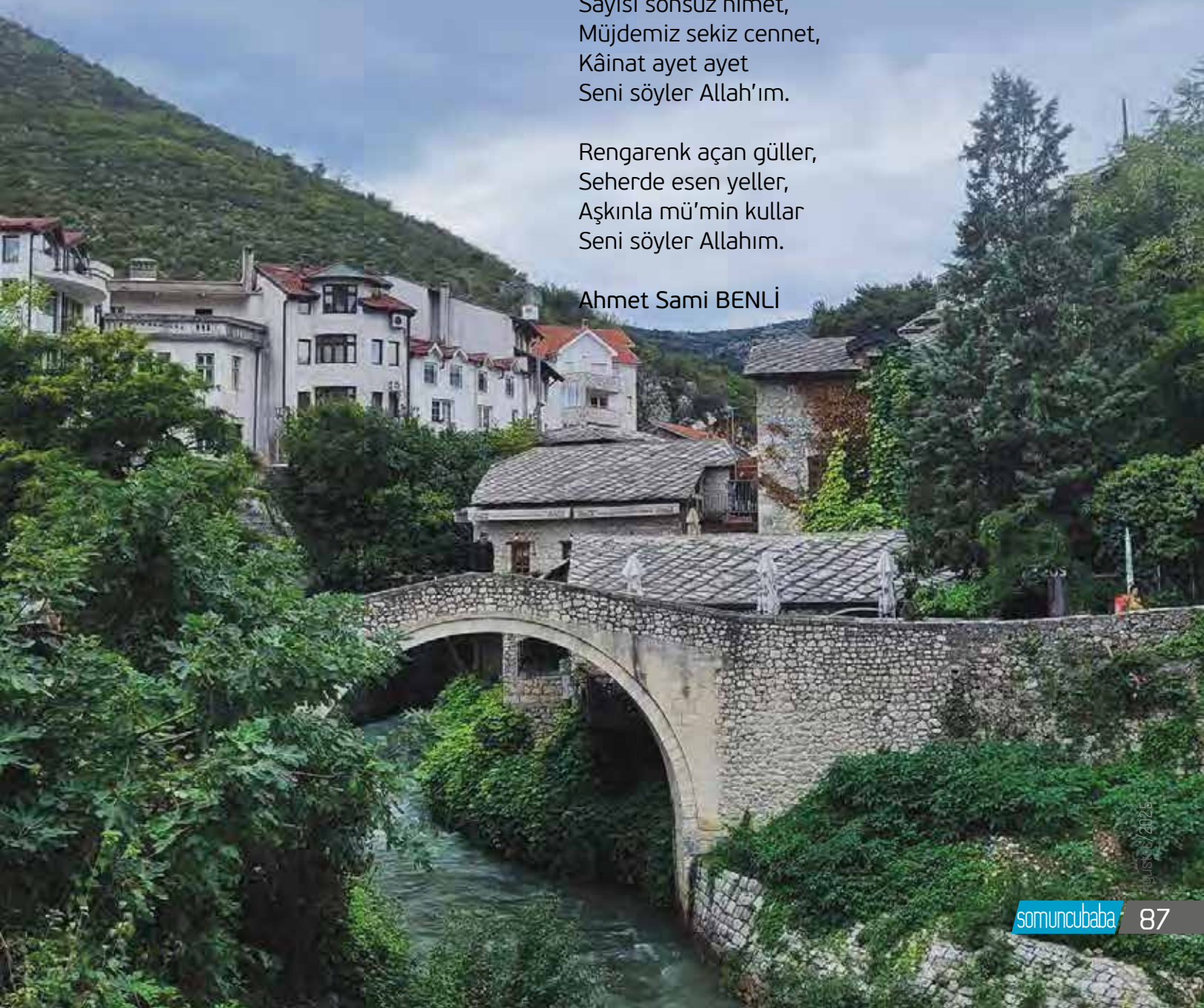
Mevsimin yazı güzü,
Işıl ışıl gökyüzü,
Bütün varlığın özü
Seni söyler Allah'ım.

Denizler, dağlar, taşlar,
Pır pır uçuşan kuşlar,
Tüm ilâhi nakışlar
Seni söyler Allah'ım

Sayısı sonsuz nimet,
Müjdemiz sekiz cennet,
Kâinat ayet ayet
Seni söyler Allah'ım.

Rengarenk açan güller,
Seherde esen yeller,
Aşkınla mü'min kullar
Seni söyler Allahım.

Ahmet Sami BENLİ

“Edep Yâ Hû!”

Hitabına Muhatap Olmamak

“Münever Ayaşlı son devir hanım yazar, düşünür ve gönül insanlarının öncülerindendi. Yalısı ‘meşâhir’in ve ‘meşâyh’in müşterek mekânıydı. Tam bir mü’mine olan Münever Ayaşlı, aynı zamanda muvahhideydi.”

Bizim yüce bir dinimiz, muhteşem bir medeniyetimiz ve olağanüstü bir tasavvuf kültürümüz vardır. Biz millet olarak bu büyük güneşin gölgesinde serinliyor, sıcaklığında ısınıyoruz. Dara düştüğümüzde dönüp mâziye bakmamız ve kıssalardan hisse almamız kâfi. Zira şanlı ecdadımız en güzel hasletleri bize miras bırakmışlardır.

Vefâ duygusu yüksek bir his; inançlı kişilere ve kıymetli müesseselere çok yakışıyor. Birçok hizmeti devam eden Şefik Can Uluslararası Mevlânâ Eğitim ve Kültür Vakfı "Vefâ Sohbetleri"ni başlattı. İlki "Son Osmanlılar"dan rahmetli Hâce Münevver Ayaşlı'ya dairdi. Geçenlerde vakfın Beykoz'daki muazzam bahçeli güzel, ruhâniyetli mekânındaydık. Program, muhteşem bir mânevî şölene ve kutlu merasime dönüştü. Eyüpsultan Camii Başmüezzini Davut Şensoy'un Kur'ân-ı Kerim tilâvetinin ardından neyzen Rifat Varol'un ney taksimini dinledik. Açılış konuşmasını yapan Vakıf Başkanı Hayat Nur Artıran Hanımefendi, "Ahde Vefâ" kavramı üzerinde durdu. Panelin birinci bölümünde "İrfanla Yoğrulan Bir Ömür; Münevver Ayaşlı" yâd edildi. Ayaşlı'nın kızı Fatma Hanım, torunu İbrahim Ayaşlı ve Belkıs İbrahimhakkıoğlu hatıralarını anlattı. Hisli yürekler, destansı bir hayatın sahibini dile getirdi. Hatice Yıldız ise Ayaşlı'nın romanları ve romancılığı üzerinde durdu. Fatma Hanım, "Doğum günü 10 Haziran'dı. Eşim Hasan Bey'le düğünümüzü de 10 Haziran'da yaptırdı ve bize 'Hem evlilik yıldönümünüzü hem de doğum günümü birlikte kutlarsınız. Böylece beni unutmazsınız.' dedi. Ah Hacıanne! Sizi unutmak kâbil mi, hizmetlerinizi hatırlamamak vebâl değil mi? Ulvî fikirlerinizi ve seçkin eserlerini yeni nesle tanıtmak elbette vazifemizdir. Panelin ikinci kısımda "Mâzîden Âtîye Bir Köprü; Münevver Ayaşlı" konusu üzerinde duruldu. Münevver Ayaşlı'yı ziyâret eden, tanıyan ve onunla mülâkat yapan Beşir Ayvazoğlu, Dursun Gürlek ve fakirdeydi sıra. Kıymetli bilgilerle, mühim hatıralarla donandı yine. Derin düşüncelere daldık zaman zaman. Bazen nüktelere tebessüm ettik, bazen de hüznüldük.

"Münevver Ayaşlı kıyılı kâl ile uğraşmaz, bilhassa Müslümanlar arasındaki ittihâdın lüzumuna işaret ederdi. Bunu hayatında her vakit apaçık gösterirdi."

Münevver Ayaşlı'nın adını, önce şifâhî olarak duymuştum. 1975'li yıllarda Siirt'te ortaokulda okurken merhûm Mehmed Şevket Eysi büyüğümün haftalık Büyük Gazete'sini takip ediyordum. Ayaşlı'nın bu gazetede yazılarını iştiyakla okuyordum. Sonra İstanbul'a gelmek nasip oldu. Aziz Ağabeyim Salih Suruç Beyefendi'nin delâleti ve refakatiyle Ayaşlı'yı, Beylerbeyi'ndeki yalısında ziyâret ettik. Benim için tarihî bir gündü. Yalısındaki gül yüzlü sultanımız, artık benim için yakınlarının hitabıyla "Hacı Anne"ydi.

Münevver Ayaşlı son devir hanım yazar, düşünür ve gönül insanlarının öncülerindendi. Yalısı "meşâhir" in ve "meşâyih" in müşterek mekânıydı. Tam bir mü'mine olan Münevver Ayaşlı, aynı zamanda muvahhideydi. Tevhit anlayışını belki de

en derinden hisseden, benimseyen ve yaşayan, mübarek âbide bir şahsiyetti. Birlik ve beraberlik rûhunun önemini hepimize gösteriyordu. Kıylu kâl ile uğraşmaz, bilhassa Müslümanlar arasındaki ittihâdın lüzumuna işaret ederdi. Bunu hayatında her vakit apaçık gösterirdi. Zira hiçbir ayırım yapmadı, hem yalı kapısını hem de gönül dergâhını iyi niyetli misafirlerine ve dostlarına her zaman açık tuttu. Merhûm Turgut Özal'dan Recep Tayyip Erdoğan'a kadar iyi siyasetçilerin neredeyse tamamı, onu ziyârette bulundular, kendisiyle sohbet ettiler, yüksek ve memleket için hayatî olan sağlam fikirlerinden istifâde etmek istediler.

Doğuş gazetesinde çalışıyordum. Yıl 1985. Demek ki, aradan 40 yıl geçmiş. Eh biz de artık yaşlılık merdivenini iniyoruz. Büyüğümüzü ziyâret edip bir röportaj yapmıştım. Muhtelif mevzûlarda sualler hazırlamıştım. Hepsine de ikna edici cevaplar vermişti. Bu anlamlı konuşma, Romancılar Konuşuyor kitabımı süslüyor. "Ben bir imparatorluk çocuğuyum. Manastır'dan Sarıkamış'a, Hopa'ya kadar Türk bayrağı altında, pasaportsuz seyahat edilirdi. İlk mektebe Halep'te gittim. İkinci mektebe Beyrut'ta devam ettim. Binaenaleyh şimdi oraları başka bayrak altında görmeye el'an tahammülüm yoktur." Ve daha birçok kıymetli

hatırayı o gün dinledim, kaydettim.

Ediplerimizi şairlerimizi sormuştum. Oradan kısa intibâlar: Abdülhak Hâmid; "Şiirleri kadar kendisi de bir şiirdi. Nezâketi, şıklığı, zarâfeti ile müstesna bir insandı." Yahya Kemal; "Kendisinden şiirleri kadar, Osmanlı tarihini dinlemek de bir ömre bedeldi." Asaf Hâlet Çelebi; "Çok hoş ve zarif bir şairimizdi." İsmail Hâmi Danişmend; "Tahminlerden çok daha büyük bir insandı. Frenklerin dediği gibi bagajı çok doluydu." Peyami Safa; "Karısrının hastalığına, tahminin üstünde üzülüyor ve Nebahat'ı iyi edebilmek için, her çareye başvuruyor, hiçbir fedakârlıktan çekinmiyordu."

'Edep Yâ Hû' Ne Demek?

Ayaşlı, "edep kavramı"nı öğreten bir muallime, mürebbiyeydi. Edep Yâ Hu, adıyla bir eser kaleme almıştı. Bu küçük fakat etkili eserin girizgâhında "edebî başı" vardı ve müellifimiz şöyle devam ediyordu: "Vaktiyle 'teşrifât' denilen, resmî protokol, bizim medeniyetimizin, yani İslâm-Türk kıscası, Osmanlı medeniyetinin terbiyesini teşkil eden temel kâide 'Edep Yâ Hû' idi. Edep, 'Edep Yâ Hû! İhtarına muhatap olmamaktır.'" Eserde hem Asr-ı Saadet'te hem de Osmanlı'da "edep" kavramına nasıl uyulduğu çeşitli misallerle anlatılıyor. Bu son derece değerli ve herkesin okuması

gereken mümtaz eserde, dinî, tasavvufî bilgiler, hikmet ve kıssalar yer alıyor.

Âdâb-ı Muâşeret Dersi

Millî Eğitim Bakanlığı'mızın okullarımıza "Âdâb-ı Muâşeret" dersi koymasına çok sevindim. Zira edep çok mühimdir, toplum hayatının özü, sırrı ve mihengidir. Büyüklerimiz boşuna "İllâ edep illâ edep!" dememişlerdir. Zira sadece kuru ilim insanı insan etmeye yetmez. Şeytan da cennetten kovulmadan önce bilgi sahibiydi ama kibri onu şeytanlığa sürükledi. Mütefekkir sosyolog Nurettin Topçu, ne güzel demiş; "Bırak tahsili evlâdım, sen ilkin bir hayâ öğren!" Ne yazık ki bugün anlı şanlı bazı yazıcılar bile bu histen mahrûm olabiliyor. Şiir yazan ama şiiriyet dışı bir hayatı sürdürenler var. Bu nobranlar utanmadan kendilerini Mehmed Âkif'le, Yahya Kemal'le mukayese ediyorlar. Katıldığı toplantılarda ulu orta konuşan, hakkında saygı toplantısı yapılan merhûm bir mütefekkirin aleyhinde patavatsızca laf eden sözde gazeteciler, Hak'tan ve hakîkatten uzaklaşmış yazarlar var. Nezâketten, nezâhetten fersah fersah uzaktalar. Şüphesiz ki bu, feci bir hâl! Örnek olması gereken bazı kişilerin işlediği kötülükleri görünce şaşırıyorsunuz, hayrette kalıyorsunuz.

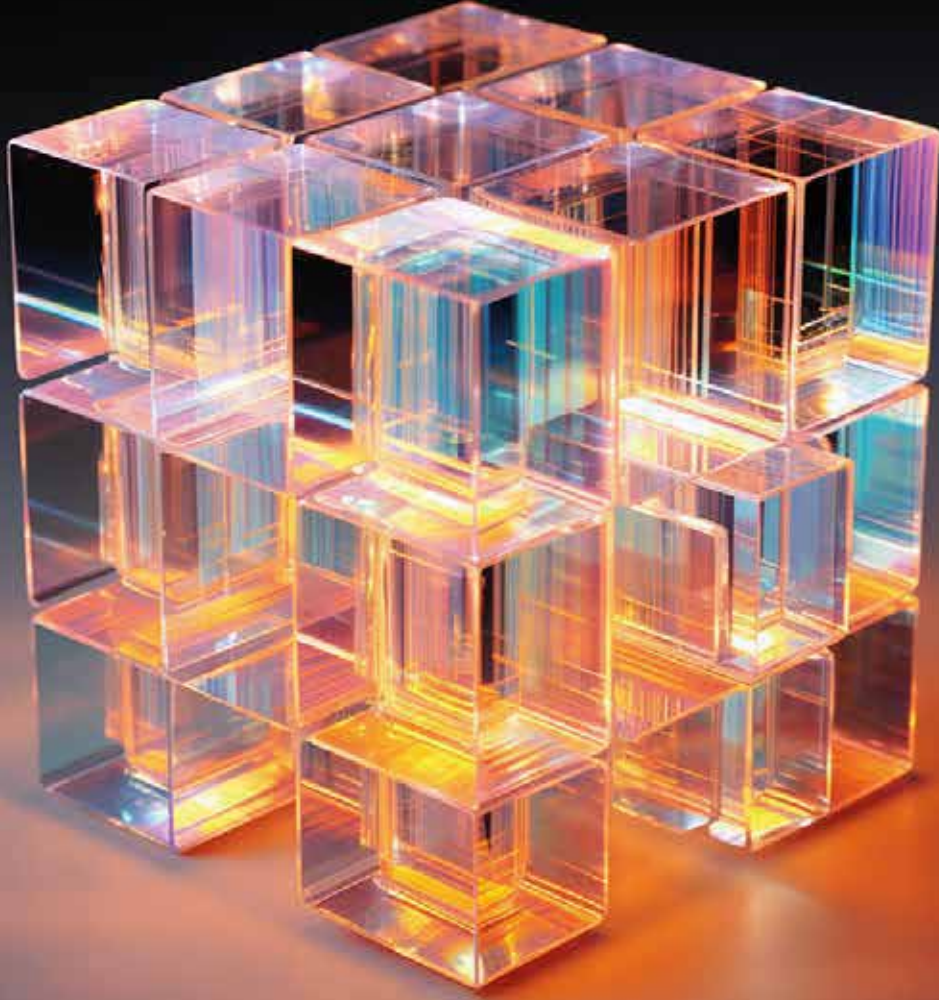
Üstelik bu garip hâller bizim camiamızda miliyetçi, muhafazakâr, hatta dindar çevrelerde yaşanıyor, görülüyor. Birisi, hatırat diye bir şeyler karalamış. Bakıyorsunuz, baştan sona herkese hakaret, tezdîr. Çalıştığı işyerlerinin rahmete kavuşmuş olan mübarek sahiplerine sataşılıyor, ağza alınmayacak laflar ediyor, iftiralarda bulunuyor, vicdanı sızlamadan aleyhlerinde yazıyor. Ve toplumdan da itibar bekliyor. Böyle dengesiz, terbiye sınırlarını aşmış kişileri görünce "edep" kavramının ehemmiyetini daha iyi idrak ediyoruz. "Kibir" atına atlayıp doludizgin koşturanların nasıl berbat çukurlara düştüğünü veya korkunç uçurumlara fırladığını görüyor, önce derin düşüncelere dalıyor, sonra da hayret makamına geçiyoruz. Demek ki bazıları sanatlarını kullanarak veya kalemleriyle girdaplara kapılıp yok olabiliyor, zihinlerde menfi bir intiba bırakıp çekip gidebiliyorlar.

Ayaşlı'nın Sağlam Duruşu

Bu devr-i kadim hanımefendisinin sağlam rûh dünyasına, mukavemetli inancına, olağanüstü duruşuna muhtacız. Bunun için eserlerinin tamamını yeniden okumalı ve yeni nesillere okutmalıyız. Bilhassa "Edep Yâ Hû" eseri, herkes tarafından ama özellikle kültür sanat dünyasında dolananların okuması, anlaması ve o yüksek hâlleri yaşaması gerek! Torunu İbrahim Ayaşlı, "Hacianne"nin son günlerinde hastanede yanında iken bir hemşirenin kendisine, "Hücreleriyle hayata bağlı böyle bir hasta görmedim." dediğini nakletti. O esasen hayatını da adadığı vatanına, devletine, İslâm'a bağlıydı. Güçlü bir imana sahipti. Kutlu, şerefli, mübarek bir ömür yaşadı ve bize örnek bir hayatın nasıl yaşanabileceğini gösterdi. Bizim şükürler olsun âbide şahsiyetlerimiz vardır. Onlardan biri de Münevver Ayaşlı idi. Güzel adını yaşatmak için yapılacak çok iş var. Bunları hem toplantıda anlattım, hem de Münevver Ayaşlı Vakfı yöneticilerine arz ettim. İnşallah hepsi de tahakkuk eder. Burada Millî Eğitim Bakanımıza seslenmek istiyorum. Böyle bir şahsiyetin ismi Beylerbeyi veya civarında bir lisemize çok yakışır. "Münevver Ayaşlı Lisesi" hizmetini gerçekleştirseniz size olan saygı, sevgi ve duâlar artacaktır. Millet olarak, merakla, heyecanla bu müjdeyi bekliyoruz.

Münevver Ayaşlı'nın yeni ve iyi bir belgeseli yapılmalı, adına yarışmalar düzenlenmelidir. Bu müsabaka, düzenli olarak her yıl tekrarlanmalıdır. Ödül töreni de "hacianne"nin doğum günü İstanbul Beylerbeyi'nde kendi yalısında yapılmalıdır. Biz kendi değerlerimizi gündemde tutmazsak başkaları gelir kendi uydurma aktörlerini, 'sahte kahramanlarını' bize ve nesillerimize dayatır.

Şefik Can Hoca'nın rahmet yüklü irfan şemsiyesi altında "vefâ toplantıları"nın ikincisi hazırlanıyor. Hayat Nur Artıran Hanımefendi ve bütün vakıf yöneticilerine binlerce teşekkür. Vefâli, edepli, kadirbilir duruşlarıyla kültür sanat camiamızda örnek teşkil ediyorlar. Bu kadirşinas vakıfların emsali çoğalsın ve vatan sathına yayılıp memleketi bir mektebe dönüştürsün inşallah. Niyet hayr, âkıbet hayr!

Zekâyı Geliştirmek

“Zekânın gelişmesine kişinin kültürel alt yapısı, kalıtım ve inancın etkisi vardır. Daha hafıza tekniklerine uygun ders teknikleri geliştirilmeden çoklu zekâ teorisi gündeme geldi. Artık buna göre eğitim teknikleri ve yöntemleri belirlenmelidir.”

Zekâ ne kadar çok çalıştırılırsa o oranda güçlenir. Şemsiye gibi, ne kadar çok açarsanız o oranda geniş bir alan elde edersiniz. Zekâyâ egzersiz yaptırmanın yollarını şöyle sıralayabiliriz. Dinlediğini ve okuduğunu yorumlama, kelime ezberleme, kelime ezberlemenin en kolay yolu da kitap okumaktan geçer. Problem çözme ve bolca kitap okumamız gerekir.

Öğrendiğimiz Bilgilerin Hafızamızda Kalması İçin Neler Yapalım?

Öğrenilen bilgilerin önemine inanmalı, bilgileri karşılaştırarak ilgi kurmalı, bilgileri sürekli tekrar etmeli, bilgileri şekil, şema, resim ve grafiklerle süslemeli, bilgileri yerinde ve zamanında uygulamalıdır. Artık günümüzde bilgileri öğretmek yeterli olmuyor, öğrenmeyi öğretmek gerekiyor. Hafızayı güçlü kılmak için gözünü kötü ve çirkin şeylerden korumak gerekir.

Değerli fikir adamlarımızdan Mahir İz'e öğrencileri, "Efendim nasıl oluyor da kırk-elli yıl önceki olayları daha dün olmuş gibi hatırlayabiliyorsunuz." dediklerinde;

- Bize eğitim verenler gözümüzü kötü ve çirkin şeylerden korumamızı öğrettiler. Yürürken biz sadece önümüze bakarız. Şimdiki nesil yolda yürürken gözünü sakınmıyor. Göz korunmaz, kötülüğe bakarsa o zaman hafıza zayıflar, diyor. Atalarımız kıssadan hisse almamızı öğütlemiyor mu? Okuduğumuz, dinlediğimiz, gördüğümüz her şeyden bir ders çıkarmalıyız. Ders çıkarmak yetmiyor, onu hayatımıza uygulamamız gerekiyor. Rabb'imizin bize verdiği akıl, zekâ, hafıza hepsi birer emanettir. Akıllı insan emanete hıyanet etmez.

Ben Bu Şiiri Biliyorum

Osmanlı padişahlarından Yavuz Sultan Selim'in hafızası çok kuvvetliymiş. Bir dinlediğini anında ezberlemiş. Şairin biri yeni yazdığı bir şiiri padişahın yanında okur. Padişah şaire;

- Okuduğunuz şiiri ben biliyorum. İsterseniz bir de ben okuyayım der ve şiiri okur. Şair şaşkınlık içinde kalır.

"Okumak beyin gelişimini hızlandırıyor. Öğrenilen bilgiler üzerinde düşünmek, yeni bilgiler üretmek, hayal etmek beyni geliştiriyor. Gezenler, görenler ve uygulayanlar daha iyi öğreniyor."

- Efendim, nasıl olur! Bu şiiri yeni yazdım. Benden başka birinin bilmesi mümkün değil der. Padişah yanındaki vezire bakar. Vezir de;

- Efendim, bu şiiri ben de biliyorum der ve o da okur. Şâir ne olduğunu anlayamaz bir halde büyük bir şaşkınlık içindeyken, padişahın yanındakiler de sırayla şiiri okurlar. Şair şaşkınlıktan konuşamaz hâle gelir. Şairi daha fazla şaşkınlık içinde bırakmamak için işin gerçeği anlatılır.

Padişah kendisine okunanı bir kez dinlemeyle ezberleyebilmektedir. Yanındaki vezir iki kez okunanı ezberlemekte, diğerleri de artan sayılarda ezberleyebilmektedirler. Şair bunu öğrenince rahat bir nefes alır.

Ebu Hureyre (r.a.) duyduğu bir şeyi ikinci bir defa tekrar etmeye lüzum kalmadan ezberlemiş. İmam-ı Şafi Hazretleri, "Duyup da unuttuğum bir şeyi hatırlamıyorum." demiş. Hadis üstatlarından büyük imam hafıza dâhisi biriymiş. Bir milyon hadisin ezberinde olduğu söylenmektedir. Peygamberimiz'in vahiy kâtibi olan Zeyd bin Sabit 15 günde İbranice'yi mektup yazıp tercüme edecek kadar öğrenmişti.

Nasihah Takvimi

ARTIK CEBİNİZDE!

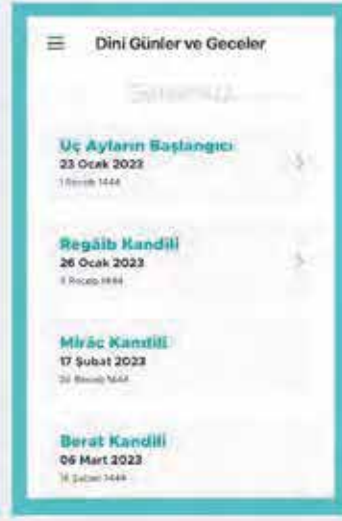
Nasihah Takvimi Mobil Uygulamasını Android ve iOS için indirebilirsiniz.

NASİHAT TAKVİMİ

Nasihah Yayınları tarafından hazırlanan Nasihat Takvimi'ni mobil telefonunuzdan takip edebilirsiniz.

- Namaz Vakitleri
- Bilgilendirici İçerikler
- Tebrik Kartları
- Dini Gün ve Geceler
- İmsakiye
- Kible Bul

DİVÂN-I HULÛSÎ-İ
DÂRENDEVÎ'NİN SESİ

Divan Radyo

YAYIN HAYATINA
DEVAM EDİYOR

HULÛSÎ AŞK

Gülzar-ı
Muhabbet

HALİL NECİPOĞLU

Divân
RADYO

www.divanradyo.com

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı'nın yayın hizmetlerinden biri olan Divan Radyo yayın hayatına başladı. Radyomuzda Osman Hulûsî Efendi'nin Divân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eserinden ilahi ve şiir dinletileri başta olmak üzere dinî ve tasavvufî yayınlar yapılmaktadır. Radyomuzu web sayfamız üzerinden ve telefonunuza yükleyeceğiniz mobil uygulamalar ile dinleyebilirsiniz. İlginiz için teşekkür ederiz...

